

รายงานบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ปี 2560
(National Transfer Account 2017)

คำนำ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) โดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม ได้จัดทำรายงานบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ปี 2560 (National Transfer Account 2017: NTA2017) ซึ่งเป็นการนำเสนอสถิติรายได้ประชาชาติเป็นรายอายุ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์แบบแผนรายได้ และค่าใช้จ่ายของประชากรในแต่ละช่วงวัย และการประเมินผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรต่อรายได้และค่าใช้จ่ายในแต่ละช่วงอายุและในภาพรวม รวมถึงสามารถนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์ในเชิงลึกผ่านแบบจำลองเพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนประชากรระยะยาว ตลอดจนนโยบาย ยุทธศาสตร์ และทิศทางการลงทุนของประเทศที่คำนึงถึงปัจจัยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร และนำไปสู่การเตรียมความพร้อมเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รายงานบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ปี 2560 ได้ปรับปรุงแก้ไขวิธีการคำนวณข้อมูลการจำแนกอายุ (Age profile) ของรายได้จากแรงงาน (Labor income) รายจ่ายเพื่อการบริโภค (Consumption) และการถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุ (Age Reallocation) เพื่อให้การประมวลผลข้อมูลมีความถูกต้องและสอดคล้องกับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

ในการนี้ สำนักงานฯ ได้เผยแพร่รายงานบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ปี 2560 ฉบับนี้ผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานฯ (<http://www.nesdc.go.th>) เพื่อให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และประชาชนที่สนใจนำไปใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสม รวมทั้งเป็นการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับบัญชีกระแสการโอนประชาชาติของประเทศไทยสู่สาธารณชนต่อไป

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กันยายน 2563

สารบัญ

คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญแผนภาพ	ง
สารบัญตาราง	ช
คำชี้แจงการปรับปรุงบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ปี 2560.....	1
บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)	5
บทที่ 1 บทนำ	7
บทที่ 2 บัญชีกระแสการโอนประชาชาติของประเทศไทย ปี 2560.....	9
1. ค่าคุมยอดระดับมหภาค (Macro Control).....	10
2. แบบแผนรายอายุของการขาดดุลงบรายได้ตามช่วงอายุ (Life Cycle Deficit).....	12
2.1 รายได้จากแรงงาน (Labor Income).....	16
2.2 รายจ่ายเพื่อการบริโภค (Consumption)	17
2.2.1 การบริโภคจำแนกตามสถาบัน.....	18
(1) การบริโภคของภาครัฐ (Public Consumption).....	18
(2) การบริโภคของภาคเอกชน (Private Consumption).....	19
2.2.2 การบริโภคจำแนกตามหมวดรายจ่าย.....	20
(1) การบริโภคนด้านการศึกษา (Education Consumption).....	20
(2) การบริโภคนด้านสุขภาพ (Health Consumption)	22
(3) การบริโภคนอื่น (Other Consumption).....	24
3. การจัดสรรระหว่างช่วงอายุ (Age Reallocation)	26
3.1 การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาครัฐ (Public Age Reallocation).....	28
3.1.1 การจัดสรรสินทรัพย์โดยภาครัฐ (Public Asset-Based Reallocations).....	29
3.1.2 การโอนโดยภาครัฐ (Public Transfers).....	30
3.2 การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาคเอกชน (Private Age Reallocation).....	32
3.2.1 การจัดสรรสินทรัพย์โดยภาคเอกชน (Private Asset-Based Reallocations).....	34
3.2.2 การโอนโดยภาคเอกชน (Private Transfers).....	36
4. ภาพรวมการเกื้อหนุนระหว่างช่วงวัยของประชากรไทยในปี 2560.....	37

บทที่ 3 การวิเคราะห์บัญชีกระแสการโอนประชาชาติ จำแนกเป็น 5 กลุ่มรายจ่าย (Quintile by Expenditure)	40
1. การขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุ ปี 2560.....	40
1.1 รายได้จากแรงงาน (Labor Income).....	40
1.2 รายจ่ายเพื่อการบริโภค (Consumption).....	42
2. การจัดสรรระหว่างช่วงอายุ (Age Reallocations).....	46
2.1 การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาครัฐ (Public Age Reallocation).....	47
2.1.1 การจัดสรรสินทรัพย์โดยภาครัฐ (Public Asset-Based Reallocations).....	47
2.1.2 การโอนโดยภาครัฐ (Public Transfers)	48
2.2 การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาคเอกชน (Private Age Reallocation).....	51
2.2.1 การจัดสรรสินทรัพย์โดยภาคเอกชน (Private Asset-Based Reallocations).....	51
2.2.2 การโอนโดยภาคเอกชน (Private Transfers).....	51
เอกสารอ้างอิง.....	53
ตารางสถิติ	54

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ 1-1 โครงสร้างประชากรของประเทศไทย จำแนกตามช่วงอายุ ปี 2553 - 2583	8
แผนภาพ 2-1 แนวโน้มการขาดดุลงบรายได้ของประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2533 - 2560.....	10
แผนภาพ 2-2 การขาดดุลงบรายได้ตามช่วงอายุของประเทศไทย เฉลี่ยต่อคน ปี 2560	14
แผนภาพ 2-3 การขาดดุลงบรายได้ตามช่วงอายุ เฉลี่ยต่อคน ปี 2556 และ ปี 2560.....	14
แผนภาพ 2-4 การขาดดุลงบรายได้ตามช่วงอายุของประเทศไทย เฉลี่ยต่อคน ปี 2560	16
แผนภาพ 2-5 การขาดดุลงบรายได้ตามช่วงอายุ มูลค่ารวม ปี 2556 และ ปี 2560	16
แผนภาพ 2-6 รายได้จากแรงงานต่อคนรายอายุ จำแนกตามประเภทรายได้จากแรงงานของประเทศไทย ปี 2560 ..	17
แผนภาพ 2-7 โครงสร้างการบริโภคของภาครัฐและภาคเอกชน ตามช่วงอายุ ปี 2556 และ ปี 2560	18
แผนภาพ 2-8 รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาครัฐ ปี 2560 จำแนกตามช่วงอายุ	19
แผนภาพ 2-9 รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน จำแนกตามช่วงอายุ ปี 2560.....	20
แผนภาพ 2-10 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาภาครัฐและภาคเอกชน เฉลี่ยต่อคน.....	21
แผนภาพ 2-11 รายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านการศึกษาของภาครัฐ ปี 2556 และ ปี 2560.....	21
แผนภาพ 2-12 รายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านการศึกษาของภาคเอกชน ปี 2556 และ ปี 2560.....	22
แผนภาพ 2-13 รายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านสุขภาพของภาครัฐและภาคเอกชน เฉลี่ยต่อคน	22
แผนภาพ 2-14 รายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านสุขภาพของภาครัฐ ปี 2556 และ ปี 2560	23
แผนภาพ 2-15 รายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านสุขภาพของภาคเอกชน ปี 2556 กับ ปี 2560	24
แผนภาพ 2-16 รายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านอื่น ๆ เฉลี่ยต่อคน ปี 2556 และ 2560.....	24
แผนภาพ 2-17 เปรียบเทียบรายจ่ายเพื่อการบริโภคอื่น ๆ ของภาครัฐ ปี 2556 และ 2560.....	25
แผนภาพ 2-18 รายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านอื่น ๆ ของภาคเอกชน ปี 2556 และ ปี 2560.....	25
แผนภาพ 2-19 โครงสร้างการบริโภคของภาครัฐและภาคเอกชน ตามช่วงอายุและหมวดรายจ่าย ปี 2556 และ ปี 2560.....	26
แผนภาพ 2-20 เปรียบเทียบการจัดสรรสินทรัพย์ (Asset-based reallocation) และการโอนสุทธิระหว่าง กลุ่มวัย (Net transfers) ปี 2560.....	27

แผนภาพ 2-21 เปรียบเทียบการถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุของภาครัฐ และการถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุของภาคเอกชนต่อคน ปี 2560	28
แผนภาพ 2-22 การจัดสรรสินทรัพย์โดยภาครัฐจำแนกรายอายุ เฉลี่ยต่อคน ปี 2560	29
แผนภาพ 2-23 เงินโอนรับจากภาครัฐในรูปแบบของตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน เฉลี่ยต่อคน ปี 2560.....	31
แผนภาพ 2-24 เงินโอนจ่ายแก่ภาครัฐในส่วนของภาษีและอื่น ๆ เฉลี่ยต่อคน ปี 2560.....	31
แผนภาพ 2-25 เปรียบเทียบเงินโอนรับจากภาครัฐและเงินโอนจ่ายแก่ภาครัฐ เฉลี่ยต่อคน ปี 2560.....	32
แผนภาพ 2-26 เปรียบเทียบแหล่งรายได้จากสินทรัพย์ของครัวเรือน/ภาคเอกชน เฉลี่ยต่อคน ปี 2560	34
แผนภาพ 2-27 การจัดสรรสินทรัพย์โดยภาคเอกชนจำแนกรายอายุ เฉลี่ยต่อคน ปี 2560	35
แผนภาพ 2-28 การโอนระหว่างครัวเรือน (Inter-household transfers) เฉลี่ยต่อคน ปี 2560	36
แผนภาพ 2-29 การโอนภายในครัวเรือน (Intra-household transfers) เฉลี่ยต่อคน ปี 2560	37
แผนภาพ 2-30 แหล่งเงินได้ที่นำมาใช้ในการบริโภค ปี 2560.....	38
แผนภาพ 3-1 การขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุ จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560.....	40
แผนภาพ 3-2 รายได้จากแรงงานเฉลี่ยต่อคน จำแนกตามอายุและกลุ่มรายจ่าย ปี 2560	41
แผนภาพ 3-3 รายได้จากค่าตอบแทนแรงงานและรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระ จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560	41
แผนภาพ 3-4 รายจ่ายเพื่อการบริโภค มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560.....	42
แผนภาพ 3-5 รายจ่ายเพื่อการบริโภค มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตามสถาบัน หมวดรายจ่าย และตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560	43
แผนภาพ 3-6 รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาครัฐด้านการศึกษา มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560	44
แผนภาพ 3-7 รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาครัฐด้านสุขภาพรายอายุ มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560	45
แผนภาพ 3-8 รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนด้านสุขภาพรายอายุ มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตาม กลุ่มรายจ่าย ปี 2560	46
แผนภาพ 3-9 เปรียบเทียบการจัดสรรสินทรัพย์และการโอนสุทธิระหว่างกลุ่มวัย มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตาม กลุ่มรายจ่าย ปี 2560	47

แผนภาพ 3-10 รายได้จากสินทรัพย์จริงของภาครัฐสุทธิ (Public Property Income) มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตาม กลุ่มรายจ่าย ปี 2560.....	48
แผนภาพ 3-11 เงินโอนจ่ายแก่ภาครัฐในส่วนของภาษีและอื่น ๆ มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560	48
แผนภาพ 3-12 เปรียบเทียบเงินโอนรับจากภาครัฐและเงินโอนจ่ายแก่ภาครัฐ มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตาม กลุ่มรายจ่าย ปี 2560	49
แผนภาพ 3-13 เงินโอนรับจากภาครัฐในรูปแบบของตัวเงิน มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560 ...	50
แผนภาพ 3-14 เงินโอนรับจากภาครัฐในรูปแบบไม่ใช่ตัวเงิน มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560	50
แผนภาพ 3-15 การจัดสรรสินทรัพย์โดยภาคเอกชนจำแนกรายอายุ มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560	51
แผนภาพ 3-16 การโอนระหว่างครัวเรือนสุทธิต่อคน มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560	52
แผนภาพ 3-17 การโอนภายในครัวเรือนสุทธิต่อคน มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560.....	52

สารบัญตาราง

ตาราง 2-1 ค่าคุมยอดบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ปี 2556 และ 2560 : การขาดดุลงบรายได้ตามช่วงอายุ	11
ตาราง 2-2 ค่าคุมยอดบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ปี 2556 และ 2560 : การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุ..	12
ตาราง 2-3 บัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ปี 2560 : แบบแผนรายอายุ เฉลี่ยต่อคน	13
ตาราง 2-4 บัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ปี 2560 : แบบแผนรายอายุ มูลค่ารวม	15
ตาราง 2-5 การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาครัฐต่อคน ปี 2560 : แบบแผนรายอายุ เฉลี่ยต่อคน	28
ตาราง 2-6 การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาครัฐรวม ปี 2560 : แบบแผนรายอายุ มูลค่ารวม	29
ตาราง 2-7 การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาคเอกชนต่อคน ปี 2560 : แบบแผนรายอายุ เฉลี่ยต่อคน	33
ตาราง 2-8 การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาคเอกชนรวม ปี 2560 : แบบแผนรายอายุ มูลค่ารวม	33

คำชี้แจงการปรับปรุงบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ปี 2560

การจัดทำบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ปี 2560 เป็นหนึ่งในภารกิจสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ให้เกิดการต่อยอดเพื่อสนับสนุนการกำหนดยุทธศาสตร์และการประเมินผลกระทบด้านสังคม รวมทั้งสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเป็นการวิเคราะห์และรายงานแบบแผนรายได้และค่าใช้จ่ายของประชากรแต่ละช่วงวัย เพื่อช่วยสนับสนุนการจัดทำแผนประชากรในระยะยาว ตลอดจนนโยบายยุทธศาสตร์ และแนวทางการลงทุนของประเทศที่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร และความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรระหว่างช่วงวัย ซึ่งในการประมวลผลบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ปี 2560 ได้ปรับปรุงแก้ไขวิธีการคำนวณข้อมูลค่าคุมยอดระดับมหภาค (Macro control) ในรายการการออมภาครัฐและภาคเอกชน และข้อมูลการจำแนกรายอายุ (Age profile) ของรายได้จากแรงงาน (Labor income) รายจ่ายเพื่อการบริโภค (Consumption) และการถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุ (Age Reallocation) เพื่อให้การประมวลผลข้อมูลมีความถูกต้องตามหลักการจัดทำข้อมูลบัญชีกระแสการโอนประชาชาติที่เป็นมาตรฐานสากล และเพื่อให้สอดคล้องกับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถนำไปใช้ในวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินนโยบายทางสังคมต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น โดยรายละเอียดของการปรับปรุงวิธีการคำนวณสามารถอธิบายได้ ดังนี้

ตารางสรุปความแตกต่างของวิธีการประมวลผลข้อมูลค่าคุมยอดระดับมหภาค (Macro Control) และข้อมูลการจำแนกรายอายุ (Age profile) ของการขาดดุลงบรายได้ตามช่วงอายุ (LCD) ระหว่างปี 2556 และปี 2560

ปี 2556	ปี 2560
ค่าคุมยอดระดับมหภาค	
<ul style="list-style-type: none"> คิดรวมรายการ adjustment for change in pension entitlements ไว้กับ Public saving โดยเป็นการนำไปบวกกับมูลค่าของ Net public saving จากบัญชีรายได้ประชาชาติ และนำไปหักออกจากมูลค่าของ Net private saving จากบัญชีรายได้ประชาชาติ 	<ul style="list-style-type: none"> คิดรวมรายการ adjustment for change in pension entitlements ไว้กับ Private saving โดยเป็นการหักออกจากมูลค่าของ Net public saving จากบัญชีรายได้ประชาชาติ และนำไปบวกกับมูลค่าของ Net private saving จากบัญชีรายได้ประชาชาติ
รายได้จากแรงงาน	
<ul style="list-style-type: none"> ประมวลผลโครงสร้างรายได้จากแรงงานจำแนกตามอายุจากข้อมูลรายได้จากแรงงานที่เป็นลูกจ้าง (Employees' Labor Income) และรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระ (Self-employment Labor Income) เฉพาะอาชีพหลักเท่านั้น 	<ul style="list-style-type: none"> ประมวลผลโครงสร้างรายได้จากแรงงานจำแนกตามอายุจากข้อมูลรายได้จากแรงงานที่เป็นลูกจ้าง (Employees' Labor Income) และรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระ (Self-employment Labor Income) จากผลรวมของรายได้ที่ได้รับจากทุกอาชีพ (อาชีพหลักหรืออาชีพที่ 1 และอาชีพเสริม หรืออาชีพที่ 2 อาชีพที่ 3 ฯลฯ) ของประชากรแต่ละคน

ปี 2556	ปี 2560
<ul style="list-style-type: none"> การปรับค่าให้เรียบ (Smoothing) ของรายได้จากแรงงานที่เป็นลูกจ้าง และรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระ ใช้วิธีการปรับค่าให้เรียบแบบไม่ถ่วงน้ำหนักตามประชากรรายอายุ 	<ul style="list-style-type: none"> เปลี่ยนวิธีการปรับค่าให้เรียบ (Smoothing) ของรายได้จากแรงงานที่เป็นลูกจ้าง และรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระ โดยใช้วิธีการแบบ Friedman's Super Smoother ซึ่งเป็นการคำนวณแบบถ่วงน้ำหนักตามจำนวนประชากรรายอายุ โดยจะพิจารณาจำนวนประชากรทั้งหมดรายอายุควบคู่ไปกับรายได้เฉลี่ยในแต่ละอายุ
รายจ่ายเพื่อการบริโภค	
1) รายจ่ายภาครัฐด้านการศึกษา	
<ul style="list-style-type: none"> คำนวณค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียนโรงเรียนของรัฐ โดยจำแนกออกเป็น 7 กลุ่ม ตามระดับการศึกษา ได้แก่ ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และมหาวิทยาลัย ซึ่งคำนวณจากงบประมาณรายจ่ายภาครัฐตามระดับการศึกษาหารด้วยจำนวนนักเรียนที่กำลังศึกษาในโรงเรียนภาครัฐ ตามระดับการศึกษาที่มีมาจากรายการภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน (SES) 	<ul style="list-style-type: none"> ปรับปรุงการคำนวณค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียนโรงเรียนของรัฐ (Unit cost) โดยรวมงบประมาณการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ในส่วนของสายสามัญศึกษา (ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย) เข้ากับงบประมาณที่จำแนกตามระดับการศึกษาต่าง ๆ เนื่องจากข้อมูลจำนวนนักเรียนรายระดับชั้นจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติได้นับรวมจำนวนผู้เรียนจาก กศน. เข้าไปแล้ว ทำให้การคำนวณค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียนจำเป็นต้องรวมงบประมาณทั้งสองส่วนก่อน (งบประมาณกระทรวงศึกษาที่แบ่งตามสังกัด และงบประมาณการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย) แล้วจึงหารด้วยจำนวนนักเรียนที่กำลังศึกษาในโรงเรียนภาครัฐตามระดับการศึกษา
<ul style="list-style-type: none"> ประมวลผลอัตราการเข้าเรียน (Enrollment Rate) ของแต่ละอายุและแต่ละระดับการศึกษา โดยใช้ข้อมูลจาก SES ในการประมวลผลจำนวนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนของภาครัฐเป็นรายอายุ หารด้วยจำนวนประชากรทั้งหมดของประเทศเป็นรายอายุโดยใช้เกณฑ์อายุการเข้าศึกษาในโรงเรียนของรัฐเป็นตัวกำหนดระดับการศึกษา ส่วนกรณีที่อยู่ในช่วงอายุหนึ่งมีนักเรียนอยู่ระหว่างสองระดับการศึกษา จะทำการแยก 	<ul style="list-style-type: none"> ปรับปรุงการคำนวณอัตราการเข้าเรียนในช่วงอายุที่มีความคาบเกี่ยวโดยแบ่งให้มีความละเอียดมากขึ้นจากเดิม 4 อายุ เป็น 7 อายุ ได้แก่ 6 ปี 12 ปี 15 ปี 16 ปี 18 ปี 19 ปี และ 20 ปี เพื่อให้ข้อมูลที่ได้อ่านรายจ่ายจริงตามระดับชั้นได้ดียิ่งขึ้น เพราะค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียนตามระดับการศึกษาระหว่างระดับชั้นมีความแตกต่างกันมาก เช่น มัธยมต้น 44,286 บาท มัธยมปลาย 36,909 บาท อุดมศึกษา 143,911 บาท เป็นต้น

ปี 2556	ปี 2560
<p>รายละเอียดออกเป็นระดับ 2 ชั้นที่คาบเกี่ยว เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น โดยช่วงอายุที่มีระดับการศึกษาคาบเกี่ยวมีทั้งสิ้น 4 อายุ ได้แก่ 6 ปี 12 ปี 15 ปี และ 18 ปี</p>	
2) รายงานภาครัฐด้านสุขภาพ	
<ul style="list-style-type: none"> การปรับค่าให้เรียบ (Smoothing) ของรายงานภาครัฐด้านสุขภาพใช้วิธีการปรับค่าให้เรียบแบบไม่ถ่วงน้ำหนักตามประชากรรายอายุ 	<ul style="list-style-type: none"> เปลี่ยนวิธีการปรับค่าให้เรียบ (Smoothing) ของรายงานภาครัฐด้านสุขภาพโดยใช้วิธีการแบบ Friedman's Super Smoother ซึ่งเป็นการคำนวณแบบถ่วงน้ำหนักตามจำนวนประชากรรายอายุ โดยจะพิจารณาจำนวนประชากรทั้งหมดรายอายุควบคู่ไปกับรายงานเฉลี่ยในแต่ละอายุ
3) รายงานภาครัฐด้านอื่น	
<p>ไม่มีการปรับปรุงวิธีการคำนวณใหม่</p>	<p>ไม่มีการปรับปรุงวิธีการคำนวณใหม่</p>
4) รายงานภาคเอกชนด้านการศึกษา	
<p>ไม่มีการปรับปรุงวิธีการคำนวณใหม่</p>	<p>ไม่มีการปรับปรุงวิธีการคำนวณใหม่</p>
5) รายงานภาคเอกชนด้านสุขภาพ	
<ul style="list-style-type: none"> การปรับค่าให้เรียบ (Smoothing) ของรายงานภาคเอกชนด้านสุขภาพใช้วิธีการปรับค่าให้เรียบแบบไม่ถ่วงน้ำหนักตามประชากรรายอายุ 	<ul style="list-style-type: none"> เปลี่ยนวิธีการปรับค่าให้เรียบ (Smoothing) ของรายงานภาคเอกชนด้านสุขภาพโดยใช้วิธีการแบบ Friedman's Super Smoother ซึ่งเป็นการคำนวณแบบถ่วงน้ำหนักตามจำนวนประชากรรายอายุ โดยจะพิจารณาจำนวนประชากรทั้งหมดรายอายุควบคู่ไปกับรายงานเฉลี่ยในแต่ละอายุ
6) รายงานภาคเอกชนด้านอื่น	
<ul style="list-style-type: none"> ประมวลผลโครงสร้างรายจ่ายอื่นจำแนกตามอายุ (รายจ่ายในสินค้าและบริการเพื่ออุปโภคบริโภคที่นอกเหนือจากรายจ่ายเพื่อการศึกษาและสุขภาพ) จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน (SES) โดยแบ่งเป็นหมวดรายจ่ายย่อย 19 รายการ ได้แก่ หมวดที่อยู่อาศัย หมวดเครื่องเรือน เครื่องใช้ ฯลฯ หมวดค่าจ้างบุคคลที่ 	<ul style="list-style-type: none"> ปรับปรุงการคำนวณโครงสร้างรายจ่ายอื่นจำแนกตามอายุ โดยหักรายการค่าใช้จ่ายที่ไม่ใช่รายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคขั้นสุดท้ายออกเพื่อให้สอดคล้องกับคุ้มครอง (Coverage) ของมูลค่าการบริโภคอื่น ๆ ของภาคเอกชนในบัญชีประชากรชาติ ซึ่งรายการที่หักออก ได้แก่ หมวดค่าสมาชิกกลุ่มอาชีพ หมวดค่าเบี้ยประกันภัย/ทรัพย์สิน/

ปี 2556	ปี 2560
<p>ให้บริการครัวเรือน หมวดผ้า เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย หมวดรองเท้า หมวดค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล หมวดการเดินทาง หมวดการเดินทางในโอกาสพิเศษและท่องเที่ยว หมวดการสื่อสาร หมวดสันตนาการ หมวดเครื่องเล่น สัตว์เลี้ยง ฯลฯ หมวดค่าผ่านประตู ค่าเรียนและเล่นกีฬา หมวดการอ่าน/การศาสนา/ลัทธิความเชื่อ หมวดการจัดงานพิธีในโอกาสพิเศษ หมวดค่าสมาชิกกลุ่มอาชีพ หมวดค่าเบี้ยประกันภัย/ทรัพย์สิน/ประกันชีวิต หมวดสลากกินแบ่ง/หวยของรัฐ/การพนันอื่น ๆ หมวดอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการบริโภค และหมวดอาหาร</p>	<p>ประกันชีวิต หมวดสลากกินแบ่ง/หวยของรัฐ/การพนันอื่น ๆ หมวดอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการบริโภค และค่าอาหารประเภทนม เนย เนยแข็ง และไข่เฉพาะรายการนมของเด็กนักเรียนที่ได้รับการอุดหนุนฟรีจากรัฐ</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ การปรับค่าให้เรียบ (Smoothing) ของรายจ่ายภาคเอกชนด้านอื่นใช้วิธีการปรับค่าให้เรียบแบบไม่ถ่วงน้ำหนักตามประชากรรายอายุ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ เปลี่ยนวิธีการปรับค่าให้เรียบ (Smoothing) ของรายจ่ายภาคเอกชนด้านอื่นโดยใช้วิธีการแบบ Friedman's Super Smoother ซึ่งเป็น การคำนวณแบบถ่วงน้ำหนักตามจำนวนประชากรรายอายุ โดยจะพิจารณาจำนวนประชากรทั้งหมดรายอายุควบคู่ไปกับรายจ่ายเฉลี่ยในแต่ละอายุ

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็ว โดยประชากรในวัยเด็ก (อายุ 0 - 14 ปี) และประชากรวัยแรงงาน (อายุ 15 - 59 ปี) มีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ประชากรผู้สูงอายุปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้โครงสร้างประชากรเคลื่อนเข้าสู่ “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Aged Society)” ในปี 2566 และ “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super-aged Society)” ในปี 2576 ตามลำดับ กล่าวได้ว่า สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น นำไปสู่ข้อกังวลในหลายประเด็นโดยเฉพาะการออกแบบและดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของประเทศไทย เครื่องมือหนึ่งที่นิยมนำมาใช้ในการวิเคราะห์และจัดทำนโยบายสาธารณะเพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าว คือ บัญชีกระแสการโอนประชาชาติ (National Transfer Accounts: NTA) ซึ่งเป็นการบันทึกกระแสการโอนเงินระหว่างประชากรวัยต่าง ๆ ในประเทศ โดยหลักการพื้นฐานของบัญชีกระแสการโอนชาติตั้งอยู่บนแนวคิดที่ว่า รายได้จากแรงงานที่แต่ละคนได้รับจะไม่สม่ำเสมอตลอดช่วงชีวิต จะต่ำในช่วงวัยเด็กและวัยสูงอายุ และจะสูงในช่วงวัยทำงานหรือวัยกลางคน ในขณะที่การบริโภคจะมีความสม่ำเสมอและไม่ผันผวนตามรายได้ ทำให้จำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือต่าง ๆ ในการปิดช่องว่างระหว่างรายได้จากแรงงานและการบริโภค อาทิ การออม การลงทุน และการโอนระหว่างช่วงวัย

ผลการจัดทำบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ปี 2560 พบว่า ในช่วงตลอด 30 ปีที่ผ่านมา แนวโน้มการขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุของประเทศไทยปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตามการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายเพื่อการบริโภคที่รวดเร็วกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้จากแรงงาน แต่อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา แนวโน้มการขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุเริ่มปรับตัวลดลง ซึ่งเป็นผลมาจากการหดตัวของภาคเอกชนตามระดับการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เริ่มปรับตัวชะลอลง ในขณะที่รายได้จากแรงงานยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะชะลอลงเล็กน้อย สะท้อนให้เห็นว่า สถานการณ์ขาดดุลรายได้ของประชากรภายในประเทศดีขึ้น เนื่องจากระดับการบริโภคที่สูงกว่ารายได้ลดลงทำให้ภาระการชดเชยส่วนต่างดังกล่าวลดลง โดยในปี 2560 ประชากรไทยมีการขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุ (LCD) อยู่ที่ 1,738,921 ล้านบาท ปรับตัวลดลงร้อยละ 1.7 จากปี 2556 โดยมีมูลค่าการบริโภค เท่ากับ 8,649,026 ล้านบาท ในขณะที่รายได้จากแรงงาน มีมูลค่า 6,910,105 ล้านบาท ซึ่งแบ่งเป็นรายได้จากค่าตอบแทนแรงงาน เท่ากับ 4,887,424 ล้านบาท และรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระ เท่ากับ 2,022,682 ล้านบาท

ในส่วนของแบบแผนรายอายุของการขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุ (LCD) พบว่า ประชากรไทยเฉลี่ยทุกช่วงอายุ มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคโดยเฉลี่ยประมาณ 132,003 บาทต่อคน โดยประชากรวัยรุ่น/นักเรียน/นักศึกษา (15-24 ปี) มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคมากที่สุด คือ 152,588 บาทต่อคน รองลงมาคือ ประชากรวัยแรงงาน (25-59 ปี) มีรายจ่ายดังกล่าวเฉลี่ย 134,169 บาทต่อคน ประชากรวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) 131,808 บาทต่อคน ประชากรวัยเด็ก/นักเรียน (5-14 ปี) 126,495 บาทต่อคน และประชากรวัยแรกเกิด/ปฐมวัย (0-4 ปี) มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคน้อยที่สุด คือ 73,782 บาทต่อคน ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาทั้งรายได้และรายจ่ายพร้อมกัน จะเห็นว่า คนไทยในปี 2560 เริ่มเกินดุลรายได้เมื่ออายุประมาณ 25 ปี และคงสภาพการเกินดุลรายได้ดังกล่าวจนถึงอายุประมาณ 57 ปี หลังจากนั้นจะกลับมาอยู่ในสภาพขาดดุลรายได้อีกครั้งหนึ่ง

ด้านการเกี่ยวพันระหว่างช่วงวัยของประชากรไทย พบว่า มีเพียงประชากรในวัยแรงงานเท่านั้นที่มีรายได้หลักจากการทำงานและเพียงพอต่อการบริโภค รวมถึงมีเงินเหลือพอสำหรับการออมและการโอนไปให้ประชากรในช่วงวัยอื่น ๆ ในขณะที่ประชากรในช่วงวัยอื่นจำเป็นต้องพึ่งพาเงินได้จากการโอนรับทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งเงินได้จากการจัดสรรสินทรัพย์เป็นหลัก เพื่อรักษาระดับการบริโภคให้เพียงพอต่อการดำรงชีพ โดยเฉพาะกลุ่มประชากรวัยแรกเกิด/ปฐมวัยที่มีแหล่งเงินได้ที่นำมาใช้ในการบริโภคจากเงินโอนของภาคเอกชนเป็นหลัก ทั้งจากเงินโอนภายในครัวเรือนและเงินโอนระหว่างครัวเรือน รองลงมา คือ เงินโอนจากภาครัฐทั้งในรูปแบบที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงิน เช่นเดียวกับกลุ่มประชากรวัยเด็ก/นักเรียนที่แหล่งเงินได้ที่นำมาใช้ในการบริโภคเกือบทั้งหมดเป็นเงินโอนจากภาคเอกชนและภาครัฐ เพราะประชากรในกลุ่มวัยแรกเกิดและวัยเด็ก/นักเรียน ยังไม่มีรายได้จากการทำงานจึงต้องพึ่งพิงแหล่งเงินได้จากเงินโอนภาครัฐและภาคเอกชนเป็นหลัก ส่วนกลุ่มประชากรวัยรุ่น/นักเรียน/นักศึกษา สามารถทำงานหาเลี้ยงชีพได้ จึงเริ่มมีรายได้จากการทำงานเกิดขึ้น แต่รายได้ดังกล่าวมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 23.8 ของรายจ่ายการบริโภคที่เกิดขึ้น ซึ่งยังคงจำเป็นต้องพึ่งพาเงินได้จากแหล่งอื่นเข้ามาช่วยปิดงบการขาดดุลรายได้ของประชากรกลุ่มนี้โดยเฉพาะเงินโอนโดยภาคเอกชน

ขณะที่กลุ่มประชากรวัยแรงงานมีแหล่งเงินได้ส่วนใหญ่มาจากการการทำงานและการจัดสรรสินทรัพย์ ซึ่งเป็นกลุ่มวัยที่มีการเกินดุลรายได้และถูกนำไปใช้เป็นการโอนให้แก่ภาครัฐผ่านการจ่ายภาษีต่าง ๆ และเงินโอนภาคเอกชนให้แก่ประชากรในกลุ่มวัยอื่น ๆ

ทั้งนี้ ประชากรวัยสูงอายุ รายได้ส่วนใหญ่มาจากการจัดการสินทรัพย์ และรายได้จากการทำงานตามลำดับ ส่วนรายได้จากเงินโอนจากภาครัฐ ผ่านการได้รับเบี้ยยังชีพและโครงการอื่น ๆ มีเพียงร้อยละ 1.5 ของการบริโภคทั้งหมดเท่านั้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีแนวโน้มที่ดีในกลุ่มประชากรวัยสูงอายุที่อาศัยรายได้จากการจัดสรรสินทรัพย์ในการชดเชยการขาดดุลรายได้เป็นหลักเพราะสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการวางแผนและการจัดการทางการเงินในระยะยาวโดยเฉพาะการคำนึงถึงภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในช่วงชีวิตหลังเกษียณ จึงได้มีการบริหารจัดการสินทรัพย์ต่าง ๆ หรือออมเงินเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนและมีรายได้ที่เพียงพอในช่วงที่อายุมากขึ้น แต่ในแง่หนึ่งส่วนเกินของการโอนโดยภาคเอกชนของกลุ่มวัยดังกล่าว ยังคงอยู่ในระดับค่อนข้างสูง หรือประมาณ 1 ใน 4 ของแหล่งเงินได้ทั้งหมด สะท้อนว่า กลุ่มประชากรวัยสูงอายุค่อนข้างรับภาระสูงในการช่วยชดเชยผลการขาดดุลรายได้ระหว่างช่วงวัย และการอาศัยกลุ่มประชากรวัยแรงงานในการช่วยชดเชยการขาดดุลของช่วงวัยอื่น ๆ อาจยังทำไม่ได้พอเพราะวัยแรงงานเป็นช่วงที่สามารถทำงานหารายได้ได้อย่างเต็มที่และมีศักยภาพเพียงพอในการช่วยเหลือเกื้อกูลช่วงวัยอื่น

บทที่ 1 บทนำ

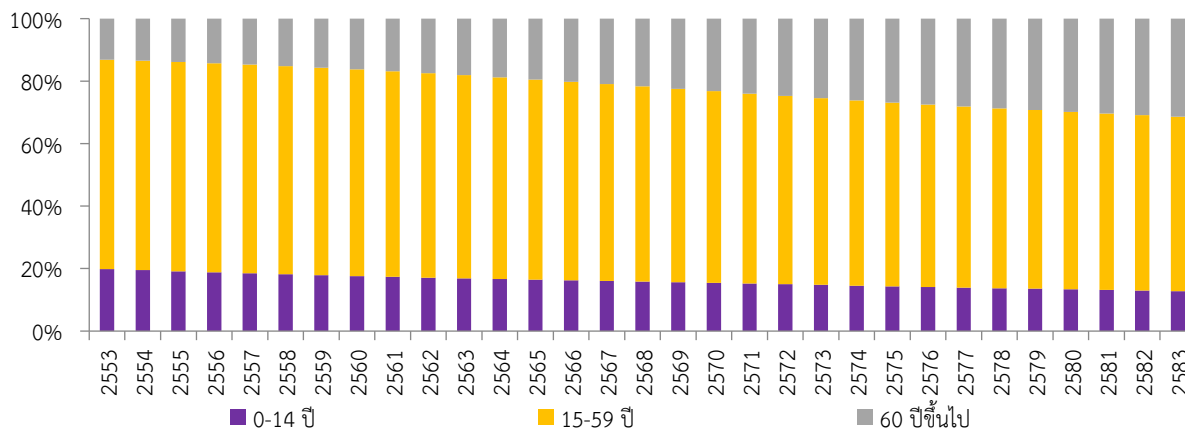
ประเทศไทยกำลังประสบกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็ว แม้ว่าในภาพรวมแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรไทยในช่วง 20 ปีข้างหน้าจะเป็นไปอย่างช้า ๆ โดยคาดว่าจะมีจำนวนประชากรสูงสุดในปี 2571 อยู่ที่ประมาณ 67.2 ล้านคน จากนั้นจึงค่อย ๆ ปรับตัวลดลงในตลอดช่วงปี 2572 – 2583 แต่โครงสร้างหรือองค์ประกอบของช่วงวัยของประชากรจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สาเหตุสำคัญมาจากภาวะเจริญพันธุ์ที่อยู่ในระดับต่ำมาเป็นระยะเวลาานาน และแนวโน้มภาวะเจริญพันธุ์ในอนาคตที่จะยังคงปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สัดส่วนประชากรในวัยเด็ก (อายุ 0 – 14 ปี) ลดลงต่อเนื่องและน้อยกว่าสัดส่วนผู้สูงอายุตั้งแต่ปี 2562 เป็นต้นมา ในขณะที่แนวโน้มจำนวนประชากรวัยแรงงาน (อายุ 15 – 59 ปี) จะมีสัดส่วนลดลงเรื่อย ๆ เช่นกัน และทำให้สัดส่วนวัยแรงงานลดลงถึงกว่าร้อยละ 10 จากร้อยละ 67.0 ในปี 2553 เหลือเพียงร้อยละ 55.8 ในปี 2583 ส่วนประชากรผู้สูงอายุจะปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและเคลื่อนเข้าสู่ “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Aged Society)” ในปี 2566 และ “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super-aged Society)” ในปี 2576 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า แนวโน้มโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าวส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบด้านสังคม อาทิ การเพิ่มขึ้นของอัตราส่วนพึ่งพิง (Dependency ratio) โดยเฉพาะอัตราส่วนพึ่งพิงของกลุ่มผู้สูงอายุที่สูงมากขึ้น แม้ว่าอัตราส่วนพึ่งพิงวัยเด็กจะลดลงก็ตาม ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและกำลังแรงงาน โดยเฉพาะการปรับตัวลดลงของจำนวนแรงงานไทย ซึ่งจะส่งผลให้ความต้องการแรงงานของประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและนำไปสู่ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ผลกระทบด้านการคลังภาครัฐ ทั้งด้านรายรับจากภาษีที่มีแนวโน้มลดลงจากประชากรวัยแรงงานที่ลดลง และด้านรายจ่าย โดยเฉพาะรายจ่ายด้านสวัสดิการสังคม อาทิ รายจ่ายกองทุนหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และเบี้ยผู้พิการ ที่มีแนวโน้มสูงขึ้นตามจำนวนและสัดส่วนประชากรสูงอายุ ผลกระทบด้านการศึกษา ที่ทำให้ประชากรวัยเรียนลดลง และสัดส่วนประชากรวัยเรียนลดจากเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรรวมเหลือเพียงไม่ถึงหนึ่งในสิบในปี 2583 ผลกระทบด้านสุขภาพอนามัย ในด้านแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของโรคไม่ติดต่อ และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ที่เป็นผลจากแนวโน้มการเพิ่มสูงขึ้นของประชากรในเขตเมือง และก่อให้เกิดปัญหาชุมชนแออัด ปัญหามลพิษ ปัญหาขยะมูลฝอย ฯลฯ¹ กล่าวได้ว่าสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรและผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น นำไปสู่ข้อกังวลในหลายประเด็น โดยเฉพาะการออกแบบและดำเนินนโยบาย (Policy design and policy implementation) เพื่อให้สอดคล้องและความเข้าใจบริบทความเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรของประเทศได้อย่างเหมาะสม

เครื่องมือหนึ่งที่นิยมนำมาใช้ในการวิเคราะห์และจัดทำนโยบายสาธารณะเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมสูงวัย ได้แก่ **บัญชีกระแสการโอนประชาชาติ (National Transfer Accounts: NTA)** เป็นการบันทึกกระแสการโอนเงินระหว่างประชากรวัยต่าง ๆ ในประเทศ โดยหลักการพื้นฐานของบัญชีกระแสการโอนประชาชาติตั้งอยู่บนแนวคิดที่ว่า รายได้จากแรงงานที่แต่ละคนได้รับนั้นจะไม่สม่ำเสมอตลอดช่วงชีวิต จะต่ำในช่วงวัยเด็กและวัยสูงอายุ และจะสูงในช่วงวัยทำงานหรือวัยกลางคน ในขณะที่การบริโภคจะมีความสม่ำเสมอและไม่ผันผวนตามรายได้ ทำให้จำเป็นต้อง

¹ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (๒๕๖๒), รายงานการศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาประเทศจากผลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย, โครงการการปรับปรุงการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๓ – ๒๕๘๓.

อาศัยเครื่องมือในการปิดช่องว่างระหว่างรายได้จากแรงงานและการบริโภค ซึ่งรูปแบบที่นำมาใช้หลัก ๆ ได้แก่ การจัดการด้านสินทรัพย์ (Asset-based Reallocation) เช่น การออม ผลตอบแทนจากการลงทุนสินทรัพย์ทางการเงิน เป็นต้น และการโอนระหว่างช่วงวัย (Intergenerational Transfer) ผ่านกลไกทั้งภาครัฐและภาคเอกชน²

แผนภาพ 1-1 โครงสร้างประชากรของประเทศไทย จำแนกตามช่วงอายุ ปี 2553 - 2583

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

การวิเคราะห์การโอนทางเศรษฐกิจระหว่างรุ่นประชากรจะช่วยฉายภาพให้เห็นการเกื้อหนุน และภาวะการพึ่งพิงของประชากรในแต่ละช่วงวัย รวมทั้งยังสะท้อนความสามารถในการจัดสรรสินทรัพย์ข้ามช่วงอายุของประชากรผ่านกลไกต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้อย่างชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะในบริบทที่โครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลงไปสู่การมีส่วนผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และประชากรมีแนวโน้มในการสร้างรายได้พึ่งพิงตัวเองมากขึ้นกว่าในอดีต โดยเฉพาะการจัดการหรือการลงทุนสินทรัพย์ต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดผลตอบแทน นอกจากนี้ การสะท้อนให้เห็นรูปแบบการปิดการขาดดุลรายได้ในช่วงวัยต่าง ๆ ผ่านการจัดการด้านสินทรัพย์ การโอนภายในครัวเรือน การโอนระหว่างครัวเรือน และการโอนผ่านภาครัฐ จะทำให้ภาครัฐในฐานะผู้กำหนดนโยบายสามารถมองเห็นโครงสร้างและสถานะของระบบสวัสดิการ และระบบความคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) ได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างประชากรที่จำเป็นต้องคำนึงถึงในการออกแบบระบบสวัสดิการสังคมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร สามารถพัฒนาประเทศสู่ความกินดีอยู่ดี (Well-being) และการยกระดับความเป็นอยู่ของคนในสังคมไทยได้อย่างยั่งยืน

² มัทนา พนานิรามย์ (2551), การผนวกรวมมิติเวลาเข้าไปในบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ, วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์ ปีที่ 48 ฉบับที่ 3/2551, หน้า 65 - 87.

บทที่ 2 บัญชีกระแสการโอนประชาชาติของประเทศไทย ปี 2560

บัญชีกระแสการโอนประชาชาติ (National Transfer Accounts: NTA) เป็นการนำข้อมูลบัญชีรายได้ประชาชาติ (National Income Account: NIA) ซึ่งเป็นข้อมูลภาพรวมทางเศรษฐกิจของประเทศ มาจำแนกเป็นรายอายุ โดยมีการแจกแจงการบริโภค รายได้จากแรงงาน และการจัดสรรส่วนต่างระหว่างการบริโภคและรายได้จากแรงงาน ผ่านการจัดสรรสินทรัพย์และการโอนเงินระหว่างบุคคลวัยต่าง ๆ ในประเทศ ทั้งที่กระทำผ่านภาครัฐ ภาคครัวเรือน และหน่วยงานภาคเอกชนอื่น ๆ เพื่อช่วยให้เข้าใจผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร นโยบายสาธารณะ และระบบการเกื้อหนุนระหว่างรุ่นในสังคมได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

บัญชีกระแสการโอนประชาชาติ มีแนวคิดหลักมาจากโมเดลวัฏจักรชีวิตทางเศรษฐกิจ (Economic Life Cycle Model) ที่เสนอว่าในช่วงต้นของชีวิตและในช่วงต้นปลายของชีวิต ประชากรจะบริโภคมากกว่าการผลิตให้กับระบบเศรษฐกิจผ่านปัจจัยแรงงาน ขณะที่ในช่วงกลางของชีวิต ประชากรจะมีส่วนร่วมในการผลิตและได้รับรายได้จากแรงงานมากกว่าการบริโภค ด้วยวัฏจักรเช่นนี้ จึงต้องมีเครื่องมือและสถาบันทางเศรษฐกิจที่ทำการจัดสรรทรัพยากรระหว่างช่วงอายุ ประกอบด้วย ระบบการโอนผ่านสถาบันครัวเรือน สถาบันที่ไม่แสวงหากำไร และรัฐบาล และการจัดสรรสินทรัพย์เพื่อจัดสรรทรัพยากรข้ามช่วงเวลา อาทิ การออมการลงทุนในสินทรัพย์ทางกายภาพหรือสินทรัพย์ทางการเงิน กล่าวได้ว่า บัญชีกระแสการโอนประชาชาติเป็นการนำเสนอว่าประชากรในแต่ละอายุสร้างรายได้จากแรงงานมากน้อยเพียงใด สามารถครอบคลุมการบริโภคได้หรือไม่ หากมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค ประชากรในอายุนั้น ๆ มีการปิดช่องว่างระหว่างรายได้และรายจ่ายเพื่อการบริโภคอย่างไร และหากมีรายได้ส่วนเกิน มีการจัดสรรส่วนเกินนั้นอย่างไร โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ดังนี้

(1) ค่าคุมยอดระดับมหภาค (Macro Control) เป็นมูลค่าภาพรวมทางเศรษฐกิจของประเทศที่มีความสอดคล้องกับมูลค่าของระบบบัญชีประชาชาติ โดยจะต้องจัดการข้อมูลบัญชีรายได้ประชาชาติให้อยู่ในรูปแบบตามแนวคิดของ NTA เพื่อนำมาใช้ปรับข้อมูลที่ได้จากการจัดทำแบบแผนรายอายุ (Age Profile) ให้ตรงกับข้อมูลภาพรวมของประเทศ นำไปสู่การสะท้อนภาพกระแสเงินของประเทศที่เป็นระบบและสมดุลในระดับประเทศได้อย่างถูกต้อง

(2) แบบแผนรายอายุของการขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุ (Life Cycle Deficit: LCD) เป็นการนำเสนอช่องว่างระหว่างการบริโภคและรายได้จากแรงงานเป็นรายอายุ ซึ่งเป็นรายการสำคัญที่สะท้อนวัฏจักรชีวิตทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังเป็นการสะท้อนโครงสร้างประชากรของประเทศและระยะของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในภาพรวม โดยการขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุมีองค์ประกอบสำคัญ คือ รายได้จากแรงงาน (Labor Income) และรายจ่ายเพื่อการบริโภค (Consumption) จำแนกเป็นภาครัฐและภาคเอกชน

(3) แบบแผนรายอายุของการถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุ (Age Reallocation) นำเสนอระบบและสถาบันที่มาทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการจัดการกับการขาดดุล/เกินดุลรายได้ตามช่วงอายุ สะท้อนภาพการเกื้อหนุนและการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจระหว่างรุ่นประชากร รวมถึงการจัดการสินทรัพย์ข้ามช่วงอายุ โดยประกอบด้วย การจัดสรรสินทรัพย์ (Asset-based Reallocation: ABR) และการโอนสุทธิระหว่างกลุ่มวัย (Net Transfers) ซึ่งสามารถจำแนกเป็นภาครัฐและภาคเอกชนเช่นเดียวกับการขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุ

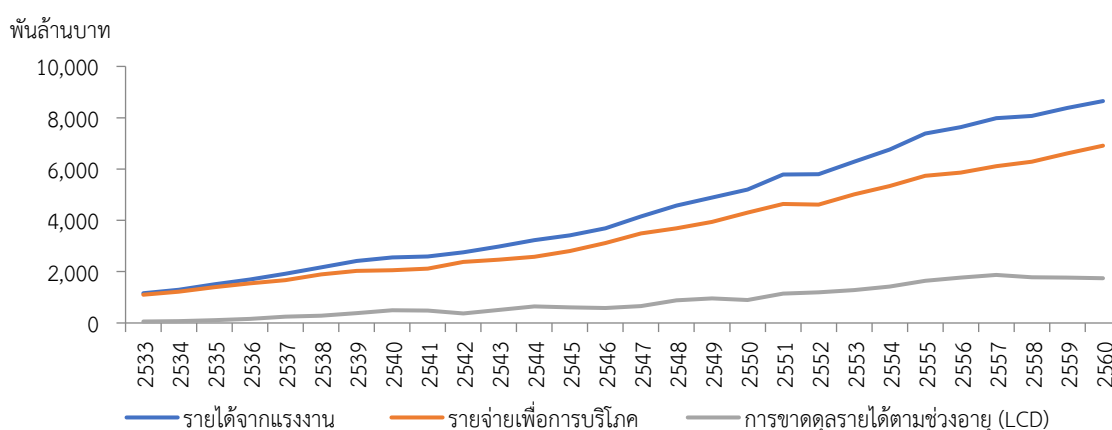
ทั้งนี้ ในการวิเคราะห์แบบแผนรายอายุของการขาดดุลงบรายได้ตามช่วงอายุและการถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุ จะจำแนกประชากรออกเป็น 5 ช่วงอายุ ได้แก่ (1) วัยแรกเกิดและปฐมวัย คือ ประชากรในช่วงอายุระหว่าง 0 – 4 ปี (ครอบคลุมประชากรตั้งแต่แรกเกิด ถึง อายุ 4 ปี 11 เดือน 30 วัน) (2) วัยเด็กและวัยนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น คือ ประชากรในช่วงอายุ 5 – 14 ปี (ครอบคลุมประชากรตั้งแต่อายุ 5 ปี ถึง อายุ 14 ปี 11 เดือน 30 วัน) (3) วัยรุ่นและนักเรียน/นักศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา คือ ประชากรในช่วงอายุ 15 – 24 ปี (ครอบคลุมประชากรตั้งแต่อายุ 15 ปี ถึง อายุ 24 ปี 11 เดือน 30 วัน) (4) วัยแรงงาน คือ ประชากรในช่วงอายุ 25 – 59 ปี (ครอบคลุมประชากรตั้งแต่อายุ 25 ปี ถึง อายุ 59 ปี 11 เดือน 30 วัน) และ (5) วัยผู้สูงอายุ คือ ประชากรในช่วงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

ผลการจัดทำบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. ค่าคุมยอดระดับมหภาค (Macro Control)

ในช่วงตลอด 30 ปีที่ผ่านมา แนวโน้มการขาดดุลงบรายได้ตามช่วงอายุของประเทศไทยปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตามการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายเพื่อการบริโภคที่รวดเร็วกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้จากแรงงาน อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา แนวโน้มการขาดดุลงบรายได้ตามช่วงอายุเริ่มปรับตัวลดลงเป็นผลมาจากการหดตัวของการบริโภคภาคเอกชนตามระดับการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เริ่มปรับตัวชะลอลง ขณะที่รายได้จากแรงงานยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะชะลอลงเล็กน้อย สะท้อนให้เห็นว่า สถานการณ์ขาดดุลของรายได้ของประชากรภายในประเทศดีขึ้น เนื่องจากระดับการบริโภคที่สูงกว่ารายได้ลดลงทำให้ภาระการชดเชยส่วนต่างดังกล่าวลดลง

แผนภาพ 2-1 แนวโน้มการขาดดุลงบรายได้ของประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2533 – 2560

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของค่าคุมยอดระดับมหภาคของประเทศ ในรายงานฯ นี้ จะเป็นการวิเคราะห์ค่าคุมยอดของปี 2560 เป็นหลัก พร้อมทั้งวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างปี 2560 และปี 2556 (รายงานบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ปี 2556) ทั้งนี้ ผลการจัดทำค่าคุมยอดระดับมหภาคของบัญชีการขาดดุลงบรายได้และบัญชีการโอนระหว่างอายุของประชากรไทย ปี 2560 สรุปได้ตามตาราง 2-1 และ 2-2 ตามลำดับ

ตาราง 2-1 ค่าคุมยอดบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ปี 2556 และ 2560 : การขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุ

(หน่วย: ล้านบาท)

	2556	2560
Life Cycle Account		
Consumption	7,628,069	8,649,026
Public Consumption Expenditure	2,113,369	2,521,454
<i>Education</i>	619,739	743,308
<i>Health</i>	339,741	436,099
<i>Other</i>	1,153,889	1,342,047
Private Consumption Expenditure	5,514,700	6,127,572
<i>Education</i>	94,398	110,988
<i>Health</i>	329,353	393,782
<i>Other</i>	6,363,453	7,074,973
<i>Less: Indirect Taxes Borne by Consumers (Taxes less subsidies on products)</i>	1,272,504	1,452,171
Labor Income	5,859,118	6,910,105
Compensation of Employees	4,070,418	4,887,424
<i>Wages and salaries</i>	3,600,119	4,251,863
<i>Employers' social contributions</i>	441,788	603,847
<i>Plus: Direct taxes assessed on Employees (Taxes less subsidies on production)</i>	28,511	31,714
Self-employed Labor Income	1,788,701	2,022,682
<i>Self-employed labor income (2/3 of Income from gross mixed income)</i>	1,776,093	2,009,532
<i>Plus: Direct taxes assessed on Labor income (Taxes less subsidies on production)</i>	12,608	13,150
Life cycle deficit	1,768,951	1,738,921

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

หมายเหตุ : ในวงเล็บ ( ) เป็นรายการที่มีการปรับจากรายการในรายได้ประชาชาติ (NI) มาเป็นรายการของ NTA

ผลการจัดทำค่าคุมยอดบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ปี 2560 พบว่า ประชากรไทยมีการขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุ (LCD) อยู่ที่ 1,738,921 ล้านบาท ปรับตัวลดลงร้อยละ 1.7 จากปี 2556 โดยมีมูลค่าการบริโภค เท่ากับ 8,649,026 ล้านบาท จำแนกเป็นรายจ่ายเพื่อการบริโภคภาครัฐ (Public Consumption Expenditure) มูลค่า 2,521,454 ล้านบาท และรายจ่ายเพื่อการบริโภคภาคเอกชน (Private Consumption Expenditure) มูลค่า 6,127,572 ล้านบาท ในขณะที่รายได้จากแรงงาน มีมูลค่า 6,910,105 ล้านบาท ซึ่งแบ่งเป็นรายได้จากค่าตอบแทนแรงงาน เท่ากับ 4,887,424 ล้านบาท และรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระ เท่ากับ 2,022,682 ล้านบาท โดยการปรับตัวลดลงของการขาดดุลรายได้ระหว่างช่วงอายุในปี 2560 เป็นผลจากรายได้จากแรงงานที่ขยายตัวในอัตราเร่งที่สูงกว่าการขยายตัวของการบริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายได้จากค่าตอบแทนแรงงานในภาคนอกเกษตร ไม่ว่าจะเป็นภาคอุตสาหกรรมหรือภาคบริการ เช่น สาขาการขายส่ง ขายปลีก และการซ่อมยานยนต์ สาขาที่พักแรมและบริการด้านอาหาร เป็นต้น และสอดคล้องกับนโยบายการปรับขึ้นค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2560

ตาราง 2-2 ค่าคุมยอดบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ปี 2556 และ 2560 : การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุ

(หน่วย: ล้านบาท)

Account for Asset-based Reallocations	2556	2560
Asset Income	1,442,944	1,483,466
Public Asset Income	82,050	318,086
Public Capital income (= operating surplus of government, net)	0	0
Public Property Income	17,698	23,537
Property income inflows	194,127	235,393
Property income outflows	176,429	211,856
Less: Public Saving, net	-64,352	-294,549
Private Asset Income	1,360,894	1,165,380
Private Capital income, net	3,792,829	4,573,710
Capital income, corporations and NPISHs	2,830,317	3,496,447
Capital income (= operating surplus of corporations & NPISHs, net)	2,810,367	3,473,716
Plus: Direct taxes assessed on capital income, corporations and NPISHs	19,950	22,731
Capital income, owner-occupied housing (=net operating surplus of households, net)	68,161	65,922
Capital income from mixed income	894,350	1,011,341
Capital income (1/3 of gross mixed income)	888,046	1,004,766
Plus: Direct taxes assessed on capital income from mixed income	6,304	6,575
Private Property Income	-937,004	-792,573
Less: Private Saving, net	1,494,931	2,615,757
Asset-based Reallocations	1,442,944	1,483,466
Transfer Account		
Public Transfers (net)	1,745	592
Public Transfer Inflows	2,358,600	2,769,756
In-kind	2,113,369	2,521,454
Cash	245,231	248,302
Public Transfer Outflows	2,356,855	2,769,164
Taxes and other revenues	2,532,925	2,741,262
Transfer deficit (+) / surplus (-)	-176,070	27,902
Private Transfers (net)	324,262	254,863
Net Transfers	326,007	255,455
Asset-based Reallocations + Net Transfers (= Life Cycle Deficit)	1,768,951	1,738,921

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

หมายเหตุ : ในวงเล็บ ( ) เป็นรายการที่มีการปรับจากรายการในรายได้ประชาชาติ (NI) มาเป็นรายการของ NTA

การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุ (Age Reallocation) ของประเทศไทย มีมูลค่ารวมระดับมหภาคเท่ากับ การขาดดุลงบรายได้ตามอายุ หรือมูลค่าเท่ากับ 1,738,921 ล้านบาท โดยเป็นการจัดสรรสินทรัพย์ (ABR) 1,483,466 ล้านบาท จำแนกเป็นการจัดสรรสินทรัพย์ภาครัฐ เท่ากับ 318,086 ล้านบาท และการจัดสรรสินทรัพย์ภาคเอกชน เท่ากับ 1,165,380 ล้านบาท ส่วนการโอนสุทธิ (Net Transfers) มีมูลค่ารวม 255,455 ล้านบาท โดยแบ่งเป็นการโอนสุทธิภาครัฐ (Net Public Transfer) 592 ล้านบาท และการโอนสุทธิภาคเอกชน (Net Private Transfer) 254,863 ล้านบาท ตามลำดับ

2. แบบแผนรายอายุของการขาดดุลงบรายได้ตามช่วงอายุ (Life Cycle Deficit)

การขาดดุลงบรายได้ตามช่วงอายุเป็นการเปรียบเทียบระหว่างรายจ่ายเพื่อการบริโภคและรายได้จากแรงงานในแต่ละช่วงอายุ โดยในปี 2560 ประชากรไทยเฉลี่ยทุกช่วงอายุ มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคโดยเฉลี่ยประมาณ 132,003 บาทต่อคน โดยประชากรวัยรุ่น/นักเรียน/นักศึกษา (15 – 24 ปี) มีรายจ่ายมากที่สุด คือ

152,588 บาทต่อคน รองลงมาคือ ประชากรวัยแรงงาน (25 – 59 ปี) มีรายจ่ายฯ เฉลี่ย 134,169 บาทต่อคน ประชากรวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) 131,808 บาทต่อคน ประชากรวัยเด็ก/นักเรียน (5 – 14 ปี) 126,495 บาทต่อคน และประชากรวัยแรกเกิด/ปฐมวัย (0 – 4 ปี) มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคน้อยที่สุด คือ 73,782 บาทต่อคน

ตาราง 2-3 บัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ปี 2560 : แบบแผนรายอายุ เฉลี่ยต่อคน

(หน่วย: บาทต่อคน)

	ค่าเฉลี่ยรวม ทุกช่วงอายุ	อายุ (ปี)				
		0-4	5-14	15-24	25-59	60ขึ้นไป
Life Cycle Deficit	26,540	73,782	126,495	92,359	-40,901	91,700
Consumption	132,003	73,782	126,495	152,588	134,169	131,808
Public Consumption	38,483	34,234	71,251	60,350	26,558	35,384
Education	11,344	7,043	47,643	36,339	513	-
Health	6,656	6,709	3,126	3,528	5,562	14,901
Others	20,482	20,482	20,482	20,482	20,482	20,482
Private Consumption	93,520	39,548	55,244	92,238	107,611	96,424
Education	1,694	1,612	4,888	6,828	158	2
Health	6,010	5,541	2,643	3,791	6,005	10,307
Others	85,816	32,395	47,713	81,619	101,449	86,114
Labour Income	105,463	-	-	60,229	175,070	40,108
Compensation Of Employee	74,592	-	-	50,809	125,450	16,892
Self-Employ Labour Income	30,870	-	-	9,419	49,620	23,216
Age Reallocations	26,540	73,782	126,495	92,359	-40,901	91,700
Asset Based Reallocations	24,251	835	-146	-50,055	9,838	151,883
Public Asset Based Reallocations	4,855	659	971	1,949	7,070	4,591
Private Asset Based Reallocations	19,397	175	-1,117	-52,004	2,768	147,293
Net Transfers	2,288	72,947	126,641	142,414	-50,739	-60,183
Public Transfer	-1,601	26,515	57,933	32,466	-29,369	3,995
Private Transfer	3,890	46,432	68,708	109,948	-21,370	-64,178
Inter-Household Transfers	3,890	-	-	14,824	-9,608	39,750
Intra-Household Transfers	-	46,432	68,708	95,125	-11,762	-103,928

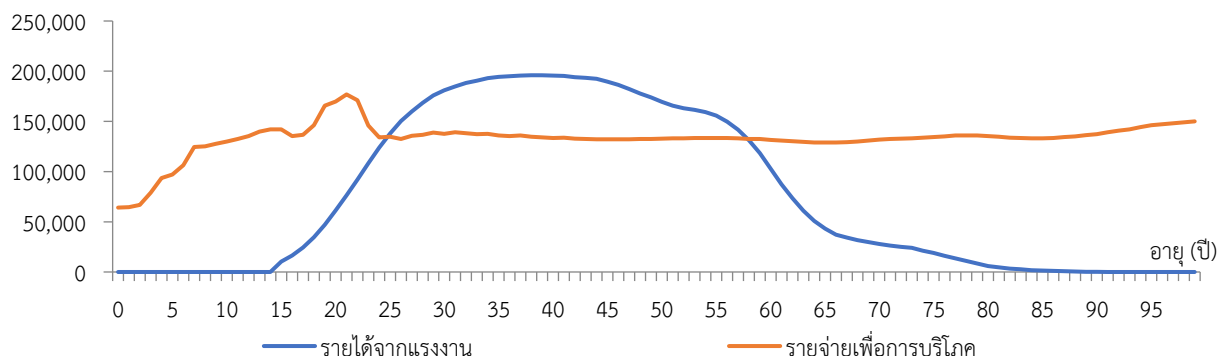
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

เมื่อพิจารณารายได้จากแรงงาน พบว่า ในปี 2560 ประชากรไทยเฉลี่ยทุกช่วงอายุ มีรายได้โดยเฉลี่ยประมาณ 105,463 บาทต่อคน โดยประชากรวัยแรงงานมีรายได้มากที่สุด คือมีรายได้ประมาณ 175,070 บาทต่อคน รองลงมาคือประชากรวัยรุ่น/นักเรียน/นักศึกษามีรายได้ประมาณ 60,229 บาทต่อคน ประชากรวัยสูงอายุมีรายได้ประมาณ 40,108 บาทต่อคน ในขณะที่ประชากรวัยแรกเกิด/ปฐมวัย และวัยเด็ก/นักเรียน ไม่มีรายได้จากแรงงาน เนื่องจากการใช้แรงงานเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ถือว่าผิดกฎหมาย

จากปริมาณการบริโภคและรายได้จากแรงงานดังที่กล่าวมาแล้ว ก่อให้เกิดการขาดดุลรายได้โดยเฉลี่ยทุกช่วงอายุ ในปี 2560 เท่ากับ 26,540 บาทต่อคน และเมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่า กลุ่มประชากรช่วงวัยเด็ก/นักเรียน เกิดการขาดดุลรายได้มากที่สุด เท่ากับ 126,495 บาทต่อคน รองลงมา คือ ประชากรวัยแรกเกิด/ปฐมวัย ขาดดุลรายได้ 73,782 บาทต่อคน ประชากรวัยรุ่น/นักเรียน/นักศึกษา ขาดดุลรายได้ 92,359 บาทต่อคน และประชากรวัยสูงอายุ ขาดดุลรายได้ 91,700 บาทต่อคน โดยมีเพียงกลุ่มประชากรวัยแรงงานเท่านั้นที่เกินดุลรายได้เฉลี่ยประมาณ 40,901 บาทต่อคน รายละเอียดดังปรากฏตามตาราง 2-3 ข้างต้น

แผนภาพ 2-2 การขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุของประเทศไทย เฉลี่ยต่อคน ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

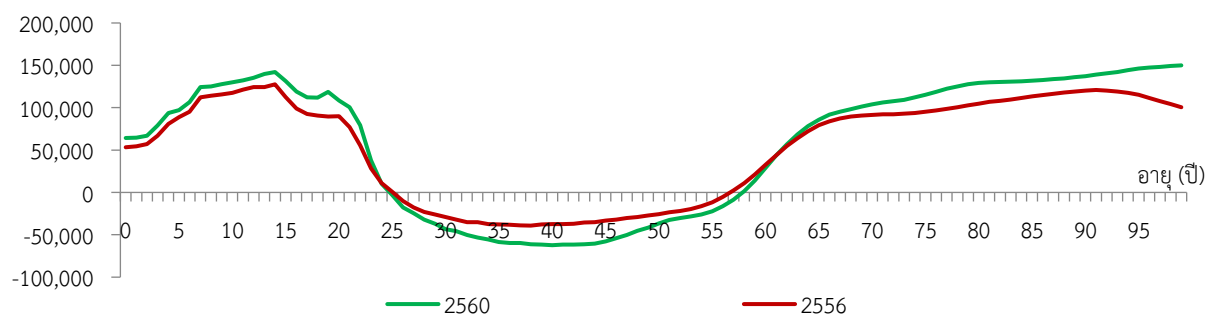
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สศช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

เมื่อพิจารณาแบบแผนรายจ่ายเพื่อการบริโภคและรายได้จากแรงงานต่อคนตามช่วงอายุ โดยใช้แผนภาพ 2-2 จะเห็นได้ชัดว่า กราฟเส้นแสดงรายได้จากแรงงาน มีลักษณะเป็นรูปประฆังคว่ำ โดยเริ่มมีรายได้เมื่ออายุ 15 ปี จากนั้นรายได้จะเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วจนถึงช่วงอายุประมาณ 30 ปีที่รายได้จะเริ่มเพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ จนมีระดับรายได้เฉลี่ยสูงสุดเมื่ออายุ 38 ปี มีรายได้เฉลี่ย 195,987 บาทต่อคน แล้วค่อย ๆ ลดลงเมื่ออายุเพิ่มมากขึ้น โดยลดลงอย่างรวดเร็วเมื่ออายุ 60 ปีเป็นต้นไป ในขณะที่กราฟเส้นแสดงรายจ่ายเพื่อการบริโภคจะต่ำเมื่อแรกเกิด และค่อย ๆ เพิ่มสูงขึ้น และพบว่าสูงเป็นพิเศษในช่วงวัยเรียน (อายุ 5 – 24 ปี) จากนั้นจะลดลงเล็กน้อยและคงตัวในช่วงวัยแรงงาน และกลับมาเพิ่มสูงขึ้นอีกครั้งในช่วงสูงอายุตอนปลาย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาทั้งรายได้และรายจ่ายพร้อมกันจะเห็นว่า **คนไทยในปี 2560 เริ่มเกินดุลรายได้เมื่ออายุประมาณ 25 ปี และคงสภาพการเกินดุลรายได้ดังกล่าวจนถึงอายุประมาณ 57 ปี** หลังจากนั้นจะกลับมาอยู่ในสภาพขาดดุลรายได้อีกครั้งหนึ่ง

เมื่อพิจารณาการขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุของปี 2560 เปรียบเทียบกับปี 2556 พบว่า รูปแบบการขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุทั้งสองช่วงเวลาค่อนข้างใกล้เคียงกัน โดยในช่วงอายุ 0 – 24 ปี และช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นช่วงอายุที่การขาดดุลรายได้ต่อคนสูงกว่าในปี 2556 ขณะที่ช่วงอายุ 25 – 60 ปี ระดับการเกินดุล (มูลค่าเป็นลบ) ในปี 2560 มากกว่าปี 2556 อย่างไรก็ตาม ในช่วงอายุ 90 ปีขึ้นไป แนวโน้มการขาดดุลรายได้ต่อคนกลับเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องแตกต่างจากข้อมูลในปี 2556 ที่เริ่มปรับตัวลดลง

แผนภาพ 2-3 การขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุ เฉลี่ยต่อคน ปี 2556 และ ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สศช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

ผลการคำนวณรายได้ การบริโภค การขาดดุลหรือเกินดุล ที่ปรากฏอยู่ในแผนภาพข้างต้นนั้น ปรากฏในรูปแบบของค่าเฉลี่ยต่อคน (per capita values) ซึ่งสามารถสะท้อนผลิตภาพแรงงานจากรายได้ของแรงงาน และมาตรฐานความเป็นอยู่จากการบริโภคในแต่ละช่วงอายุได้ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การวิเคราะห์มีความครอบคลุมถึงรายได้ การบริโภค และการขาดดุลหรือเกินดุล ในระดับภาพรวมของทั้งสังคม จึงต้องมีการศึกษาในลักษณะของค่ารวม (aggregate values) ซึ่งเกิดจากผลคูณของค่าเฉลี่ยต่อคนกับจำนวนประชากรในแต่ละช่วงอายุ

ตาราง 2-4 บัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ปี 2560 : แบบแผนรายอายุ มูลค่ารวม

(หน่วย: ล้านบาท)

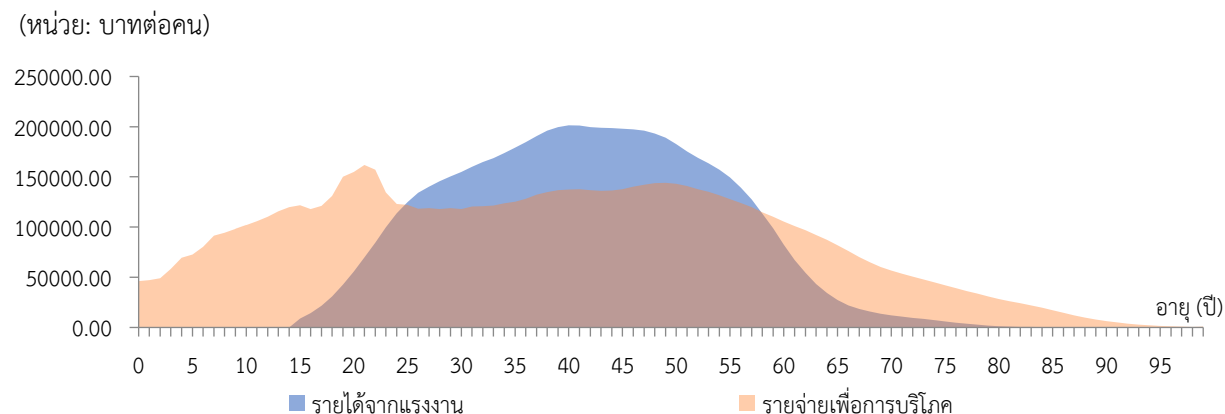
	มูลค่ารวม ทุกช่วงอายุ	อายุ (ปี)				
		0-4	5-14	15-24	25-59	60ขึ้นไป
Life Cycle Deficit	1,738,921	270,156	990,657	831,256	-1,382,556	1,029,408
Consumption	8,649,026	270,156	990,657	1,373,329	4,535,235	1,479,649
Public Consumption	2,521,454	125,350	558,010	543,163	897,722	397,209
Education	743,308	25,787	373,121	327,058	17,342	-
Health	436,099	24,565	24,479	31,757	188,022	167,277
Others	1,342,047	74,998	160,410	184,347	692,359	229,933
Private Consumption	6,127,572	144,806	432,648	830,166	3,637,513	1,082,439
Education	110,988	5,902	38,281	61,455	5,325	25
Health	393,782	20,290	20,698	34,117	202,968	115,709
Others	5,622,802	118,614	373,669	734,593	3,429,220	966,705
Labour Income	6,910,105	-	-	542,073	5,917,791	450,241
Compensation Of Employee	4,887,424	-	-	457,297	4,240,504	189,623
Self-Employ Labour Income	2,022,682	-	-	84,777	1,677,288	260,617
Age Reallocations	1,738,921	270,156	990,657	831,256	-1,382,556	1,029,408
Asset Based Reallocations	1,588,982	3,056	-1,143	-450,506	332,560	1,705,014
Public Asset Based Reallocations	318,086	2,414	7,605	17,545	238,990	51,532
Private Asset Based Reallocations	1,270,896	642	-8,748	-468,051	93,570	1,653,482
Net Transfers	149,939	267,099	991,800	1,281,762	-1,715,116	-675,606
Public Transfer	-104,924	97,085	453,706	292,200	-992,759	44,844
Private Transfer	254,863	170,014	538,094	989,562	-722,357	-720,450
Inter-Household Transfers	254,863	-	-	133,417	-324,779	446,225
Intra-Household Transfers	-	170,014	538,094	856,145	-397,578	-1,166,675

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

จากตาราง 2-4 และแผนภาพ 2-4 จะเห็นได้ว่า เมื่อนำโครงสร้างประชากรมาประกอบแล้ว จำนวนประชากรในแต่ละอายุจะมีผลต่อมูลค่ารวมรายอายุ สังเกตได้ชัดเจนจากรายจ่ายเพื่อการบริโภคของช่วงวัยสูงอายุที่มีค่าเฉลี่ยคงที่และเพิ่มสูงขึ้นเล็กน้อยเมื่ออายุมากขึ้น แต่เมื่อนำโครงสร้างประชากรมาประกอบ รายจ่ายเพื่อการบริโภค มูลค่ารวม จะมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ เมื่ออายุมากขึ้น ตามจำนวนประชากรที่ลดลงเรื่อย ๆ โดยเมื่อพิจารณาพื้นที่ของการขาดดุล/เกินดุลรายได้ พบว่า พื้นที่ของการขาดดุลรายได้คือช่วงประชากรวัยแรกเกิด/ปฐมวัย วัยเด็ก/นักเรียน วัยรุ่น/นักเรียน/นักศึกษา หรือเรียกโดยรวมว่า วัยต้นของช่วงชีวิต (อายุ 0 – 24 ปี) รวมกับช่วงประชากรวัยสูงอายุ 60 ปีขึ้นไปนั้น มีค่ามากกว่าพื้นที่ของการเกินดุลในช่วงวัยแรงงานค่อนข้างมาก ดังนั้น การเกินดุลและขาดดุลระหว่างช่วงวัยนี้ ต้องอาศัยการถ่ายโอนระหว่างช่วงวัย (age reallocation) เพื่อปิดการขาด

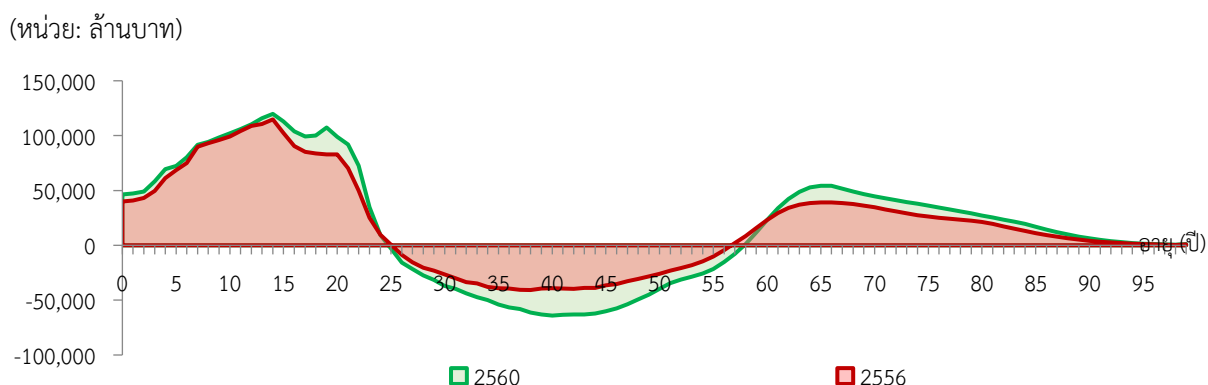
ดุลรายได้ดังกล่าว ซึ่งการถ่ายโอนระหว่างช่วงวัยกระทำการผ่านการจัดสรรสินทรัพย์ (asset-based reallocations) และการโอนทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน (net transfers)

แผนภาพ 2-4 การขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุของประเทศไทย เติบโตต่อคน ปี 2560

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สศช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

แผนภาพ 2-5 การขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุ มูลค่ารวม ปี 2556 และ ปี 2560

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สศช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

เมื่อพิจารณาการขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุของปี 2560 เปรียบเทียบกับปี 2556 พบว่า รูปแบบการขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุทั้งสองช่วงเวลาค่อนข้างใกล้เคียงกัน โดยในช่วงอายุ 0 – 24 ปี และช่วงอายุ 60 ปี ขึ้นไป เป็นช่วงอายุที่การขาดดุลรายได้รวมสูงกว่าในปี 2556 ขณะที่ช่วงอายุ 25 – 60 ปี ระดับการเกินดุล (มูลค่าเป็นลบ) ในปี 2560 มากกว่าปี 2556 โดยในปี 2556 ประชากรจะเริ่มกลับมาขาดดุลรายได้เมื่ออายุ 57 ปี ขณะที่ในปี 2560 ประชากรจะเริ่มกลับมาขาดดุลรายได้เมื่ออายุ 58 ปี ซึ่งอาจสะท้อนการอยู่ในกำลังแรงงานนานขึ้นของประชากรตามการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงอายุ

2.1 รายได้จากแรงงาน (Labor Income)

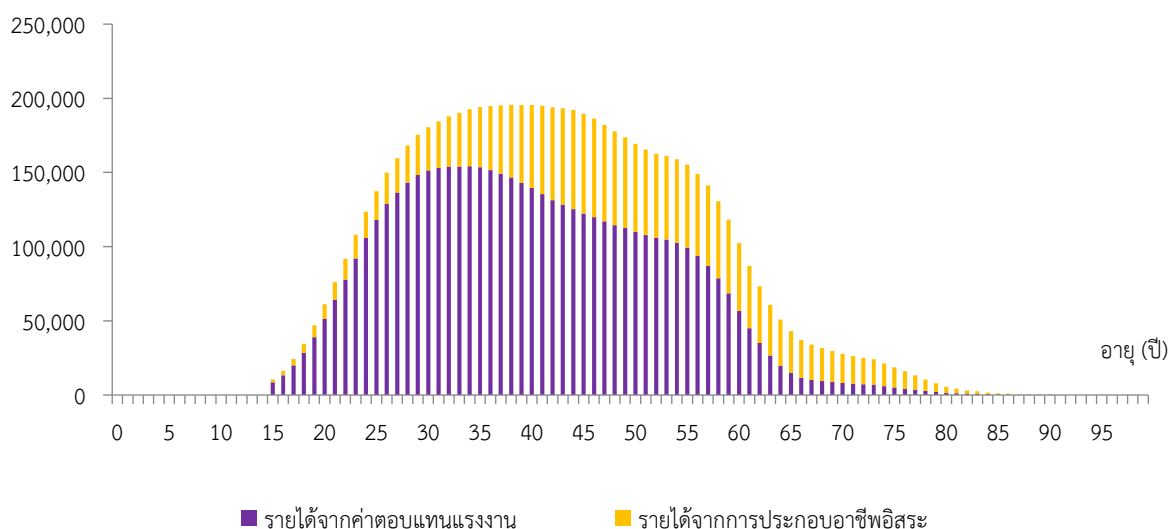
รายได้จากแรงงาน ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ (1) รายได้จากค่าตอบแทนแรงงาน รวมถึงสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่นายจ้างจัดหาหรือมอบให้ (Compensation of Employees) และ (2) รายได้จากการประกอบอาชีพอิสระ (Self-employed Labor Income) โดยจากการคำนวณรายได้ต่อคนของประชากรไทย

ในทุกช่วงอายุ โดยในปี 2560 พบว่า รายได้จากแรงงานเฉลี่ยต่อคนของประชากรไทยทั้งหมด อยู่ที่ 105,463 บาทต่อปี โดยประชากรไทยจะเริ่มมีรายได้จากแรงงานตั้งแต่อายุ 15 ปี ตามกฎหมายแรงงานที่กำหนดให้สามารถเริ่มทำงานได้ และมีแนวโน้มปรับเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจนมีค่าสูงที่สุดในช่วงอายุประมาณ 36 – 41 ปี มีรายได้จากแรงงานเฉลี่ยต่อคนประมาณ 195,000 บาทต่อปี แล้วจึงค่อย ๆ ปรับลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น จนถึงอายุ 91 ปี ก็จะกลับมาไม่มีรายได้จากแรงงานอีกครั้งหนึ่ง

แผนภาพ 2-6 รายได้จากแรงงานต่อคนรายอายุ จำแนกตามประเภทรายได้จากแรงงานของประเทศไทย ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

เมื่อพิจารณาจากประเภทของรายได้ พบว่า รายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนต่อคนเฉลี่ยทุกช่วงอายุเท่ากับ 74,592 บาทต่อปี และรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระต่อคนเฉลี่ยทุกช่วงอายุเท่ากับ 30,870 บาทต่อปี โดยในช่วงวัยแรงงาน (15 – 59 ปี) รายได้จากแรงงานส่วนใหญ่มาจากค่าตอบแทนแรงงานมากกว่า รายได้จากการประกอบอาชีพอิสระ มีค่าตอบแทนแรงงานสูงสุดที่อายุ 34 ปี จากนั้นสัดส่วนของรายได้จากค่าตอบแทนแรงงานจะปรับตัวลดลงอย่างช้า ๆ จนถึงช่วงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป รายได้จากการประกอบอาชีพอิสระจึงเริ่มมีสัดส่วนสูงกว่ารายได้จากค่าตอบแทนแรงงานเพราะเข้าสู่ช่วงเกษียณอายุในการทำงาน

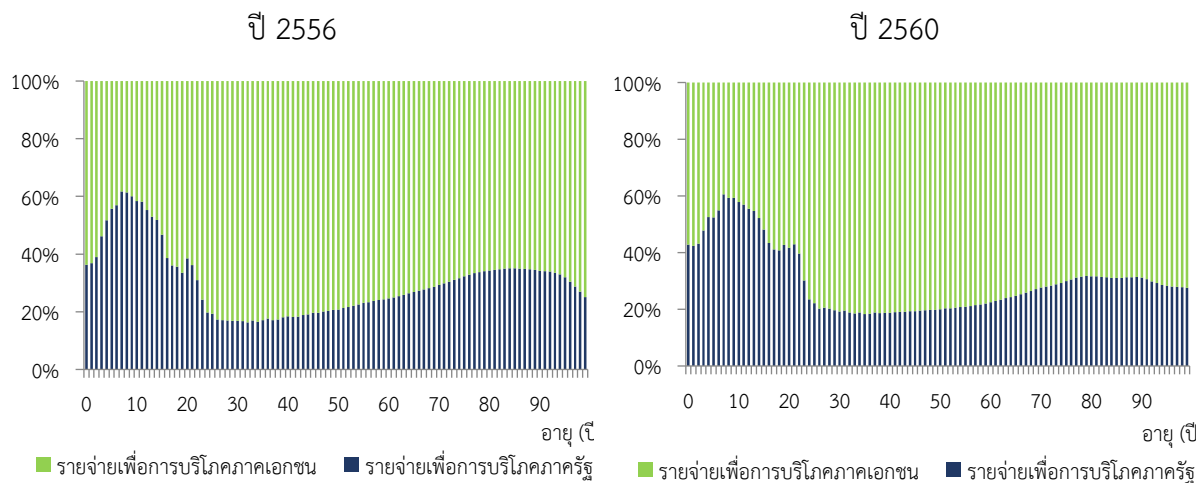
2.2 รายจ่ายเพื่อการบริโภค (Consumption)

รายจ่ายเพื่อการบริโภคในระบบบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ภาคสถาบัน คือ การบริโภคของภาครัฐ และการบริโภคของภาคเอกชน ครั้วเรือน และสถาบันอื่น ๆ ที่มีใช้ภาครัฐ โดยสถาบันทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเป็นตัวกลางในการจ่ายเพื่อการบริโภคของประชากร มีหมวดรายจ่ายสำคัญ 3 รายการ ได้แก่ รายจ่ายเพื่อการศึกษา รายจ่ายเพื่อสุขภาพ และรายจ่ายเพื่อการบริโภคอื่น ๆ

ในปี 2560 ระดับการบริโภคของประชากรไทย มีมูลค่า 132,003 บาทต่อคน โดยช่วงวัยที่มีการบริโภคสูงสุด ได้แก่ วัยรุ่นและนักเรียน/นักศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายฯ มีระดับการบริโภค

เท่ากับ 152,588 บาทต่อคน รองลงมาคือ วัยแรงงาน เท่ากับ 134,169 บาทต่อคน และช่วงวัยที่มีการบริโภค น้อยที่สุด ได้แก่ วัยแรกเกิดและปฐมวัย เท่ากับ 73,782 บาทต่อคน

แผนภาพ 2-7 โครงสร้างการบริโภคของภาครัฐและภาคเอกชน ตามช่วงอายุ ปี 2556 และ ปี 2560

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กชส.)

เมื่อพิจารณาโครงสร้างการบริโภครายอายุ พบว่า โครงสร้างการบริโภคในปี 2560 ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงไปจากปี 2556 กล่าวคือ การบริโภคส่วนใหญ่เป็นการบริโภคของภาคเอกชน คริวเรือน และสถาบันอื่น ๆ ที่มีใช้ภาครัฐ โดยการบริโภคภาครัฐมีบทบาทมากในช่วงวัยแรกเกิด/ปฐมวัย และวัยเด็กและวัยนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น จากนั้นบทบาทของภาครัฐจะลดลงในช่วงวัยแรงงาน และจะกลับมาเพิ่มสูงขึ้นอีกครั้งในช่วงวัยสูงอายุ ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบโครงสร้างการบริโภคระหว่างปี 2556 และ 2560 พบว่า ปี 2560 ในช่วงอายุ 90 ปีขึ้นไป การบริโภคของภาครัฐมีบทบาทเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2556 ส่งผลให้ภาครัฐรับภาระค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นโดยเฉพาะจากมาตรการต่าง ๆ ที่ภาครัฐให้ความช่วยเหลือในกลุ่มผู้สูงอายุมากขึ้น เช่น มาตรการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย เป็นต้น

เพื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดมากขึ้น ในส่วนนี้จะวิเคราะห์ผ่านการจำแนกรายจ่ายเพื่อการบริโภคตามมิติย่อย 2 มิติ กล่าวคือ (1) การจำแนกตามสถาบันเป็น 2 ภาคสถาบัน คือ การบริโภคของภาครัฐ และการบริโภคของภาคเอกชน และ (2) การจำแนกตามหมวดรายจ่ายเป็น 3 หมวดหลัก คือ รายจ่ายเพื่อการศึกษา รายจ่ายเพื่อสุขภาพ และรายจ่ายเพื่อการบริโภคอื่น ๆ โดยมีแบบแผนการบริโภค ดังนี้

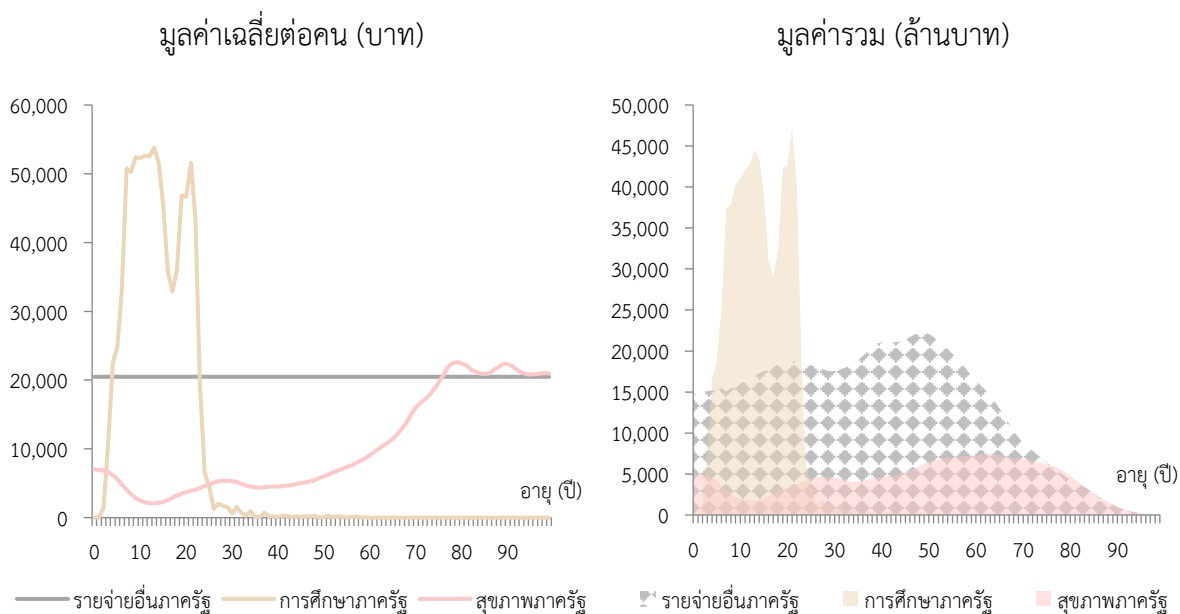
2.2.1 การบริโภคจำแนกตามสถาบัน

(1) การบริโภคของภาครัฐ (Public Consumption)

แผนภาพที่ 2-8 นำเสนอการบริโภคของภาครัฐตามหมวดรายจ่าย พบว่า การบริโภคของภาครัฐในแต่ละช่วงอายุค่อนข้างมีบทบาทที่แตกต่างกัน ในช่วงวัยเรียน การบริโภคของภาครัฐมีบทบาทหลักในการสนับสนุนด้านการศึกษา โดยประชากรกลุ่มวัยเรียนและนักศึกษา (5 – 24 ปี) ได้รับผลประโยชน์มากที่สุด ขณะที่กลุ่มผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) เป็นกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์จากการบริโภคของภาครัฐในด้านสาธารณสุขเป็นหลัก ซึ่งมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นตามระดับอายุที่เพิ่มสูงขึ้น ส่วนการบริโภคอื่น ๆ เป็นการบริโภค

ในลักษณะที่เป็นสินค้าและบริการสาธารณะ อาทิ การป้องกันประเทศ การรักษาความสงบภายในประเทศ การบริหารราชการ กระบวนการยุติธรรม ไม่สามารถจำแนกผู้ได้รับประโยชน์ได้อย่างชัดเจนจึงกระจายให้ทุกช่วงอายุได้รับประโยชน์เท่ากัน

แผนภาพ 2-8 รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาครัฐ ปี 2560 จำแนกตามช่วงอายุ

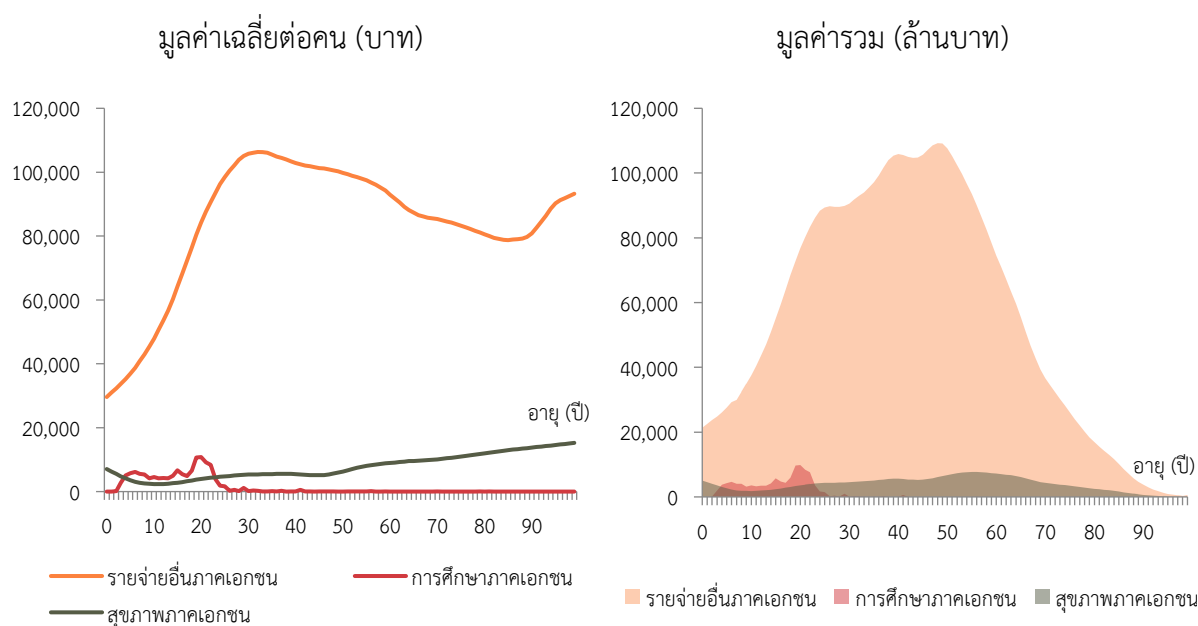
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

เมื่อพิจารณาการบริโภคของภาครัฐในรูปแบบมูลค่ารวมของประเทศ (Aggregate value) พบว่า มูลค่าค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของประเทศค่อนข้างใกล้เคียงกับลักษณะของค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาต่อหัว สะท้อนว่า ภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาโดยเฉพาะวัยเด็ก/นักเรียน และวัยรุ่น/นักเรียน/นักศึกษา ขณะที่ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของช่วงอายุ 50 – 78 ปี เป็นกลุ่มที่มีมูลค่ารวมสูงสุด หรือได้รับประโยชน์มากที่สุด สอดคล้องกับโครงสร้างประชากรวัยสูงอายุที่มีจำนวนและสัดส่วนลดลงเรื่อย ๆ ตามอายุที่มากขึ้น ทำให้มีแบบแผนแตกต่างจากรูปแบบของค่าใช้จ่ายต่อหัวที่ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่มีมูลค่ารวมเป็นไปตามโครงสร้างประชากร

(2) การบริโภคของภาคเอกชน (Private Consumption)

การบริโภคของภาคเอกชนส่วนใหญ่เป็นการบริโภคอื่น ๆ เพื่อใช้ในการดำรงชีพ อาทิ รายจ่ายด้านที่อยู่อาศัย ค่าเสื้อผ้า ค่าอาหาร ขณะที่ภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาและสุขภาพมีมูลค่าค่อนข้างน้อยเนื่องจากส่วนใหญ่ภาครัฐเป็นผู้แบกรับภาระดังกล่าว โดยรายจ่ายด้านการศึกษามีมูลค่าสูงในช่วงอายุ 4 – 24 ปี ขณะที่ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพจะมีค่าเฉลี่ยสูงในช่วงแรกเกิดแล้วลดลงมาทรงตัวอยู่ในระดับต่ำในวัยเด็กและวัยแรงงาน จากนั้นจะเริ่มปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงอายุ 50 ปีเป็นต้นไป

แผนภาพ 2-9 รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชน จำแนกตามช่วงอายุ ปี 2560

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

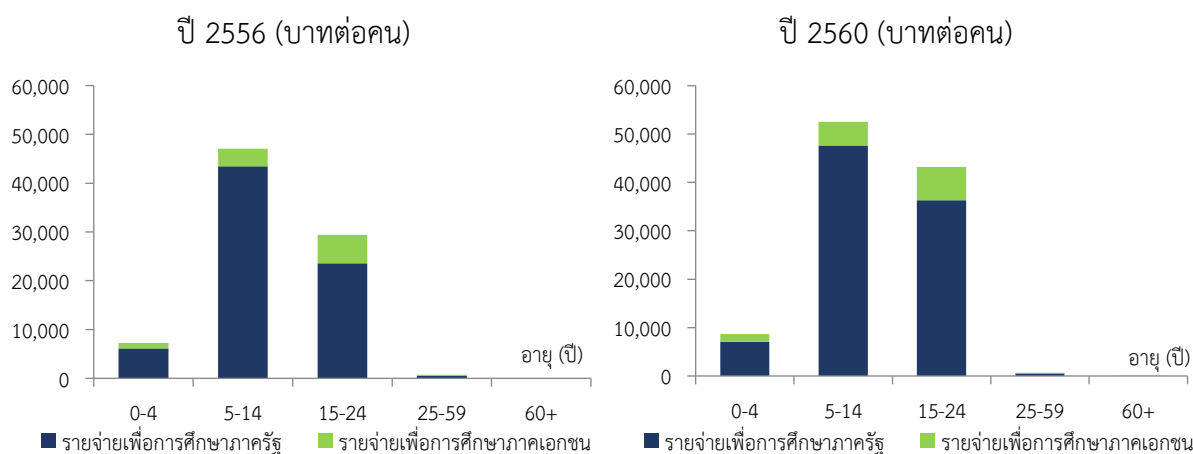
จากแผนภาพ 2-9 เมื่อพิจารณาจากการบริโภคของภาคเอกชนในระดับมูลค่ารวมของประเทศ พบว่า รายจ่ายอื่น ๆ ยังคงเป็นค่าใช้จ่ายหลักของภาคเอกชน โดยมีสัดส่วนระหว่างร้อยละ 59 – 84 ของค่าใช้จ่ายภาคเอกชนทั้งหมด แต่จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงอายุ 48 ปี จากนั้นมูลค่ารวมของรายจ่ายอื่น ๆ จะลดลงอย่างต่อเนื่องตามอายุที่เพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับรายจ่ายด้านสุขภาพที่มีมูลค่ารวมค่อย ๆ เพิ่มสูงขึ้นในช่วงวัยแรงงานตอนปลายก่อนจะค่อย ๆ ลดลงเรื่อย ๆ ตามอายุที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับโครงสร้างประชากรของไทย

2.2.2 การบริโภคจำแนกตามหมวดรายจ่าย

(1) การบริโภคนด้านการศึกษา (Education Consumption)

จากแผนภาพ 2-10 พบว่า ประชากรกลุ่มวัยเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับการศึกษาภาคบังคับ (5 - 14 ปี) มีรายจ่ายด้านการศึกษาสูงที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มวัยรุ่น/นักเรียน/นักศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มอายุที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้ว สามารถเลือกที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน หรือศึกษาต่อในระดับมัธยมปลาย อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ขณะที่รายจ่ายเพื่อการศึกษากลุ่มวัยแรกเกิดและปฐมวัยยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำโดยเปรียบเทียบ เมื่อพิจารณารายจ่ายเพื่อการบริโภคนด้านการศึกษาของภาครัฐและภาคเอกชนพบว่า ภาครัฐเป็นผู้รับภาระหลักในการจัดการศึกษาของประชาชน โดยเฉพาะในช่วงการศึกษาภาคบังคับ (อายุ 5 - 14 ปี) ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบรายจ่ายด้านการศึกษาระหว่างปี 2556 และ 2560 จะเห็นได้ว่ารายจ่ายด้านการศึกษาโดยเฉพาะในช่วงอายุ 5 - 14 ปี และช่วงอายุ 15 - 24 ปี ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นทั้งที่เป็นรายจ่ายของภาครัฐและรายจ่ายของภาคเอกชน

แผนภาพ 2-10 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาภาครัฐและภาคเอกชน เฉลี่ยต่อคน

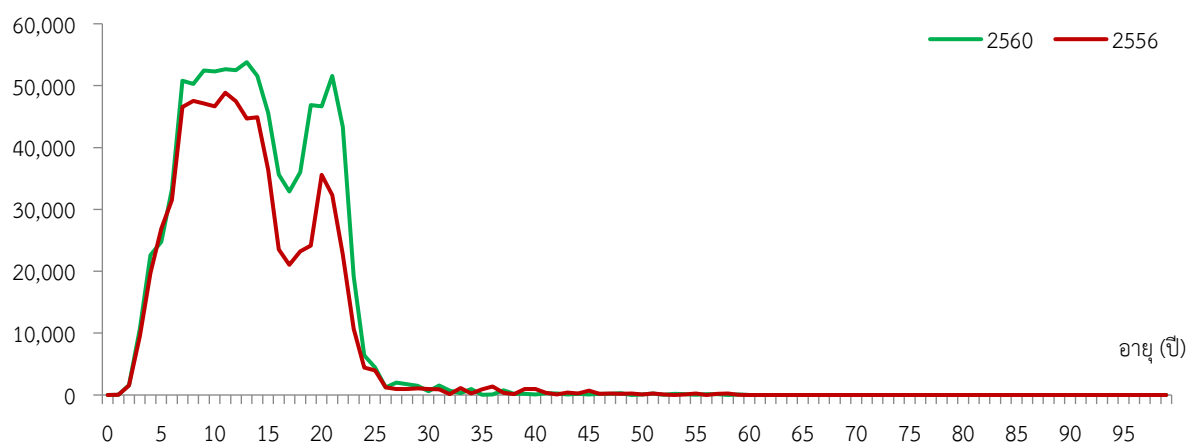

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

เมื่อพิจารณารายจ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐ พบว่า ในปี 2560 รายจ่ายภาครัฐด้านการศึกษาจะสูงในระดับการศึกษาภาคบังคับถึงอายุ 15 ปี (ม.ต้น) และลดลงในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ม.ปลาย/ปวช.) สอดคล้องกับจำนวนนักเรียนและต้นทุนต่อหน่วยที่ลดลง และจะเพิ่มขึ้นอีกครั้งในระดับอุดมศึกษาเนื่องจากต้นทุนต่อหน่วยในระดับดังกล่าวสูง โดยรูปแบบรายจ่ายภาครัฐด้านการศึกษาค่อนข้างใกล้เคียงกับปี 2556 แต่เพิ่มสูงขึ้นมากกว่า ตามอัตราการเข้าเรียนต่อที่สูงขึ้นและต้นทุนต่อหน่วยที่เพิ่มสูงขึ้น

แผนภาพ 2-11 รายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านการศึกษาของภาครัฐ ปี 2556 และ ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

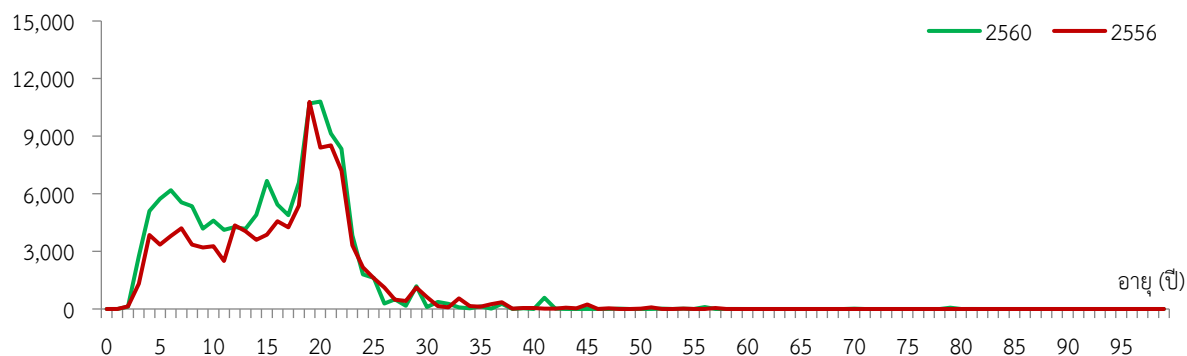

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

ด้านรายจ่ายเพื่อการศึกษาภาคเอกชน จากแผนภาพ 2-12 พบว่า ในปี 2560 รายจ่ายเพื่อการบริโภคภาคเอกชนด้านการศึกษาเฉลี่ยต่อคนปรับตัวเพิ่มขึ้นมากในช่วงปฐมวัยหรือก่อนประถมศึกษา (อายุ 3 – 6 ปี) ซึ่งเป็นผลมาจากการส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการศึกษาในช่วงปฐมวัยมากขึ้น ทำให้ค่าใช้จ่ายต่อหัวสำหรับการศึกษาเพิ่มสูงขึ้นเช่นกันโดยเฉพาะในกลุ่มของผู้มีรายได้สูงที่มีศักยภาพในการสนับสนุนที่เพียงพอ จากนั้นรายจ่ายเพื่อการศึกษาจะค่อย ๆ ปรับตัวลดลงในระดับประถมศึกษา และกลับมาเพิ่มขึ้นอีกครั้งในช่วงระดับมัธยมศึกษา (อายุ 13 – 19 ปี)

แผนภาพ 2-12 รายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านการศึกษาของภาคเอกชน ปี 2556 และ ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

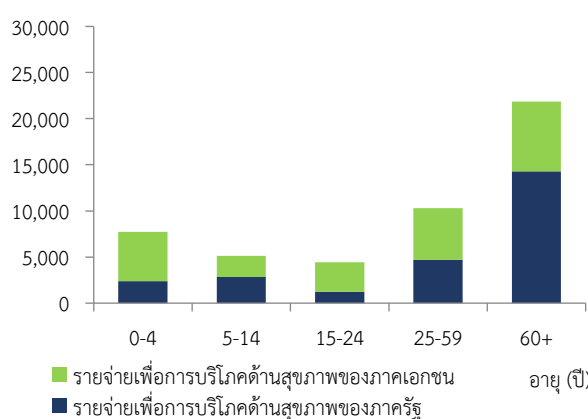
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

(2) การบริโภคด้านสุขภาพ (Health Consumption)

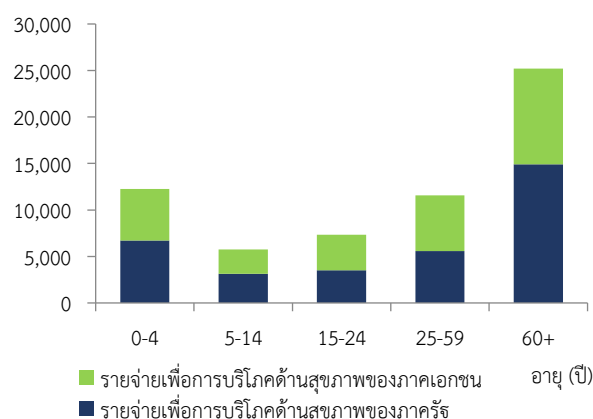
ในภาพรวมของการบริโภคด้านสุขภาพ พบว่า วัยเด็ก (อายุ 0 - 4 ปี) และวัยสูงอายุ (อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) มีสัดส่วนรายจ่ายด้านสุขภาพสูงกว่าช่วงวัยอื่น ๆ โดยภาครัฐรับบทบาทสำคัญในการดูแลค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของทั้งสองช่วงวัยนี้ ซึ่งภาครัฐรับภาระค่าใช้จ่ายเกินกว่าครึ่งหนึ่งของค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพทั้งหมด ทั้งนี้ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพลดลงต่ำสุดในช่วงอายุ 5 - 14 ปี แล้วค่อย ๆ เพิ่มขึ้นตามช่วงอายุ โดยวัยรุ่น (อายุ 15 - 24 ปี) และวัยทำงาน (อายุ 25 - 59 ปี) มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของภาคเอกชนมากกว่าภาครัฐ กล่าวคือ คนในช่วงวัยรุ่นและวัยทำงานรับภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพเองมากกว่าพึ่งพาจากภาครัฐ

แผนภาพ 2-13 รายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านสุขภาพของภาครัฐและภาคเอกชน เฉลี่ยต่อคน

ปี 2556 (บาทต่อคน)

ปี 2560 (บาทต่อคน)

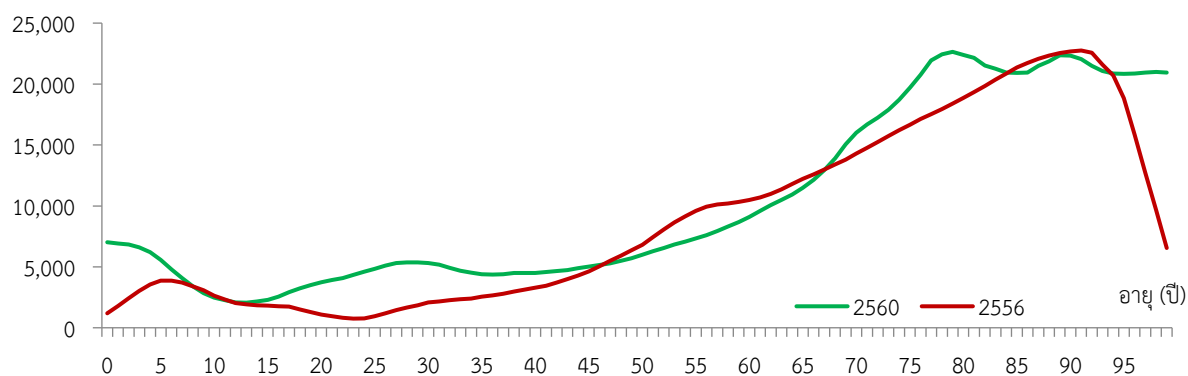
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

เมื่อพิจารณารายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านสุขภาพของภาครัฐ พบว่า ในปี 2560 ภาครัฐมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพเฉลี่ยต่อหัวอยู่ในระดับสูงสำหรับการดูแลกลุ่มเด็กปฐมวัยและวัยสูงอายุ ซึ่งเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับปี 2556 ที่เด็กปฐมวัยได้รับการทางการแพทย์ต่ำ เนื่องจากรัฐบาลได้

เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาการเด็กปฐมวัย จึงได้ดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2558 เป็นต้นมา เพื่อช่วยเหลืออุดหนุนการเลี้ยงดูเด็กที่อยู่ในครัวเรือนยากจนหรือ ครัวเรือนที่เสี่ยงต่อความยากจน มีการส่งเสริมให้เด็กได้รับการดูแลทั้งทางด้านสุขภาพอนามัยและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง ทำให้ในปี 2560 มีอัตราการฝากครรภ์และการพาเด็กไปรับบริการจากโรงพยาบาลของรัฐเพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2556 นอกจากนี้ ในปี 2560 ภาครัฐยังมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อหัวด้านสุขภาพให้กลุ่มผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับสุขภาพของประชากรวัยสูงอายุ ที่มักจะเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง เช่น โรคความดันสูง โรคหัวใจ และโรคเบาหวาน เป็นต้น รวมทั้งการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการทางสุขภาพได้ดีขึ้น เช่น มาตรการช่วยเหลือค่าเดินทางไปรับการรักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายอื่นเกี่ยวกับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย เป็นต้น

แผนภาพ 2-14 รายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านสุขภาพของภาครัฐ ปี 2556 และ ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

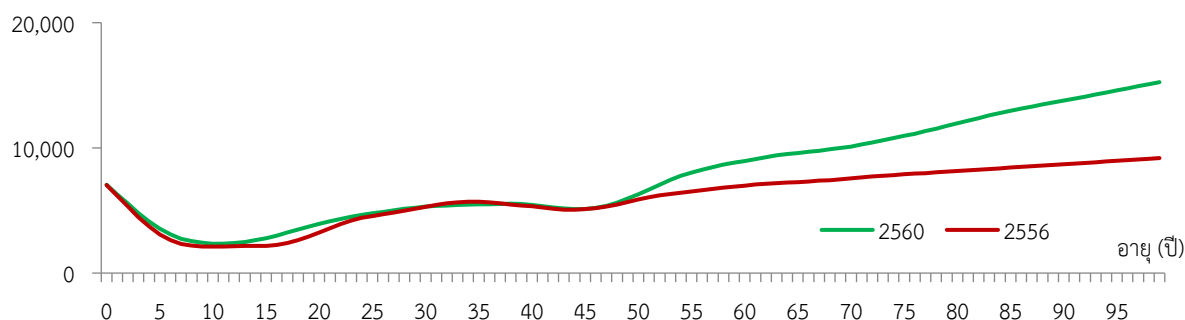

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดทางสังคม (กขส.)

สำหรับรายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านสุขภาพของภาคเอกชน พบว่า ปี 2560 ในภาพรวมมีอัตราการค่าใช้จ่ายสูงในช่วงแรกเกิด จากนั้นจะค่อย ๆ ลดลงจนถึงอายุ 9 ปี และกลับเพิ่มมากขึ้นอีกครั้งในช่วงวัยรุ่นและวัยทำงาน แต่ก็ยังไม่สูงเท่าช่วงวัยแรกเกิดและปฐมวัย เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับแบบแผนรายจ่ายฯ ของปี 2556 พบว่า มีรูปแบบค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของภาคเอกชนใกล้เคียงกันตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยทำงาน แต่รูปแบบค่าใช้จ่ายจะเริ่มแตกต่างกันเมื่อประชากรเข้าสู่อายุ 45 ปี โดยในปี 2560 มีการใช้จ่ายด้านสุขภาพของภาคเอกชนในอัตราเร่งตัวขึ้น และเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วตามอายุที่มากขึ้น ทำให้ความแตกต่างของค่าใช้จ่าย ณ อายุ 99 ปี แตกต่างกันถึง 1.66 เท่าเมื่อเทียบกับปี 2556

แผนภาพ 2-15 รายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านสุขภาพของภาคเอกชน ปี 2556 กับ ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

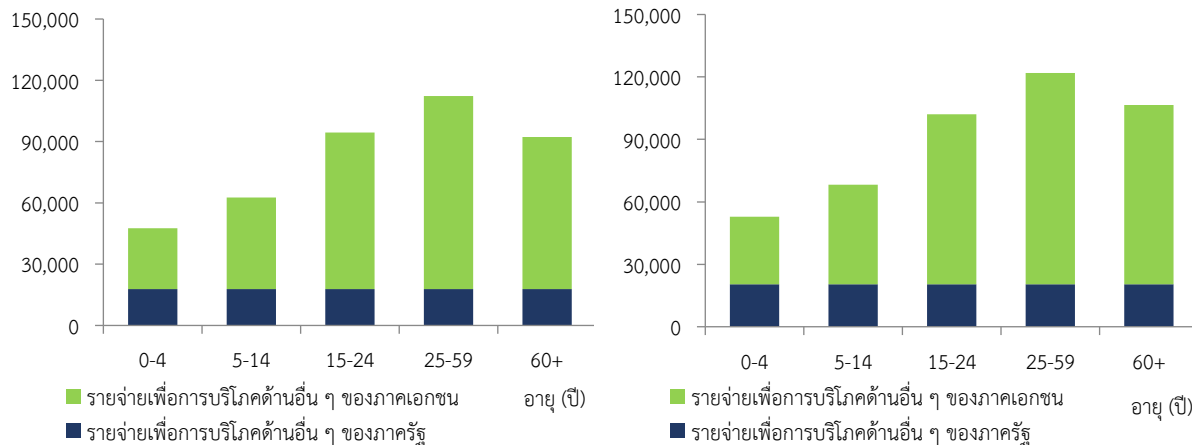
(3) การบริโภคอื่น (Other Consumption)

การบริโภคด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากด้านการศึกษาและด้านสุขภาพ ในภาพรวมภาคเอกชนมีบทบาทหลักในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านอื่น ๆ เอง โดยในวัยเด็กจะมีการบริโภคน้อยกว่าวัยอื่น ๆ จากนั้นจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นตามช่วงวัยจนถึงวัยแรงงาน แล้วจึงค่อย ๆ ลดลงในช่วงวัยสูงอายุ

แผนภาพ 2-16 รายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านอื่น ๆ เฉลี่ยต่อคน ปี 2556 และ 2560

ปี 2556 (บาทต่อคน)

ปี 2560 (บาทต่อคน)

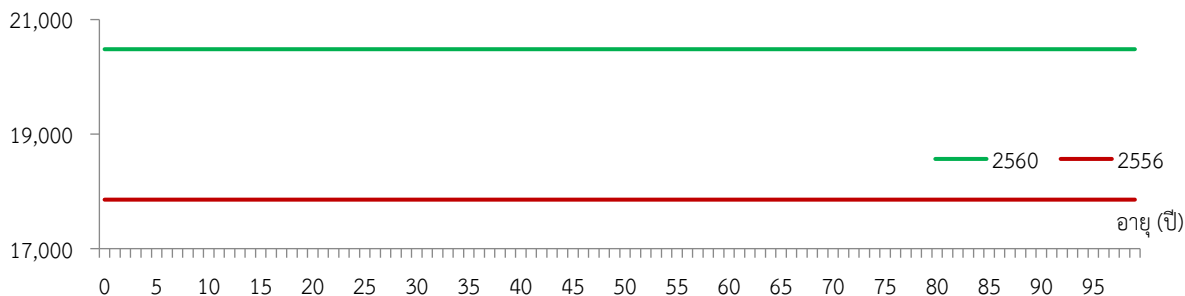
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

เมื่อพิจารณารายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านอื่น ๆ ของภาครัฐ ซึ่งหมายถึง การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของภาครัฐที่นอกเหนือจากการใช้จ่ายด้านการศึกษาและสุขภาพ เช่น การป้องกันประเทศ การทหาร กระบวนการยุติธรรม เป็นต้น โดยหลักการไม่สามารถระบุได้ว่าใครเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการใช้จ่ายของรัฐในส่วนนี้ ในการคำนวณจึงกำหนดให้คนไทยทุกคน ทุกวัย ได้รับการจัดสรรในปริมาณที่เท่ากัน โดยในปี 2560 การบริโภคด้านอื่น ๆ ของภาครัฐโดยเฉลี่ยต่อประชากร คิดเป็นประมาณ 20,482 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2556 ร้อยละ 14.7

แผนภาพ 2-17 เปรียบเทียบรายจ่ายเพื่อการบริโภคอื่น ๆ ของภาครัฐ ปี 2556 และ 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

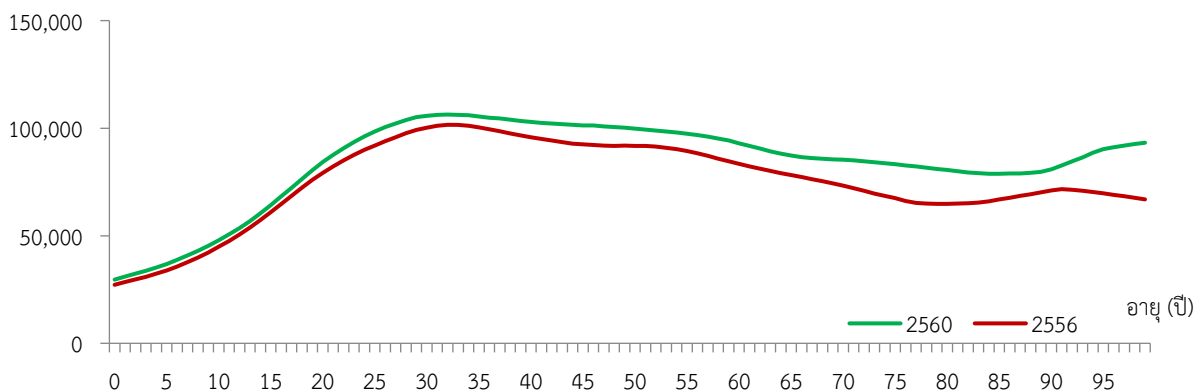

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

รายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านอื่น ๆ ของภาคเอกชน ประกอบด้วย คริวเรือนภาคเอกชน หรือสถาบันอื่น ๆ ที่มีใช้ภาครัฐ/ที่ไม่ผ่านสถาบันภาครัฐ เมื่อพิจารณามูลค่าเฉลี่ยต่อคน (Per capita values) พบว่า ในปี 2560 การบริโภคอื่น ๆ อาทิ การบริโภคสินค้าปัจจัยสี่หรือสินค้าอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต มีมูลค่าสูงกว่าการบริโภคด้านการศึกษาและด้านสุขภาพในทุกช่วงวัย โดยเมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า เป็นผลมาจากค่าใช้จ่ายด้านการเดินทาง (Transportation) เป็นหลัก รองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายด้านที่พักอาศัย (Housing) และค่าอาหาร (Food) โดยค่าใช้จ่ายด้านการเดินทางมีแนวโน้มลดลงอย่างมากตั้งแต่ในช่วงวัยแรงงาน เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายด้านอื่น ๆ และเพิ่มขึ้นอีกครั้งในวัยสูงอายุ

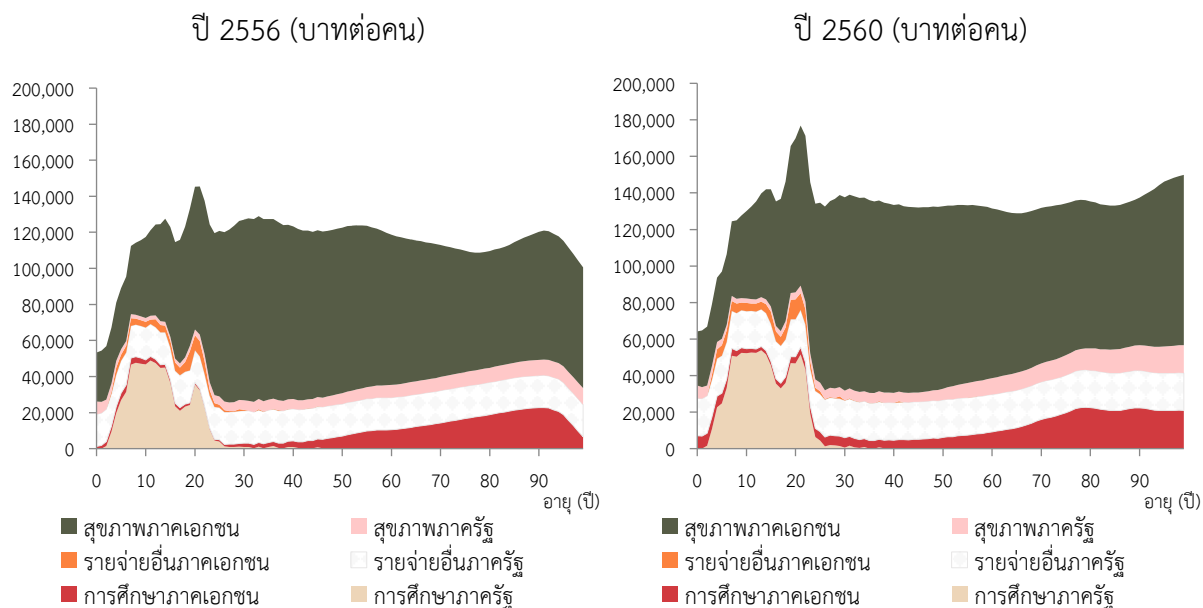
แผนภาพ 2-18 รายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านอื่น ๆ ของภาคเอกชน ปี 2556 และ ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

แผนภาพ 2-19 โครงสร้างการบริโภคของภาครัฐและภาคเอกชน ตามช่วงอายุและหมวดรายจ่าย ปี 2556 และ ปี 2560

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สศช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

เมื่อนำแบบแผนการบริโภคเฉลี่ยรายอายุมาจำแนกตามภาคสถาบันและหมวดรายจ่าย (ดังแผนภาพ 2-19) จะเห็นได้ว่า คร่าวๆ ใช้จ่ายเพื่อการบริโภคด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากด้านการศึกษาและสุขภาพเป็นสัดส่วนมากที่สุด ขณะที่ภาครัฐมีบทบาทสำคัญในด้านการศึกษาและด้านสุขภาพ โดยมีบทบาทที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุ กล่าวคือ ในช่วงวัยเรียนการบริโภคของภาครัฐมีบทบาทหลักในการสนับสนุนด้านการศึกษา แล้วค่อย ๆ ปรับตัวลดลงเมื่อประชากรเข้าสู่วัยแรงงาน จากนั้นในช่วงอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป การบริโภคของภาครัฐจะมีบทบาทสำคัญในด้านสาธารณสุข และมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นตามอายุของประชากร เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบการบริโภคระหว่างปี 2560 และปี 2556 พบว่า รูปแบบการบริโภคด้านสาธารณสุขของกลุ่มคนอายุตั้งแต่ 90 ปีเป็นต้นไป ค่อนข้างแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยการบริโภคด้านสาธารณสุขปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในส่วนของการบริโภคของภาครัฐและภาคเอกชน

3. การจัดสรรระหว่างช่วงอายุ (Age Reallocation)

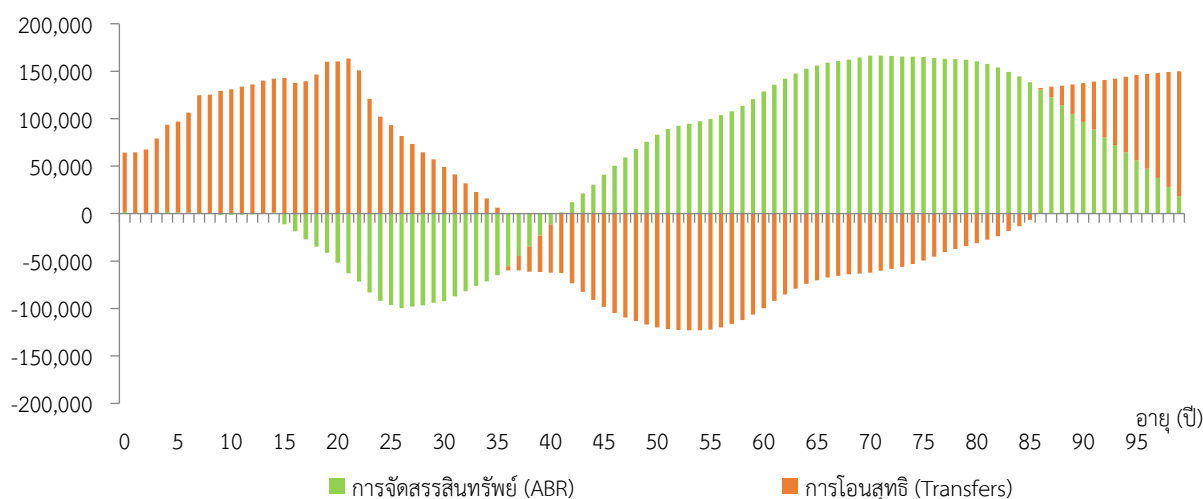
การจัดสรรระหว่างช่วงอายุเป็นการแสดงรูปแบบการชดเชยการขาดดุลรายได้ (LCD) ในระบบบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ โดยแสดงให้เห็นแหล่งที่มาของรายได้ที่จะช่วยให้การบริโภคในแต่ละช่วงอายุมีความสม่ำเสมอและไม่ผันผวนตามรายได้ที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงวัย ซึ่งองค์ประกอบหลักของการจัดสรรระหว่างช่วงอายุ ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ การจัดสรรสินทรัพย์ (Asset based reallocations) และการโอนสุทธิระหว่างกลุ่มวัย (Net transfers) โดยผลการคำนวณการจัดสรรระหว่างช่วงอายุต่อคน ปี 2560 พบว่า ในกลุ่มประชากรวัยแรกเกิด/ปฐมวัย จนถึง กลุ่มประชากรวัยเด็ก/นักเรียน (0 – 14 ปี) การชดเชยการขาดดุลเกือบทั้งหมดมาจากการโอนสุทธิทั้งจากรัฐและภาคเอกชนเพราะยังเป็นช่วงวัยที่ยังไม่สามารถทำงานหารายได้ด้วยตนเอง เช่นเดียวกับการชดเชยการขาดดุลรายได้ในกลุ่มประชากรวัยรุ่น/นักเรียน/นักศึกษา (15 - 24 ปี) ที่ส่วนใหญ่มาจากการโอนสุทธิระหว่างวัยโดยเฉพาะการโอนของภาคเอกชน ในขณะที่กลุ่มประชากรผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) การจัดสรรสินทรัพย์จะมีบทบาทสำคัญในการช่วยชดเชยการขาดดุลรายได้

โดยเฉพาะในช่วงต้นของวัยสูงอายุ (60 – 85 ปี) จากนั้นเมื่อเข้าสู่อายุที่มากขึ้น (85 ปีขึ้นไป) เงินโอนระหว่างช่วงวัยกลับมามีบทบาทเพิ่มขึ้นในการชดเชยการขาดดุลรายได้ สอดคล้องกับนโยบายภาครัฐในการปรับเปลี่ยนเงื่อนไขโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ในส่วนของกลุ่มประชากรวัยแรงงานในช่วงวัยที่เกินดุลรายได้ (24 - 58 ปี) พบว่า ในช่วงแรกของวัยแรงงาน (24 – 36 ปี) รายได้ในส่วนเกินถูกนำไปใช้ในการจัดสรรสินทรัพย์ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของการออม จากนั้นในช่วงหลังของวัยแรงงาน (37 – 58 ปี) รายได้ส่วนเกินส่วนใหญ่จึงถูกนำไปใช้ในการโอนให้แก่ประชากรในช่วงวัยอื่น ๆ เพื่อทดแทนการขาดดุลรายได้ในทุกช่วงวัย ตามแผนภาพ 2-20 เปรียบเทียบการ จัดสรรสินทรัพย์และการโอนสุทธิระหว่างกลุ่มวัย ด้านล่าง

แผนภาพ 2-20 เปรียบเทียบการจัดสรรสินทรัพย์ (Asset-based reallocation) และการโอนสุทธิระหว่างกลุ่มวัย (Net transfers) ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

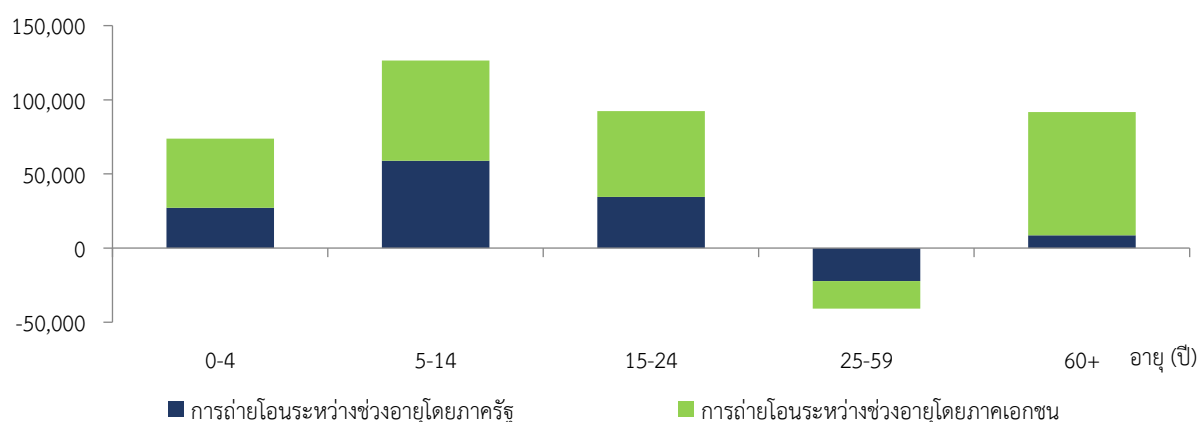

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดทางสังคม (กขส.)

บัญชีการถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุ (Age reallocation) สามารถจำแนกตามภาคสถาบันได้เป็น 2 ภาคสถาบันสำคัญ เช่นเดียวกับบัญชีการขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุ (Life Cycle Deficit) ได้แก่ การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาครัฐ (Public age reallocation) และการถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาคเอกชน (Private age reallocation) โดยจากผลการศึกษาในปี 2560 พบว่า ภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุในกลุ่มประชากรวัยแรกเกิด/ปฐมวัย ประชากรวัยเด็ก/นักเรียน ประชากรวัยรุ่น/นักเรียน/นักศึกษา และประชากรวัยสูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยรุ่น/นักเรียน/นักศึกษา และวัยสูงอายุที่บทบาทเงินโอนของภาคเอกชนอยู่ในระดับสูงอย่างชัดเจน ในขณะที่ภาครัฐจะมีบทบาทสูงในกลุ่มประชากรวัยแรงงาน ผ่านการจัดเก็บภาษีเงินได้ และนำเงินภาษีดังกล่าวไปใช้ในการจัดสวัสดิการสังคมทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข และด้านอื่น ๆ

แผนภาพ 2-21 เปรียบเทียบการถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุของภาครัฐ และการถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุของภาคเอกชนต่อคน ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดทางสังคม (กขส.)

3.1 การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาครัฐ (Public Age Reallocation)

การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาครัฐ (Public Age Reallocation) ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ การจัดสรรสินทรัพย์โดยภาครัฐ (Public Asset-Based Reallocations) และการโอนโดยภาครัฐ (Public Transfers) แสดงผลการถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาครัฐใน 5 ช่วงอายุ โดยแสดงแบบแผนรายอายุ เฉลี่ยต่อคน ในตาราง 2-5 และแบบแผนรายอายุ มูลค่ารวม ในตาราง 2-6

ตาราง 2-5 การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาครัฐต่อคน ปี 2560 : แบบแผนรายอายุ เฉลี่ยต่อคน

(หน่วย: บาทต่อคน)

	ค่าเฉลี่ยรวม ทุกช่วงอายุ	อายุ (ปี)				
		0-4	5-14	15-24	25-59	60 ขึ้นไป
Public age reallocation	3,253	27,174	58,904	34,415	-22,299	8,585
Public Asset-Based Reallocations	4,855	659	971	1,949	7,070	4,591
Public Asset Income	359	49	72	144	523	340
Capital Income	-	-	-	-	-	-
Property Income	359	49	72	144	523	340
Public Saving	-4,495	-611	-899	-1,805	-6,547	-4,251
Public Transfers	-1,601	26,515	57,933	32,466	-29,369	3,995
Public Transfer Inflows	40,662	35,644	71,379	61,027	27,823	43,202
In-Kind	38,483	34,234	71,251	60,350	26,558	35,384
Education	11,344	7,043	47,643	36,339	513	-
Health	6,656	6,709	3,126	3,528	5,562	14,901
Others	20,482	20,482	20,482	20,482	20,482	20,482
Cash	2,179	1,410	128	677	1,265	7,818
Public Transfer Outflows	42,263	9,129	13,446	28,561	57,193	39,207
Taxes and Other Revenues	41,837	9,071	13,361	28,390	56,572	38,804
Transfer Deficit (+) / Surplus (-)	426	58	85	171	620	403

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดทางสังคม (กขส.)

ตาราง 2-6 การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาครัฐรวม ปี 2560 : แบบแผนรายอายุ มูลค่ารวม

(หน่วย: ล้านบาท)

	ค่าเฉลี่ยรวม ทุกช่วงอายุ	อายุ (ปี)				
		0-4	5-14	15-24	25-59	60 ขึ้นไป
Public age reallocation	213,162	99,499	461,311	309,745	-753,769	96,377
Public Asset-Based Reallocations	318,086	2,414	7,605	17,545	238,990	51,532
Public Asset Income	23,537	179	563	1,298	17,684	3,813
Capital Income	-	-	-	-	-	-
Property Income	23,537	179	563	1,298	17,684	3,813
Public Saving	-294,549	-2,235	-7,042	-16,246	-221,306	-47,719
Public Transfers	-104,924	97,085	453,706	292,200	-992,759	44,844
Public Transfer Inflows	2,664,239	130,511	559,009	549,256	940,489	484,975
In-Kind	2,521,454	125,350	558,010	543,163	897,722	397,209
Education	743,308	25,787	373,121	327,058	17,342	-
Health	436,099	24,565	24,479	31,757	188,022	167,277
Others	1,342,047	74,998	160,410	184,347	692,359	229,933
Cash	142,785	5,161	999	6,093	42,767	87,765
Public Transfer Outflows	2,769,163	33,426	105,302	257,056	1,933,248	440,131
Taxes And Other Revenues	2,741,261	33,215	104,635	255,517	1,912,285	435,610
Transfer Deficit (+) / Surplus (-)	27,902	212	667	1,539	20,964	4,520

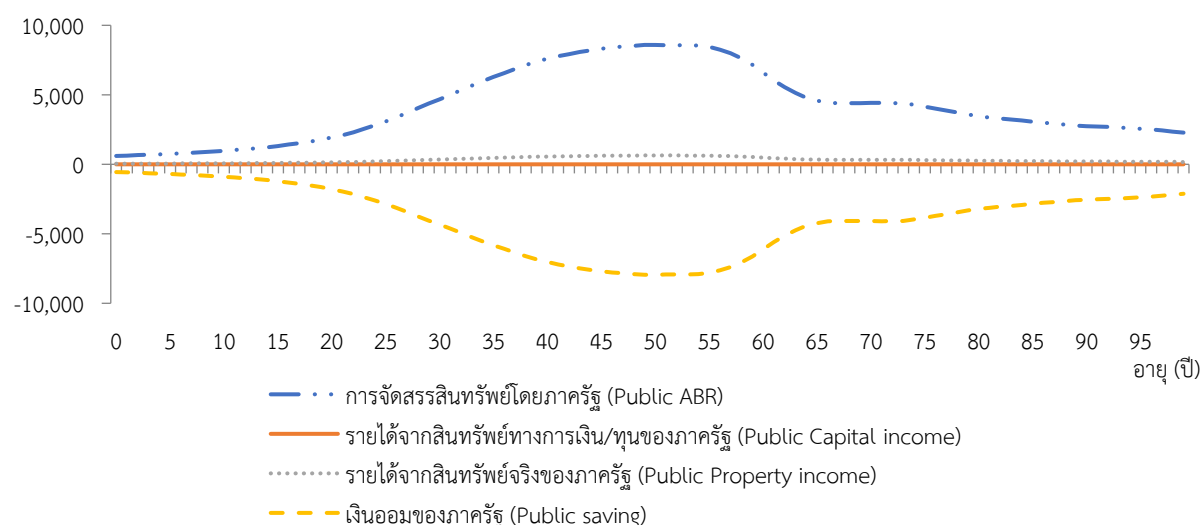
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดทางสังคม (กขส.)

3.1.1 การจัดสรรสินทรัพย์โดยภาครัฐ (Public Asset-Based Reallocations)

การจัดสรรสินทรัพย์โดยภาครัฐ (Public Asset-Based Reallocations) ประกอบด้วย กระแสเงิน 2 กระแส คือ (1) กระแสรายรับ ได้แก่ รายได้จากสินทรัพย์ของภาครัฐ (Public Asset Income) ซึ่งคำนวณมาจากรายได้จากสินทรัพย์ทางการเงิน/ทุน (Capital Income) และรายได้จากสินทรัพย์จริง (Property Income) และ (2) กระแสจ่าย ได้แก่ เงินออมของภาครัฐ (Public Saving)

แผนภาพ 2-22 การจัดสรรสินทรัพย์โดยภาครัฐจำแนกรายอายุ เฉลี่ยต่อคน ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดทางสังคม (กขส.)

ผลการคำนวณ พบว่า รายได้จากสินทรัพย์ทางการเงิน/ทุนของภาครัฐ (Public Capital Income) มีค่าเท่ากับศูนย์ในทุกช่วงอายุ เนื่องจากถือว่า การดำเนินงานของภาครัฐไม่ได้แสวงหากำไร จึงไม่มี รายได้จากสินทรัพย์ทางการเงิน/ทุนเกิดขึ้น ในขณะที่ในปี 2560 รายได้จากสินทรัพย์จริงของภาครัฐสุทธิ (Public Property Income) เพิ่มขึ้น โดยเป็นผลจากเงินปันผลสุทธิจากบริษัทที่รัฐบาลถือหุ้น (Dividend) และรายได้จากการลงทุนสุทธิของกองทุนบำเหน็จบำนาญ (Investment income payable on pension entitlements) ขณะที่ในส่วนของเงินออมของภาครัฐ (Public saving) มีมูลค่าเป็นลบในทุกช่วงอายุ ทั้งนี้ การที่เงินออมของภาครัฐเป็นลบ และรายได้จากสินทรัพย์จริงของภาครัฐสุทธิเป็นบวก ส่งผลให้การจัดสรร สินทรัพย์โดยภาครัฐ (Public ABR) เป็นบวกทุกช่วงอายุ

3.1.2 การโอนโดยภาครัฐ (Public Transfers)

การโอนโดยภาครัฐสุทธิต่างกันจากผลต่างระหว่างเงินโอนรับจากภาครัฐ (Public transfer inflows) และเงินโอนที่จ่ายให้แก่ภาครัฐ (Public transfer outflows) โดยเงินโอนรับจากภาครัฐจะ อยู่ใน (1) รูปแบบที่เป็นตัวเงิน (Cash) โดยส่วนใหญ่จะเป็นการจัดสรรผ่านโครงการสวัสดิการในการช่วยเหลือ ประชาชนในกลุ่มช่วงวัยต่าง ๆ เช่น โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดให้แก่เด็กแรกเกิดถึง อายุ 3 ขวบ จำนวน 600 บาท แก่ครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 36,000 บาทต่อคนต่อปี โครงการบัตร สวัสดิการแห่งรัฐในส่วนของการช่วยเหลือในการซื้อสินค้าเพื่อการอุปโภคและบริโภคผ่านร้านค้าธงฟ้าโดยผู้ที่ ได้รับสิทธิคือวัยทำงานอายุ 18 ปีขึ้นไป กรณีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาทต่อปี ได้รับ 300 บาทต่อเดือน กรณี รายได้ 30,000 – 100,000 บาทต่อปี ได้รับ 200 บาทต่อเดือน (ในปี 2560 ดำเนินการจ่าย 3 เดือน เริ่มตั้งแต่ เดือน ตุลาคม – ธันวาคม 2560)³ การได้รับเงินชดเชยกรณีการว่างงานในช่วงอายุ 15 - 55 ปี โครงการการ จัดสรรเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุในลักษณะขั้นบันได อายุ 60 - 69 ปี ได้รับ 600 บาทต่อเดือน อายุ 70 - 79 ปี ได้รับ 700 บาทต่อเดือน อายุ 80 - 89 ปี ได้รับ 800 บาทต่อเดือน อายุ 90 ปีขึ้นไป ได้รับ 1,000 บาทต่อเดือน โครงการจัดสรรเบี้ยยังชีพสำหรับคนพิการจำนวน 800 บาทต่อเดือน และ (2) รูปแบบไม่เป็นตัวเงิน (In-kind) ได้แก่ รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาครัฐทั้งที่สามารถระบุผู้รับประโยชน์ได้ อาทิ รายจ่ายในการจัดการศึกษา ของรัฐ รายจ่ายในการให้บริการด้านสาธารณสุข และที่ไม่สามารถระบุผู้รับประโยชน์ได้ (Collective goods and services) อาทิ รายจ่ายเพื่อการบริหารราชการแผ่นดิน การป้องกันประเทศ ความมั่นคงภายในประเทศ ขณะที่เงินโอนที่จ่ายให้แก่ภาครัฐ เป็นการโอนจากภาคเอกชนให้แก่ภาครัฐ เช่น การจ่ายภาษี ค่าธรรมเนียม เป็นต้น

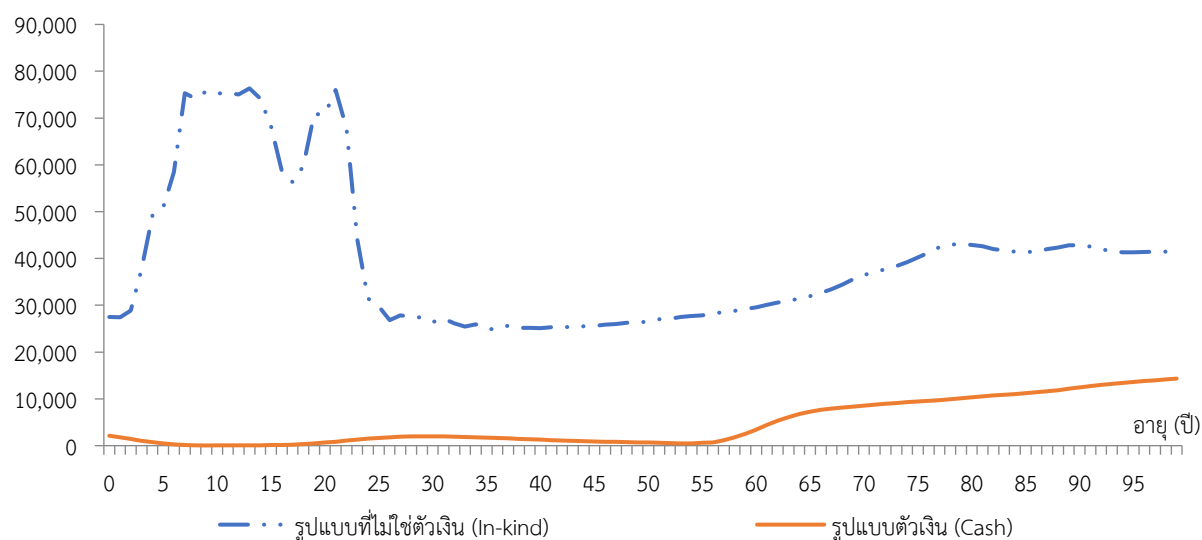
ผลการคำนวณเงินโอนรับจากภาครัฐ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบที่ไม่ใช่ตัวเงิน โดยจำแนกออกตามวัตถุประสงค์เป็น เงินโอนเพื่อการศึกษา เงินโอนเพื่อการจัดบริการสาธารณสุข และเงิน โอนเพื่อการดำเนินงานด้านอื่น ๆ โดยเงินโอนจากภาครัฐในทั้ง 3 หมวดข้างต้นมีมูลค่าเท่ากับการบริโภคของ ภาครัฐ (Public consumption) ทุกประการ ในขณะที่เงินโอนรับจากภาครัฐในรูปแบบของตัวเงิน พบว่า

³ โครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นการให้ความช่วยเหลือประชาชนในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยความช่วยเหลือที่รัฐ ส่งมอบให้เป็นการให้เงินช่วยเหลือในหลายรูปแบบ เช่น ค่าซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคและบริโภคที่จำเป็น ค่าซื้อก๊าซหุงต้ม ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เป็นต้น ซึ่งการบันทึกค่าใช้จ่ายช่วยเหลือต่าง ๆ จะบันทึกในรูปแบบเงินโอนจากรัฐ โดยมีเพียงรายการค่าซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคและบริโภคที่จำเป็น (ค่าซื้อสินค้าเดือนละ 200 บาท/300 บาท) เท่านั้น ที่ถูกบันทึกในรายการเงินโอนรับจากภาครัฐในรูปแบบตัวเงิน เนื่องจากเงินดังกล่าวไม่ได้มีการ ระบุวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนว่าสำหรับใช้ซื้อสินค้าประเภทใด แตกต่างจากรายงานอื่นที่มีการระบุวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน อาทิ ค่าโดยสาร รถเมล์/รถไฟฟ้า ค่าก๊าซหุงต้ม และค่าโดยสารรถไฟ

ประชากรในช่วงวัยสูงอายุจะได้รับเงินโอนจากภาครัฐในรูปแบบของตัวเงินมากที่สุด เนื่องจากนโยบายการจัดสรรเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุทุกคน รองลงมาคือประชากรในช่วงวัยเด็กเล็ก (0 - 3 ปี) จากการจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ขณะที่ช่วงวัยเรียน (3 - 14 ปี) ได้รับเงินโอนจากภาครัฐในรูปแบบของตัวเงินน้อยที่สุด

แผนภาพ 2-23 เงินโอนรับจากภาครัฐในรูปแบบของตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน เฉลี่ยต่อคน ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

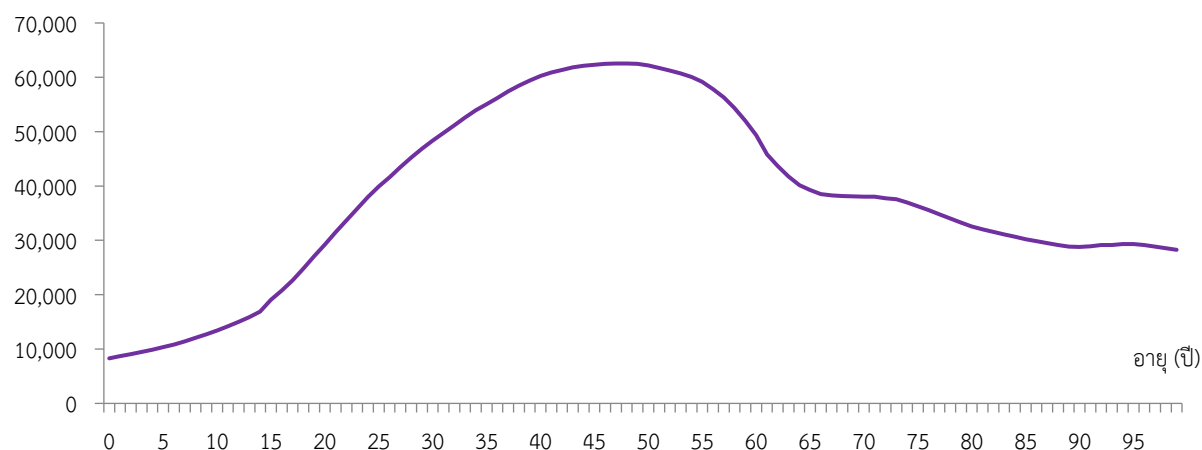

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดทางสังคม (กขส.)

ในส่วนของเงินโอนจ่ายจากภาครัฐวิ่งไปยังภาครัฐ (Public Transfer Outflows) ส่วนใหญ่จะอยู่ในลักษณะการจ่ายภาษีรูปแบบต่าง ๆ โดยวัยแรงงาน (อายุ 25 - 59 ปี) เป็นวัยที่รับภาระการจ่ายภาษีมากที่สุดจากการจ่ายภาษีทางตรง โดยเฉพาะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล ในขณะที่วัยอื่น ๆ เป็นการจ่ายภาษีจากการบริโภคเป็นหลัก (VAT) โดยวัยแรกเกิดจนถึงวัยเด็ก (อายุ 0 -14 ปี) เป็นช่วงวัยที่รับภาระภาษีน้อยที่สุด

แผนภาพ 2-24 เงินโอนจ่ายแก่ภาครัฐในส่วนของภาษีและอื่น ๆ เฉลี่ยต่อคน ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

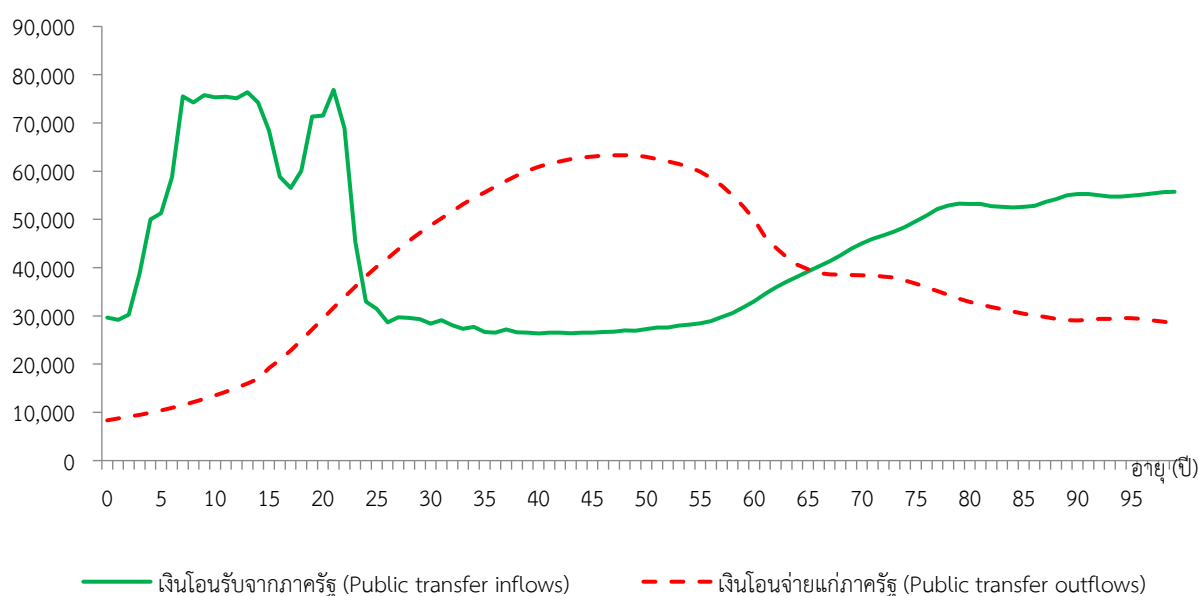

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดทางสังคม (กขส.)

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างเงินโอนที่ได้รับจากภาครัฐและเงินโอนจ่ายของครัวเรือน ตามแผนภาพ 2-25 จะเห็นได้ว่า กลุ่มประชากรในวัยต้นของช่วงชีวิต (อายุ 0 - 24 ปี) และกลุ่มวัยที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มวัยที่ได้รับผลประโยชน์จากเงินโอนภาครัฐมากกว่าเงินโอนจ่าย โดยเป็นผลมาจากการได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดและเงินโอนเพื่อการศึกษาในช่วงวัยต้นของช่วงชีวิต และส่วนในวัยผู้สูงอายุจะได้รับการจัดสรรเบี้ยยังชีพเป็นหลัก ในขณะที่มีเพียงกลุ่มประชากรวัยแรงงาน (อายุ 25-64 ปี) เท่านั้นที่มีมูลค่าการโอนจ่ายให้แก่ภาครัฐมากกว่ามูลค่าเงินโอนรับ เนื่องจากจำเป็นต้องแบกรับภาระในการชำระภาษีตามรายได้จากการทำงานที่เพิ่มสูงขึ้นในช่วงวัยดังกล่าว

แผนภาพ 2-25 เปรียบเทียบเงินโอนรับจากภาครัฐและเงินโอนจ่ายแก่ภาครัฐ เฉลี่ยต่อคน ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดทางสังคม (กขส.)

3.2 การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาคเอกชน (Private Age Reallocation)

การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาคเอกชน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) การจัดสรรสินทรัพย์โดยภาคเอกชน (Private asset-based Reallocations) และ (2) การโอนโดยครัวเรือนภาคเอกชนหรือสถาบันอื่น ๆ ที่มีใช้ภาครัฐ (Private Transfers) โดยผลการคำนวณทั้ง 5 ช่วงอายุ ปรากฏดังตารางที่ 2-7 และตารางที่ 2-8

ตาราง 2-7 การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาคเอกชนต่อคน ปี 2560 : แบบแผนรายอายุ เฉลี่ยต่อคน

(หน่วย: บาทต่อคน)

	ค่าเฉลี่ยรวม ทุกช่วงอายุ	อายุ (ปี)				
		0-4	5-14	15-24	25-59	60ขึ้นไป
Private age reallocation	23,286	46,608	67,591	57,944	-18,602	83,115
Private Asset-Based Reallocations	19,397	175	-1,117	-52,004	2,768	147,293
Private Asset Income	57,708	-	3	353	-322,175	-212,435
Capital Income, Net	69,805	-	3	1,779	74,317	182,219
Corporations & NPISHS	53,363	-	-	699	51,746	155,091
Owner-Occupied Housing	1,006	-	3	105	1,188	2,208
Mixed Income	15,435	-	-	975	21,383	24,921
Property Income, Net	-12,096	-	-	-1,426	-396,493	-394,654
Private Saving	38,312	-175	1,120	52,357	-324,943	-359,727
Private Transfers	3,890	46,432	68,708	109,948	-21,370	-64,178
Inter-Household Transfers (Net)	3,890	-	-	14,824	-9,608	39,750
Inflows	22,841	-	-	19,494	19,041	60,352
Outflows	18,951	-	-	4,670	28,650	20,602
Intra-Household Transfers (Net)	-	46,432	68,708	95,125	-11,762	-103,928
Inflows	89,351	46,432	68,708	111,081	106,365	49,101
Outflows	89,351	-	-	15,957	118,127	153,029

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดทางสังคม (กขส.)

ตาราง 2-8 การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาคเอกชนรวม ปี 2560 : แบบแผนรายอายุ มูลค่ารวม

(หน่วย: ล้านบาท)

	ค่าเฉลี่ยรวม ทุกช่วงอายุ	อายุ (ปี)				
		0-4	5-14	15-24	25-59	60ขึ้นไป
Private age reallocation	1,525,759	170,657	529,346	521,511	-628,787	933,031
Private Asset-Based Reallocations	1,270,896	642	-8,748	-468,051	93,570	1,653,482
Private Asset Income	3,781,137	-	22	14,585	2,115,621	1,650,909
Capital Income, Net	4,573,710	-	22	16,011	2,512,113	2,045,563
Corporations & NPISHS	3,496,447	-	-	6,292	1,749,132	1,741,022
Owner-Occupied Housing	65,922	-	22	943	40,171	24,787
Mixed Income	1,011,341	-	-	8,776	722,810	279,754
Property Income, Net	-792,573	-	-	-1,426	-396,493	-394,654
Private Saving	2,510,241	-642	8,769	482,636	2,022,051	-2,573
Private Transfers	254,863	170,014	538,094	989,562	-722,357	-720,450
Inter-Household Transfers (Net)	254,863	-	-	133,417	-324,779	446,225
Inflows	1,496,592	-	-	175,449	643,646	677,497
Outflows	1,241,729	-	-	42,032	968,425	231,272
Intra-Household Transfers (Net)	-	170,014	538,094	856,145	-397,578	-1,166,675
Inflows	5,854,458	170,014	538,094	999,758	3,595,391	551,201
Outflows	5,854,458	-	-	143,613	3,992,969	1,717,876

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดทางสังคม (กขส.)

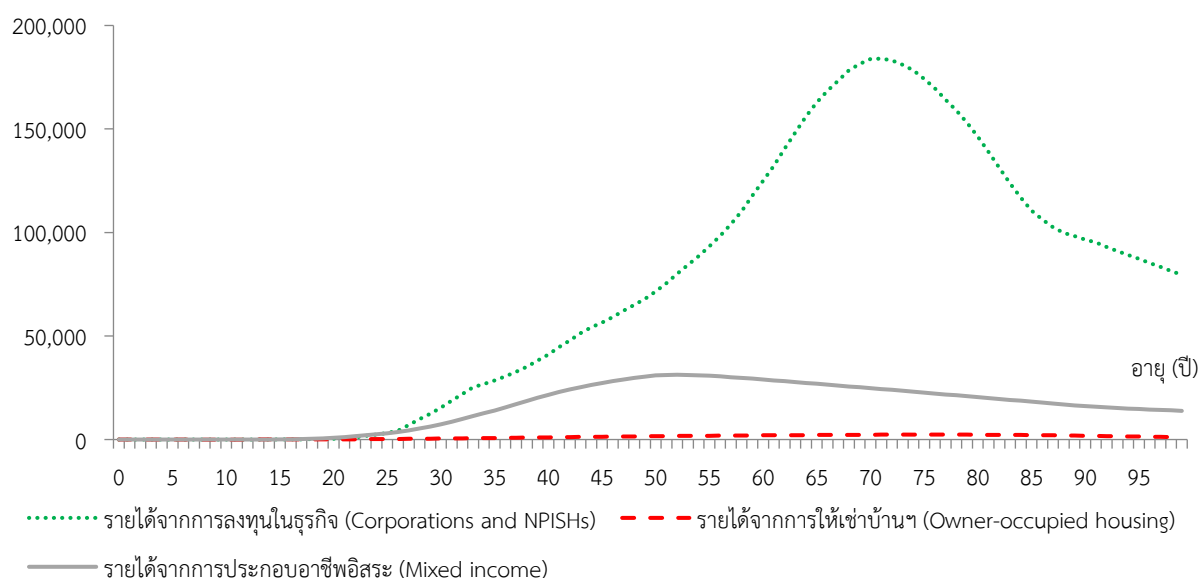
3.2.1 การจัดสรรสินทรัพย์โดยภาคเอกชน (Private Asset-Based Reallocations)

การจัดสรรสินทรัพย์โดยภาคเอกชน แบ่งออกเป็นกระแสรายรับและกระแสรายจ่าย เช่นเดียวกับการจัดสรรสินทรัพย์โดยภาครัฐ โดย **กระแสรายรับ** คือ รายได้จากสินทรัพย์ของครัวเรือน/ภาคเอกชน (Private asset income) ประกอบด้วย (1) รายได้จากสินทรัพย์ทางการเงิน/ทุนของครัวเรือนและภาคเอกชน (Capital income) มาจาก 3 แหล่งหลัก ได้แก่ ส่วนเกินจากการประกอบธุรกิจหรือรายได้จากการลงทุนในธุรกิจ (Corporations and NPISHs) รายได้จากการให้เช่าบ้านหรือสินทรัพย์คงทนอื่น ๆ (Owner-occupied housing) และรายได้จากการประกอบธุรกิจส่วนบุคคลในส่วนตัวที่เกิดจากทุน คิดเป็นหนึ่งในสามของรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระ (Mixed income) และ (2) รายได้จากสินทรัพย์จริง (Property income) และ **กระแสรายจ่าย** ประกอบด้วย รายจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ยืม รายจ่ายจากสินทรัพย์ต่างๆ (Property income outflows) รวมถึงเงินออมของภาคครัวเรือน/เอกชน (Private saving)

ทั้งนี้ ในส่วนของรายได้จากสินทรัพย์ทางการเงิน/ทุนของครัวเรือน/ภาคเอกชน (Capital income) ปี 2560 พบว่า รายได้จากสินทรัพย์ทางการเงิน/ทุนของครัวเรือนส่วนใหญ่เกิดจากรายได้จากการลงทุนในธุรกิจ (Corporations and NPISHs) รองลงมาคือ รายได้จากการประกอบอาชีพอิสระในส่วนตัวที่เกิดจากทุน (Mixed income) และรายได้จากการให้เช่าบ้านหรือสินทรัพย์คงทนอื่น ๆ (Owner-occupied housing) ตามลำดับ โดยรายได้จากการลงทุนในธุรกิจจะมีค่าสูงสุดเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ขณะที่รายได้จากการประกอบอาชีพอิสระมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่ช่วงวัยทำงาน และสูงสุดที่วัยใกล้เกษียณอายุ แล้วจึงมีแนวโน้มลดลง ตามลำดับ

แผนภาพ 2-26 เปรียบเทียบแหล่งรายได้จากสินทรัพย์ของครัวเรือน/ภาคเอกชน เฉลี่ยต่อคน ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดทางสังคม (กขส.)

เมื่อพิจารณารายได้จากสินทรัพย์ทางการเงิน/ทุนของครัวเรือนและภาคเอกชนในภาพรวมร่วมกับรายได้จากสินทรัพย์จริง และการออมของครัวเรือน/ภาคเอกชน ในปี 2560 พบว่า รายได้จากสินทรัพย์

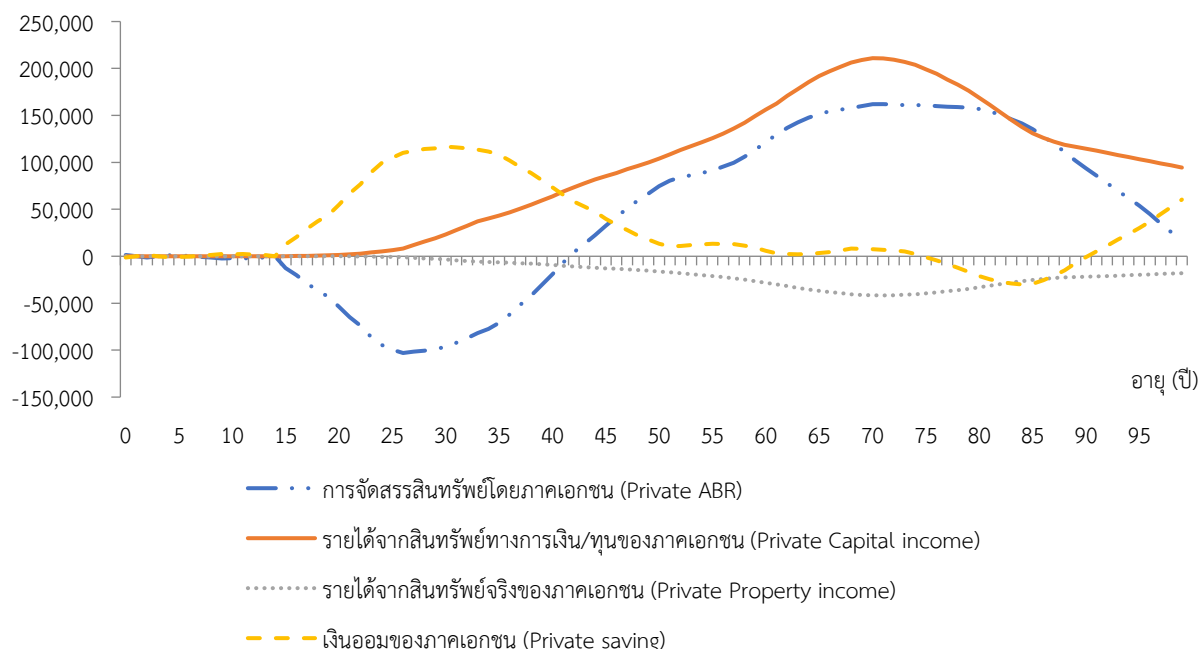
ทางการเงิน/ทุน มีลักษณะเบ้ซ้าย คือมีมูลค่าสูงในช่วงวัยของผู้สูงอายุ ในขณะที่รายได้สุทธิจากสินทรัพย์จริงมีค่าติดลบในทุกช่วงอายุยกเว้นช่วงวัยแรกเกิด/ปฐมวัยซึ่งมีค่าเป็นศูนย์ สะท้อนการรับภาระในการจ่ายดอกเบี้ยครัวเรือน/ภาคเอกชนในเกือบทุกช่วงชีวิต โดยวัยสูงอายุเป็นผู้รับภาระจากการจ่ายดอกเบี้ยสูงสุด รองลงมาคือวัยแรงงาน

ในส่วนของ การออมของภาคครัวเรือน/เอกชน พบว่า การออมมีมูลค่าใกล้เคียงศูนย์ในช่วงวัยเด็กและวัยเรียนแล้วจึงเริ่มมีค่าเป็นบวกในช่วงวัยแรงงาน ตั้งแต่อายุ 15 ปีขึ้นไป จนถึงช่วงอายุประมาณ 75 ปีเป็นต้นไป จึงเริ่มมีค่าติดลบ โดยสะท้อนว่า ประชาชนคนไทยเริ่มมีการออมตั้งแต่ช่วงอายุวัยทำงาน โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยสะสมเงินออมสูงสุดที่ช่วงอายุประมาณ 30 ปี ตามแนวโน้มของรายได้แรงงาน และจะเริ่มลดลงเมื่อเข้าใกล้วัยเกษียณอายุ และจะติดลบหลังจากอายุ 75 ปี เป็นต้นไป ซึ่งเป็นช่วงอายุที่ต้องบริโภคจากการใช้เงินออมเดิมหรือการกู้ยืม (dissaving) จากนั้นในช่วงอายุ 90 ปีขึ้นไปจะค่อย ๆ กลับมาเป็นบวกอีกครั้ง

ดังนั้น เมื่อพิจารณาการจัดสรรสินทรัพย์โดยภาคเอกชนในภาพรวม พบว่า ในช่วงอายุ 0 – 14 ปี จะมีค่าใกล้เคียงเป็นศูนย์ และเริ่มมีค่าติดลบอย่างชัดเจนในช่วงอายุประมาณ 15 – 40 ปี เนื่องจากมีรายได้จากสินทรัพย์ที่ไม่สูงมากนัก ขณะเดียวกันเป็นช่วงอายุที่มีการออมสูงจากการมีรายได้แรงงาน และเริ่มมีค่าเป็นบวกตั้งแต่ช่วงอายุประมาณ 40 ปีขึ้นไป เนื่องจากเริ่มมีรายได้จากสินทรัพย์ที่สูงมากขึ้น ขณะที่เงินออมภาคเอกชนลดลง

แผนภาพ 2-27 การจัดสรรสินทรัพย์โดยภาคเอกชนจำแนกรายอายุ เฉลี่ยต่อคน ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

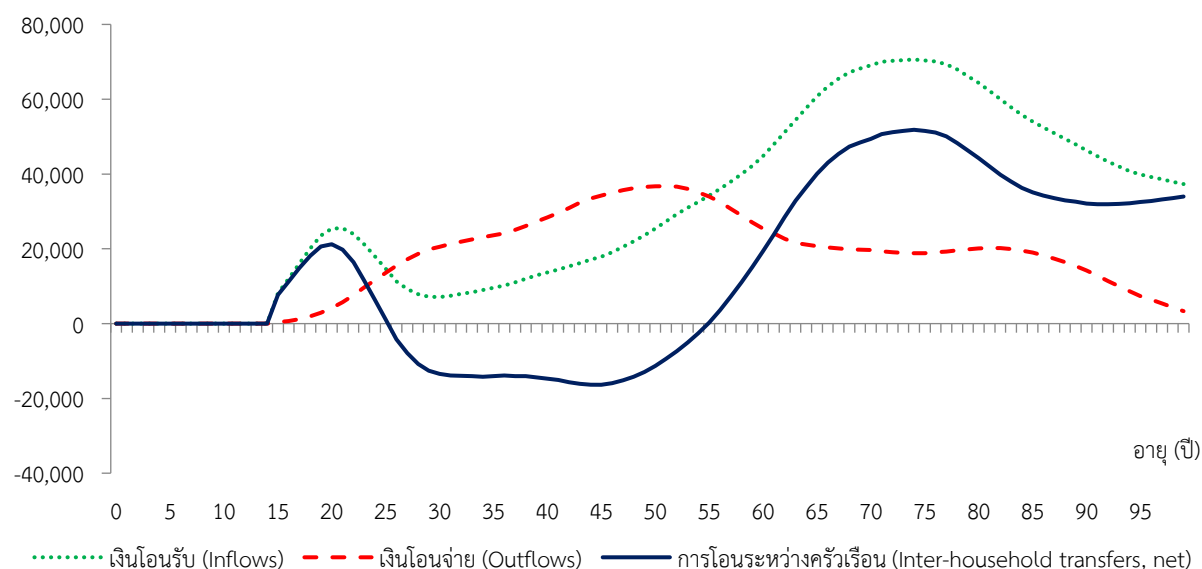
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดทางสังคม (กขส.)

3.2.2 การโอนโดยภาคเอกชน (Private Transfers)

การโอนที่เกิดจากครัวเรือน ภาคเอกชน หรือสถาบันอื่น ๆ ที่มีใช้ภาครัฐ จำนวนมาจากผลต่างระหว่างเงินโอนรับและเงินโอนจ่าย เช่นเดียวกันกับการโอนที่เกิดจากภาครัฐ โดยการโอนที่เกิดจากครัวเรือน/ภาคเอกชน ปรากฏทั้งในรูปแบบของการโอนระหว่างครัวเรือน และการโอนภายในครัวเรือน

แผนภาพ 2-28 การโอนระหว่างครัวเรือน (Inter-household transfers) เฉลี่ยต่อคน ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

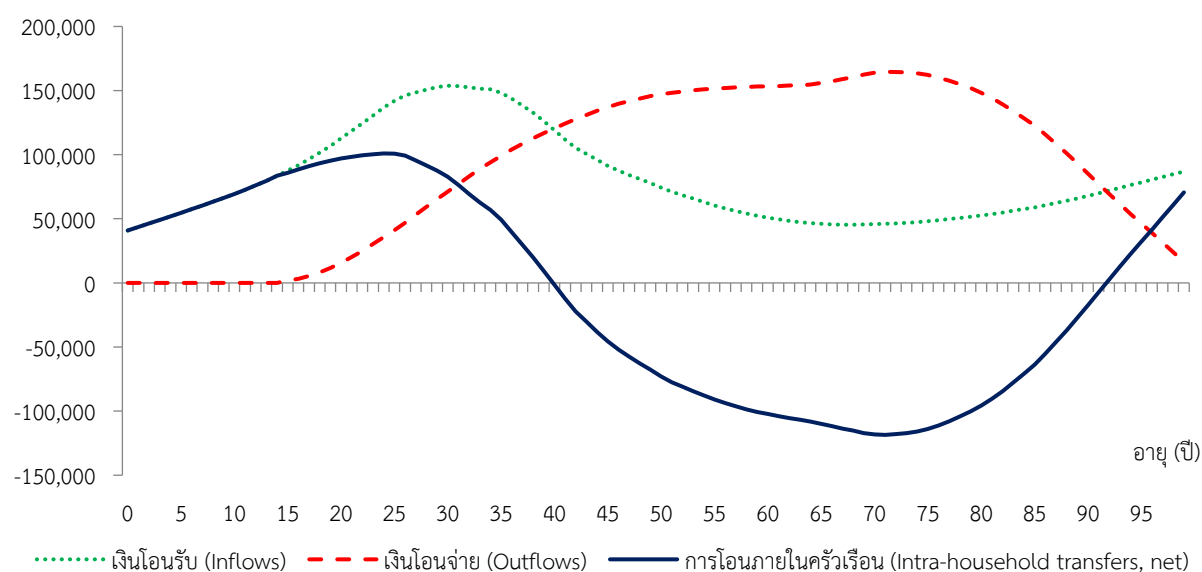

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดทางสังคม (กขส.)

การโอนระหว่างครัวเรือน (Inter-household transfers) ประกอบด้วย เงินโอนเข้า (inflows) และ เงินโอนออก (outflows) โดยผลการคำนวณการโอนระหว่างครัวเรือนต่อคน ปี 2560 พบว่าการโอนระหว่างครัวเรือนมีค่าเป็นศูนย์ในกลุ่มประชากรวัย 0 - 15 ปี โดยทั้งเงินโอนเข้าและเงินโอนออกต่างมีค่าเท่ากับศูนย์ เนื่องจากในการคิดคำนวณได้กำหนดให้หัวหน้าครัวเรือนเป็นตัวแทนของธุรกรรม การโอนต่าง ๆ และประชากรในกลุ่ม 0 - 15 ปี ไม่สามารถเป็นหัวหน้าครัวเรือนได้ ทำให้ข้อมูลการโอนระหว่างครัวเรือนในช่วงอายุ 0 - 15 ปี มีค่าเท่ากับศูนย์ โดยภายหลังจากช่วงอายุดังกล่าว การโอนระหว่างครัวเรือนมีค่าเป็นบวกในช่วงอายุวัยรุ่นและนักเรียน/นักศึกษา (15 - 25 ปี) และวัยทำงานที่ใกล้จะเข้าสู่ช่วงวัยสูงอายุ (ตั้งแต่ 55 ปี เป็นต้นไป) หรือเรียกว่าเป็นกลุ่มที่ได้รับประโยชน์จากการโอนระหว่างครัวเรือน (net receiver) ขณะที่ประชากรในช่วงอายุ 26 - 54 ปี จะเป็นกลุ่มที่มีการโอนระหว่างครัวเรือนเป็นลบ (net provider) กล่าวคือมีการโอนออกไปให้ยังครัวเรือนอื่นมากกว่าการโอนรับจากครัวเรือนอื่น ทั้งนี้ หากพิจารณาเงินโอนรับ (Inflow) และเงินโอนจ่าย (Outflow) พบว่า เงินโอนรับจะมีค่าลดลงเมื่อเข้าสู่วัยเริ่มทำงานและจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในช่วงอายุที่สูงขึ้น ในขณะที่เงินโอนจ่ายจะมีแนวโน้มที่สวนทางกัน คือ ในช่วงอายุวัยเริ่มทำงานจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและค่อย ๆ ลดลงเมื่อเข้าใกล้ช่วงเกษียณอายุ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชากรในช่วงวัย 26 - 54 ปี เป็นผู้รับภาระในการช่วยชดเชยการขาดดุลของประชากรในช่วงวัยอื่นในรูปแบบเงินโอนจ่ายไปสู่กลุ่มช่วงวัยอื่น

แผนภาพ 2-29 การโอนภายในครัวเรือน (Intra-household transfers) เฉลี่ยต่อคน ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดทางสังคม (กขส.)

การโอนภายในครัวเรือน (Intra-household transfers) ประกอบด้วย เงินโอนรับ (inflows) และ เงินโอนจ่าย (outflows) โดยผลการคำนวณ พบว่า กลุ่มประชากรวัยแรงงานในช่วงอายุ 25 - 35 ปี ได้รับเงินโอนเข้าจากสมาชิกช่วงวัยอื่น ๆ ในครัวเรือนเดียวกันมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มประชากรวัยรุ่น/นักเรียน/นักศึกษา อายุ 15 - 24 ปี ประชากรวัยสูงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป และประชากรวัยแรกเกิด/ปฐมวัย (0 - 4 ปี) ซึ่งได้รับเงินโอนเข้าน้อยที่สุด ตามลำดับ ในส่วนของเงินโอนจ่าย พบว่า ประชากรวัยสูงอายุ โดยเฉพาะช่วงอายุระหว่าง 60 - 80 ปี โอนเงินออกให้แก่สมาชิกครัวเรือนในวัยอื่น ๆ มากที่สุด โดยแหล่งเงินได้ส่วนใหญ่มาจากการจัดการสินทรัพย์ รองลงมาคือ วัยแรงงานที่มีแหล่งเงินได้จากการทำงาน ในขณะที่ประชากรวัยแรกเกิด/ปฐมวัย (0 - 4 ปี) และประชากรวัยเด็ก/นักเรียน (5 - 14 ปี) ไม่ปรากฏเงินโอนจ่าย เนื่องจากยังไม่มีรายได้ โดยเมื่อพิจารณาทั้งเงินโอนรับและเงินโอนจ่ายประกอบกัน พบว่า ประชากรวัยแรงงานและวัยสูงอายุเป็นผู้ให้ภายในครัวเรือน (net provider) และประชากรวัยแรกเกิด/ปฐมวัย วัยเด็ก/นักเรียน และวัยรุ่น/นักเรียน/นักศึกษาเป็นผู้ได้รับ (net receiver) ทั้งนี้ เงินโอนจ่ายของวัยแรงงานจะเพิ่มสูงขึ้นตามอายุ ขณะที่เงินโอนจ่ายของวัยสูงอายุจะลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น

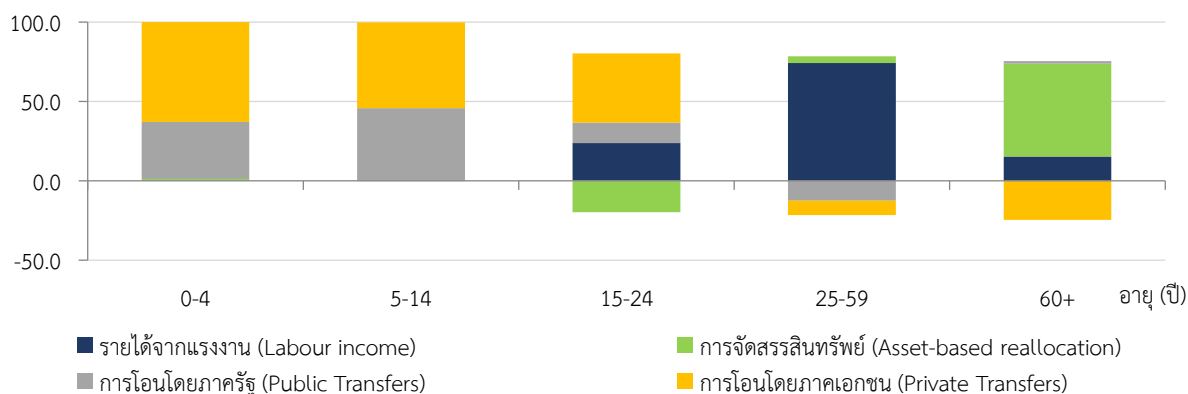
4. ภาพรวมการเกื้อหนุนระหว่างช่วงวัยของประชากรไทยในปี 2560

โดยทั่วไปรายได้จากการทำงานมักถูกนำไปใช้เพื่อการใช้จ่ายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้จ่ายของแต่ละบุคคลหรือภายในครัวเรือน ซึ่งโดยส่วนใหญ่มักใช้สำหรับการบริโภคเป็นหลัก และส่วนที่เหลือจากการบริโภคจึงนำไปเก็บออมและ/หรือลงทุนเพิ่มเติมเพื่อไว้ใช้จ่ายในอนาคต หรืออาจสะสมเป็นมรดกให้แก่ลูกหลานต่อไป อย่างไรก็ตาม ผลจากการคำนวณบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ในปี 2560 พบว่า มีเพียงประชากรในวัยแรงงานเท่านั้นที่มีรายได้หลักจากการทำงานและเพียงพอต่อการบริโภค รวมถึงมีเงินเหลือพอสำหรับการออมและการโอนไปให้ประชากรในช่วงวัยอื่น ๆ ดังนั้น แหล่งเงินได้ที่นำมาใช้ในการบริโภค สำหรับประชากรในช่วง

วัยอื่น จึงมิใช่รายได้จากการทำงานเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นเงินได้จากการโอนรับทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งเงินได้จากการจัดสรรสินทรัพย์ ซึ่งกลุ่มประชากรวัยแรกเกิด/ปฐมวัย (0-4 ปี) วัยเด็ก/นักเรียน (5-14 ปี) เป็นกลุ่มที่พึ่งพิงเงินโอนจากภาครัฐและภาคเอกชนเป็นแหล่งเงินหลักที่นำมาใช้ในการบริโภค โดยมีกลุ่มวัยแรงงานและวัยสูงอายุเป็นผู้เกื้อหนุนรายได้

แผนภาพ 2-30 แหล่งเงินได้ที่นำมาใช้ในการบริโภค ปี 2560

(หน่วย: ร้อยละ)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดทางสังคม (กขส.)

กลุ่มประชากรวัยแรกเกิด/ปฐมวัย (0 - 4 ปี) มีแหล่งเงินได้ที่นำมาใช้ในการบริโภคจากเงินโอนของภาคเอกชนเป็นหลัก ทั้งจากเงินโอนภายในครัวเรือนและเงินโอนระหว่างครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 62.9 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคทั้งหมด รองลงมา คือ เงินโอนจากรัฐ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 35.9 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด โดยเป็นเงินโอนทั้งที่อยู่ในรูปแบบที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน และวัยแรกเกิด/ปฐมวัย มีแหล่งเงินได้ที่มาจากจัดการสินทรัพย์ ประมาณร้อยละ 1.1 ในส่วนของ**กลุ่มประชากรวัยเด็ก/นักเรียน (5 - 14 ปี)** แหล่งเงินได้ที่นำมาใช้ในการบริโภคเกือบทั้งหมดเป็นเงินโอนจากภาคเอกชนและภาครัฐ รวมกันร้อยละ 99.9 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด เนื่องจากประชากรในกลุ่มวัยแรกเกิดและวัยเด็ก/นักเรียน ยังไม่มีรายได้จากการทำงาน จึงต้องพึ่งพิงแหล่งเงินได้จากเงินโอนภาครัฐและภาคเอกชนเป็นหลัก จะเห็นได้ว่า ประชากรวัยแรกเกิด/ปฐมวัย และประชากรวัยเด็ก/นักเรียน จัดอยู่ใน *“กลุ่มที่ต้องพึ่งพิงประชากรในช่วงวัยอื่น”* เป็นหลัก เพราะยังไม่สามารถหารายได้จากการทำงานได้ โดยมีเงินโอนเป็นเครื่องมือหลักในการเกื้อหนุนระหว่างช่วงวัย

กลุ่มประชากรวัยรุ่น/นักเรียน/นักศึกษา (15 - 24 ปี) เป็นวัยที่สามารถทำงานหาเลี้ยงชีพได้ จึงเริ่มมีรายได้จากการทำงานเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม รายได้ดังกล่าวคิดเป็นเพียงร้อยละ 23.8 ของรายจ่ายเพื่อการบริโภคที่เกิดขึ้น ซึ่งยังจำเป็นต้องพึ่งพาเงินได้จากแหล่งอื่นเข้ามาช่วยปิดการขาดดุลรายได้ของประชากรกลุ่มนี้ โดยเป็นเงินโอนของภาคเอกชนประมาณร้อยละ 43.5 และเงินโอนจากรัฐประมาณร้อยละ 12.8 ของรายจ่ายทั้งหมด นอกจากนี้ ในประชากรวัยนี้ที่มีการเกินดุลรายได้ในบางส่วน พบว่ามีการนำส่วนเกินดังกล่าวไปใช้ในการจัดการสินทรัพย์

กลุ่มประชากรวัยแรงงาน (25 - 59 ปี) เป็นกลุ่มวัยเดียวที่มีการเกินดุลรายได้ กล่าวคือมีรายได้จากแรงงานสูงกว่ารายจ่ายเพื่อการบริโภคของตนเอง โดยนำรายได้ไปบริโภคคิดเป็นร้อยละ 74.3 ของรายได้จากแรงงานทั้งหมด จากนั้น ในส่วนที่เหลือได้นำไปจัดสรรสินทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 4.2 นำไปใช้เป็นการโอนสุทธิให้แก่ภาครัฐผ่านการจ่ายภาษีต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 12.5 และเงินโอนสุทธิภาคเอกชนให้แก่ประชากรในกลุ่ม

วัยอื่น ๆ คิดเป็นอีกร้อยละ 9.1 ของรายได้จากแรงงานทั้งหมด ในส่วนของประชากรวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) พบว่า รายได้ส่วนใหญ่มาจากการจัดการสินทรัพย์ประมาณร้อยละ 58.4 รองลงมาเป็นรายได้จากการทำงานประมาณร้อยละ 15.4 ในขณะที่รายได้จากเงินโอนจากภาครัฐ ผ่านการได้รับเบี้ยยังชีพและโครงการอื่น ๆ มีเพียงร้อยละ 1.5 นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการเก็งกำไรรายได้ โดยส่วนที่เกินนี้เป็นการโอนภาคเอกชนไปให้กับประชากรกลุ่มวัยอื่น ๆ เพื่อช่วยชดเชยการขาดดุลงบรายได้ของวัยอื่น ๆ ด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีแนวโน้มที่ดีในกลุ่มประชากรวัยสูงอายุที่อาศัยรายได้จากการจัดสรรสินทรัพย์ในการชดเชยการขาดดุลงบรายได้เป็นหลักเพราะสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการวางแผนและการจัดการทางการเงินในระยะยาวโดยเฉพาะการคำนึงถึงภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในช่วงชีวิตหลังเกษียณ จึงได้มีการบริหารจัดการสินทรัพย์ต่าง ๆ หรือออมเงินเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนและมีรายได้ที่เพียงพอในช่วงที่อายุมากขึ้น แต่ในแง่หนึ่งส่วนเกินของการโอนโดยภาคเอกชนของกลุ่มวัยดังกล่าว ยังคงอยู่ในระดับค่อนข้างสูงหรือประมาณ 1 ใน 4 ของแหล่งเงินได้ทั้งหมด สะท้อนว่า กลุ่มประชากรวัยสูงอายุค่อนข้างรับภาระในระดับสูงในการช่วยชดเชยผลการขาดดุลงบรายได้ระหว่างช่วงวัย และการอาศัยกลุ่มประชากรวัยแรงงานในการช่วยชดเชยการขาดดุลของช่วงวัยอื่น ๆ อาจยังทำไม่ได้ดีพอเพราะวัยแรงงานเป็นช่วงที่สามารถทำงานหารายได้ได้อย่างเต็มที่และมีศักยภาพเพียงพอในการช่วยเหลือเกื้อกูลช่วงวัยอื่น

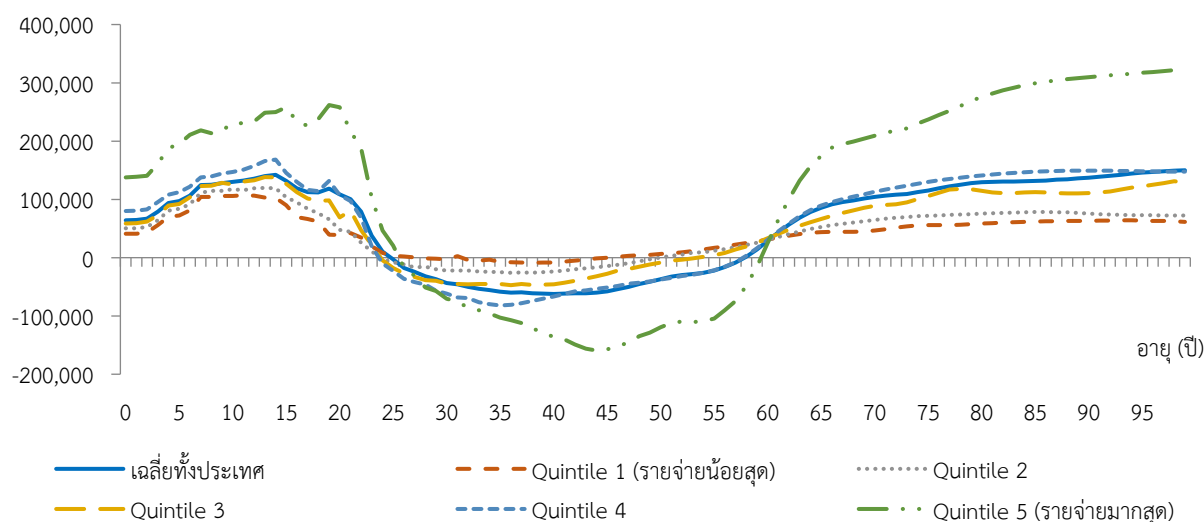
บทที่ 3 การวิเคราะห์บัญชีกระแสการโอนประชาชาติ จำแนกเป็น 5 กลุ่มรายจ่าย (Quintile by Expenditure)

บัญชีกระแสการโอนประชาชาติของประเทศไทย เมื่อนำมาจำแนกตามกลุ่มรายจ่าย 5 กลุ่ม (Quintile by expenditure) จะแสดงให้เห็นถึงแบบแผนการบริโภค รายได้จากแรงงาน และวิธีการปิดการขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุของประชากรในกลุ่มรายจ่ายต่าง ๆ ช่วยให้เข้าใจสถานการณ์ของประชากรในแต่ละช่วงชั้นเศรษฐกิจได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น มีรายละเอียด ดังนี้

1. การขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุ ปี 2560

แผนภาพ 3-1 การขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุ จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กชส.)

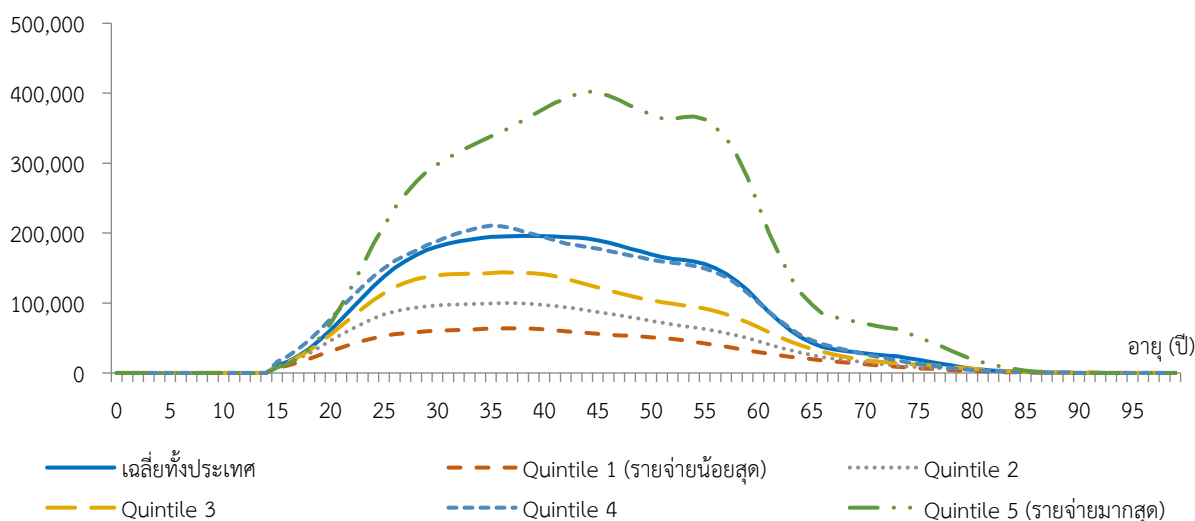
1.1 รายได้จากแรงงาน (Labor Income)

หากพิจารณารายได้จากแรงงานตามกลุ่มรายจ่าย พบว่ากลุ่มที่มีรายจ่ายสูงสุด (Quintile ที่ 5) มีรายได้จากแรงงานที่สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ รายได้เฉลี่ยของประชากรทุกกลุ่มจะอยู่ในระดับใกล้เคียงกับรายได้ของกลุ่มร้อยละ 20 ที่ 4 (Quintile ที่ 4) เท่านั้น โดยในช่วงอายุ 15 – 20 ปี ระดับรายได้ของแต่ละกลุ่มยังไม่ค่อยแตกต่างกันมาก เมื่ออายุ 20 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นช่วงอายุที่เริ่มเข้าสู่ตลาดแรงงาน ระดับรายได้จะเริ่มแตกต่างกันมากขึ้นเรื่อย ๆ และตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป รายได้แรงงานของกลุ่ม Quintile ที่ 4 และที่ 5 แตกต่างกันถึงกว่า 2 เท่า จากนั้นในช่วงอายุหลังเกษียณ กลุ่ม Quintile ที่ 5 มีระดับรายได้แตกต่างจากกลุ่ม Quintile ที่ 4 โดยเฉลี่ยถึง 6 เท่า นอกจากนี้ พบข้อสังเกตว่ากลุ่ม Quintile ที่ 1 - 4 มีระดับรายได้สูงที่สุดในช่วงอายุประมาณ 37 – 40 ปี ซึ่งใกล้เคียงกับของภาพรวมทั้งประเทศ ขณะที่กลุ่ม Quintile ที่ 5 มีระดับรายได้สูงที่สุดอยู่ที่ช่วงอายุประมาณ 46 – 47 ปี โดยเป็นผลมาจากรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระที่เพิ่มสูงขึ้นมากในช่วงอายุดังกล่าวของกลุ่ม Quintile ที่ 5

แผนภาพ 3-2 รายได้จากแรงงานเฉลี่ยต่อคน จำแนกตามอายุและกลุ่มรายจ่าย ปี 2560

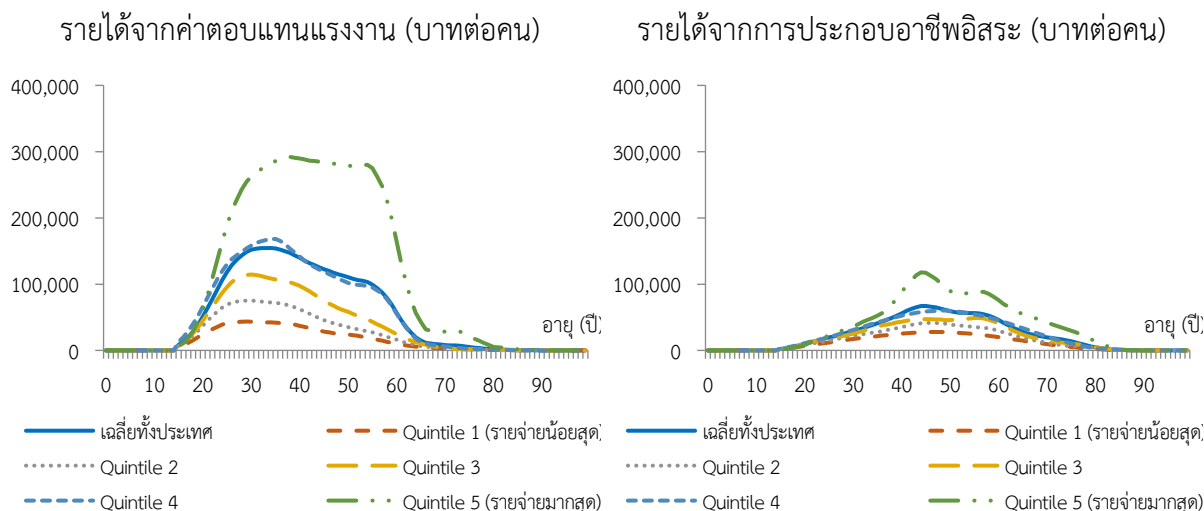
(หน่วย: บาทต่อคน)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สศช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

สำหรับรายได้จากค่าตอบแทนแรงงาน พบว่า มีรูปแบบที่ใกล้เคียงกับภาพรวมของรายได้จากแรงงาน กล่าวคือ กลุ่มที่มีรายจ่ายสูงสุด (Quintile ที่ 5) มีระดับรายได้สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด โดยระดับรายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนของกลุ่ม Quintile ที่ 5 เริ่มมีแนวโน้มลดลงเมื่อถึงช่วงอายุหลังเกษียณ (60 ปีขึ้นไป) ขณะที่กลุ่ม Quintile อื่น ๆ มีรายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนลดลงตั้งแต่ช่วงอายุประมาณ 45 ปีขึ้นไป

แผนภาพ 3-3 รายได้จากค่าตอบแทนแรงงานและรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระ จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560

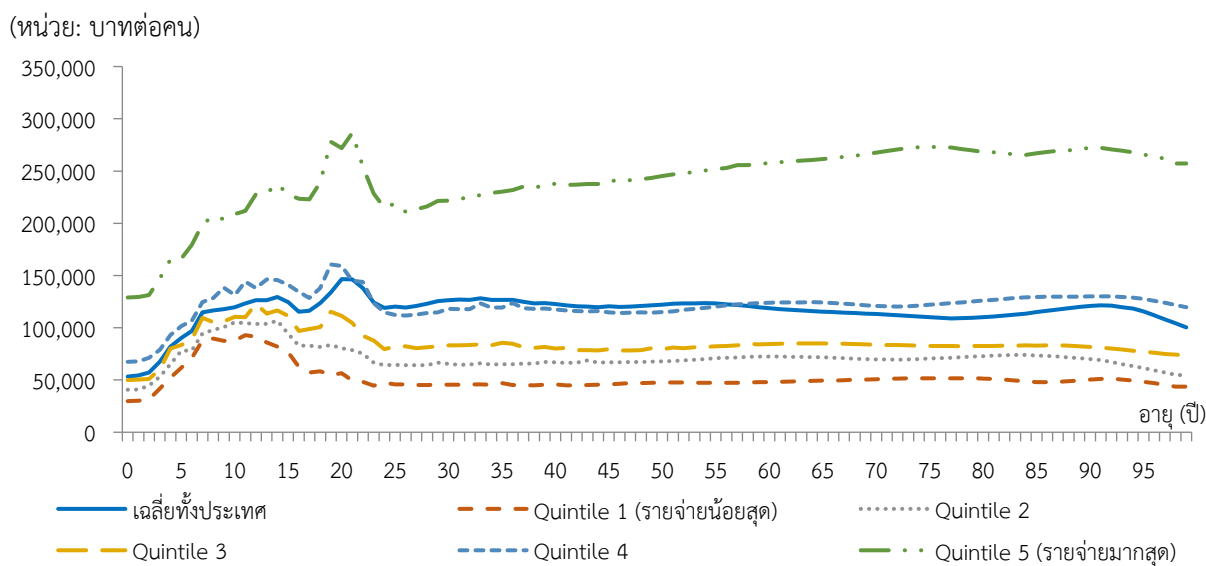
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สศช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

ด้านรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระ พบว่า กลุ่มที่มีรายจ่ายสูงสุด (Quintile ที่ 5) มีรายได้สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ มากเช่นเดียวกัน โดยที่ระดับรายได้สูงสุดที่มาจากการประกอบอาชีพอิสระจะอยู่ที่ช่วงอายุประมาณ 45 – 50 ปี และแม้ว่าหลังจากช่วงอายุดังกล่าวระดับรายได้จะลดลง แต่ในบางกลุ่มรายจ่าย ระดับรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีกครั้งในช่วงอายุประมาณ 55 – 60 ปี ทั้งนี้ เมื่อแบ่งรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระออกเป็นภาคเกษตรกรรม และนอกภาคเกษตรกรรม พบว่า รายได้จากภาคเกษตรกรรมในแต่ละ Quintile ไม่ค่อยแตกต่างกัน ขณะที่รายได้จากนอกภาคเกษตรกรรมจำแนกตาม Quintile นั้น มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเช่นเดียวกันกับภาพรวมของรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระทั้งหมด

1.2 รายจ่ายเพื่อการบริโภค (Consumption)

ด้านรายจ่ายเพื่อการบริโภค เมื่อจำแนกเป็น 5 กลุ่มรายจ่าย พบว่า ในภาพรวมมีแบบแผนในลักษณะเดียวกับรายได้จากแรงงาน กล่าวคือ รายจ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ยของประชากรทั่วประเทศจะมีระดับใกล้เคียงกับรายจ่ายของกลุ่มร้อยละ 20 ที่ 4 (Quintile ที่ 4) ขณะที่รายจ่ายของกลุ่มที่มีรายจ่ายสูงสุด (Quintile ที่ 5) แตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ อย่างชัดเจนในทุกช่วงวัย

แผนภาพ 3-4 รายจ่ายเพื่อการบริโภค มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย (Quintile by expenditure) ปี 2560

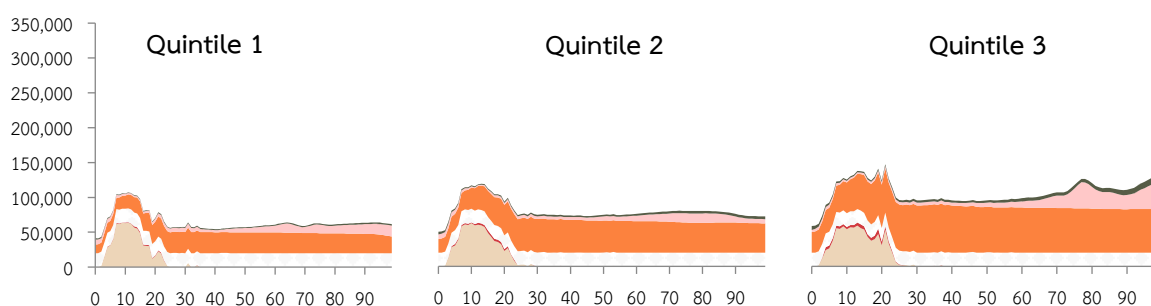
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

เมื่อจำแนกรายจ่ายเพื่อการบริโภค ออกเป็น 2 ภาคสถาบัน และ 3 หมวดรายจ่ายหลัก และเปรียบเทียบแบบแผนการบริโภคระหว่าง 5 กลุ่มรายจ่าย ดังแสดงในแผนภาพ 3-5 พบว่า **รายจ่ายอื่น ๆ ของภาคเอกชน** เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคระหว่าง 5 กลุ่มรายจ่ายแตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากรายจ่ายอื่น ๆ ภาคเอกชนมีส่วนสูงที่สุดในรายจ่ายเพื่อการบริโภคทั้งหมด โดยประชากรกลุ่ม Quintile ที่ 5 มีรายจ่ายอื่น ๆ ภาคเอกชนสูงกว่ากลุ่ม Quintile ที่ 1 ถึง 7.0 เท่า เมื่อพิจารณาโครงสร้างของการบริโภคในแต่ละกลุ่ม Quintile พบว่า กลุ่ม Quintile ที่ 1 และ 2 รายจ่ายที่จ่ายโดยครัวเรือนเป็นรายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านอื่น ๆ เกือบทั้งหมด (เฉลี่ยร้อยละ 94.1 และ 92.9 ของรายจ่ายภาคเอกชนทั้งหมด ตามลำดับ) ขณะที่

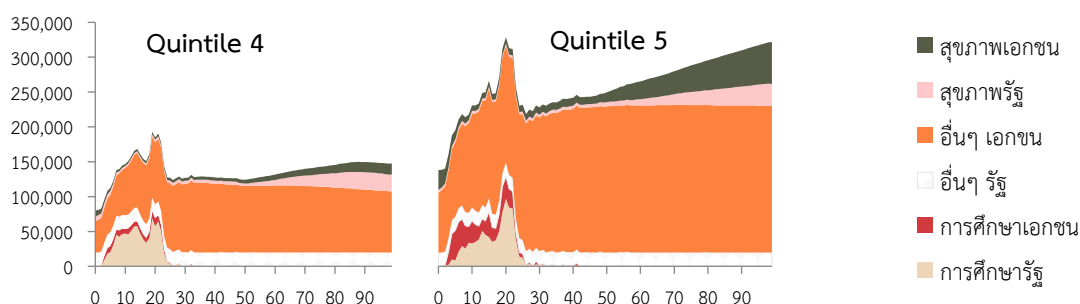
รายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านการศึกษาและด้านสุขภาพได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ สะท้อนถึงความครอบคลุมของบริการขั้นพื้นฐานของภาครัฐ โดยเฉพาะกลุ่มรายได้น้อย ให้สามารถเข้าถึงได้โดยไม่ต้องมีค่าใช้จ่าย นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ ด้านกลุ่ม Quintile ที่ 3-5 จะเริ่มมีค่าใช้จ่ายที่ครัวเรือนจ่ายเองเพิ่มเติมทั้งในด้านการศึกษาและด้านสุขภาพ และมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นตามระดับรายจ่าย (Quintile) อย่างไรก็ดี เมื่อเปรียบเทียบกับรายจ่ายอื่น ๆ พบว่า แม้ว่าครัวเรือนจะมีรายจ่ายด้านการศึกษาและสุขภาพเพิ่มขึ้น แต่รายจ่ายอื่น ๆ ที่ครัวเรือนจ่ายเอง (รายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านอื่น ๆ ของภาคเอกชน) ก็เพิ่มขึ้นสูงเช่นเดียวกัน โดยมีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นตามกลุ่มรายจ่าย (Quintile) จากร้อยละ 53.8 ของรายจ่ายเพื่อการบริโภครวมของกลุ่ม Quintile ที่ 3 เป็นร้อยละ 73.0 ของรายจ่ายเพื่อการบริโภครวมของกลุ่ม Quintile ที่ 5

แผนภาพ 3-5 รายจ่ายเพื่อการบริโภค มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตามสถาบัน หมวดรายจ่าย และกลุ่มรายจ่าย (Quintile by expenditure) ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

(หน่วย: บาทต่อคน)

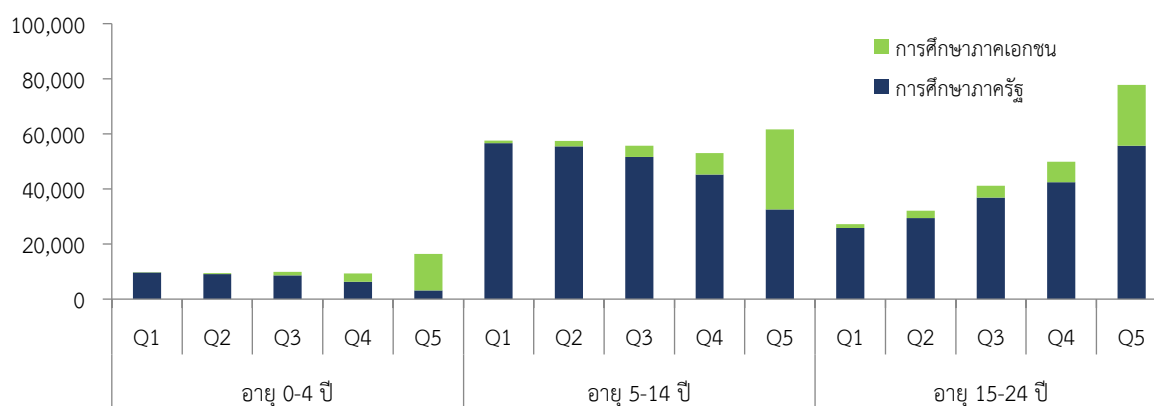
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สศช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

นอกจากนี้ หากพิจารณารายจ่ายเพื่อการบริโภค ตามหมวดรายจ่าย มีข้อสังเกตเพิ่มเติม ได้แก่ **รายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านการศึกษา** พบว่า ในระดับการศึกษาชั้นปฐมวัยจนถึงระดับศึกษาภาคบังคับ กลุ่มประชากรที่มีรายจ่ายต่ำสุด (Quintile ที่ 1) มีรายจ่ายภาครัฐสูงกว่ากลุ่มประชากรที่มีรายได้สูง หรือนัยหนึ่งคือ รัฐบาลช่วยเหลือคนที่มีรายได้น้อยหรือคนจนมากกว่าคนรวย เรียกได้ว่ารายจ่ายด้านการศึกษาของภาครัฐจะมีลักษณะเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อคนจน (Pro-poor) โดยครัวเรือนจะมีค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาที่จ่ายโดยครัวเรือนเอง (รายจ่ายภาคเอกชน) เพิ่มมากขึ้นตามระดับรายจ่าย (Quintile) โดยเฉพาะกลุ่ม Quintile ที่ 5 ที่มีรายจ่ายภาคเอกชนด้านการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 36.3 ของรายจ่ายด้านการศึกษาทั้งหมด สะท้อนถึงศักยภาพหรือความสามารถของครัวเรือนในกลุ่ม Quintile ที่ 5 ที่สามารถสนับสนุนการศึกษาของบุตรหลานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นผ่านการใช้จ่ายด้านการศึกษาที่สูงกว่ากลุ่มครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจ

ที่ต่ำกว่า นอกจากนี้ ในระดับการศึกษาที่สูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ (มัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา) กลุ่มคนรวยจะได้รับการสนับสนุนด้านการศึกษาจากภาครัฐที่สูงกว่ากลุ่มคนจน เช่นเดียวกับรายจ่ายภาคเอกชนที่เพิ่มสูงขึ้นตามระดับรายจ่าย (Quintile) สะท้อนให้เห็นโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในระดับสูงของคนไทยที่ยังคงกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มคนรวย

แผนภาพ 3-6 รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาครัฐด้านการศึกษา มูลค่าเฉลี่ย
จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

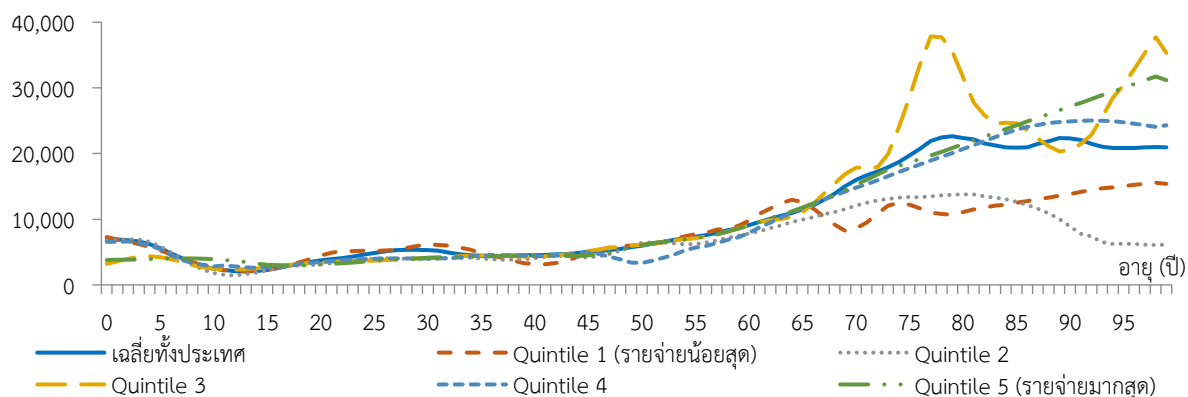
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สศช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

เมื่อพิจารณารายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านสุขภาพ กรณีของรายจ่ายฯ ภาครัฐ จำแนกตามกลุ่มรายได้⁴ โดยใช้ข้อมูลรายได้ของการสำรวจอนามัยและสวัสดิการฯ ปี 2560 พบว่า รายจ่ายฯ ภาครัฐส่วนใหญ่ตกอยู่ในกลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงหรือกลุ่มคนรวย (Quintile ที่ 3 ถึง Quintile ที่ 5) มากกว่ากลุ่มประชากรที่มีรายได้ต่ำ (Quintile ที่ 1 และ Quintile ที่ 2) ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มคนรวยส่วนมากเป็นแรงงานในระบบที่ทำงานอยู่ภาคอุตสาหกรรมและภาครัฐ ซึ่งสามารถใช้สิทธิประกันสังคมและระบบสวัสดิการข้าราชการ ขณะที่กลุ่มคนจนส่วนมากทำงานในภาคการเกษตรหรือเป็นแรงงานนอกระบบ จะใช้สิทธิประกันสุขภาพถ้วน (Universal Coverage Scheme: UCS) โดยสิทธิการรักษาพยาบาลของระบบประกันสังคมและสวัสดิการข้าราชการ เป็นระบบประกันสุขภาพที่รัฐอุดหนุนในการรักษาพยาบาลครอบคลุมการรักษาโรครมากกว่าระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า ทำให้กลุ่มคนที่มีรายได้สูงหรือกลุ่มคนรวยได้รับการช่วยเหลือมากกว่ากลุ่มคนจน อย่างไรก็ตาม ช่วงปฐมวัย กลุ่มคนรวยได้รับการอุดหนุนจากรัฐน้อยกว่ากลุ่มคนจน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากกลุ่มคนรวยนิยมรับบริการทางการแพทย์จากโรงพยาบาลเอกชน

⁴ รายจ่ายเพื่อการบริโภคภาครัฐ ด้านสุขภาพ จำแนกตามกลุ่มรายได้ (Quintile by Income) ขณะที่รายการอื่น ๆ ใน NTA จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย (Quintile by expenditure) เนื่องจากรายจ่ายเพื่อการบริโภคภาครัฐด้านสุขภาพ ใช้ข้อมูลจากสำรวจอนามัยและสวัสดิการฯ (Health and Welfare Survey) ซึ่งไม่มีข้อมูลด้านรายจ่าย จึงจำเป็นต้องใช้รายได้ในการจำแนกกลุ่มประชากร

แผนภาพ 3-7 รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาครัฐด้านสุขภาพรายอายุ มูลค่าเฉลี่ย
จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

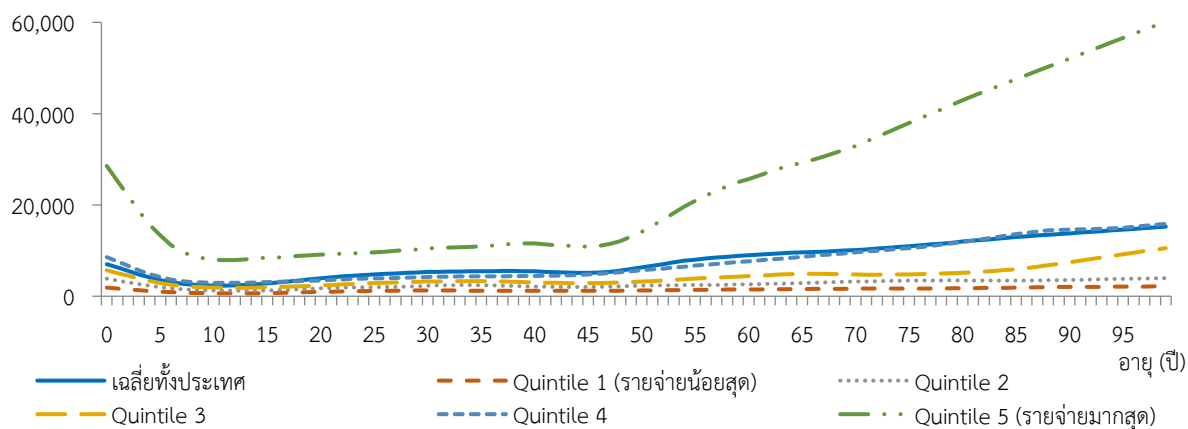

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

หากพิจารณารายจ่ายฯ ของภาคเอกชน จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย (Quintile by expenditure) พบว่า กลุ่มที่มีรายจ่ายมากที่สุด (Quintile ที่ 5) มีภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่ครัวเรือนจ่ายเองมากกว่าคนในกลุ่มอื่น ๆ และค่าเฉลี่ยประเทศ กล่าวคือ มีความสามารถในการจ่ายเงินเพื่อใช้บริการด้านสาธารณสุขจากภาคเอกชนได้สูงเมื่อเทียบกับคนกลุ่มที่เหลือ ซึ่งจะเห็นได้ชัดในช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป จะมีความแตกต่างของการใช้จ่ายระหว่างคนที่อยู่ใน Quintile ที่ 5 และกลุ่มอื่น ๆ อย่างชัดเจน โดยค่าใช้จ่ายของคนอายุ 99 ปี ที่อยู่ใน Quintile ที่ 5 แตกต่างจากค่าเฉลี่ยประเทศถึง 3.95 เท่า และแตกต่างจากคนใน Quintile ที่ 1 ถึง 27.67 เท่า นอกจากนี้ จะพบว่ารายจ่ายด้านสุขภาพภาคเอกชนจะเพิ่มสูงขึ้นตามระดับรายจ่าย (Quintile) โดยคนใน Quintile ที่ 1 และ 2 มีการเข้าใช้บริการสาธารณสุขของภาคเอกชนในอัตราที่เกือบจะคงที่ตลอดช่วงชีวิตหรือแทบจะไม่ใช้บริการของภาคเอกชนเลย ในขณะที่คนใน Quintile ที่ 3 มีการเข้าใช้บริการด้านสาธารณสุขของเอกชนเพิ่มมากขึ้นเล็กน้อยเมื่อเข้าสู่อายุ 57 ปี และเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเข้าสู่อายุ 85 ปี นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าคนใน Quintile ที่ 4 มีระดับรายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านสุขภาพภาคเอกชนใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยประเทศมากที่สุด

แผนภาพ 3-8 รายจ่ายเพื่อการบริโภคของภาคเอกชนด้านสุขภาพรายอายุ มูลค่าเฉลี่ย
จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

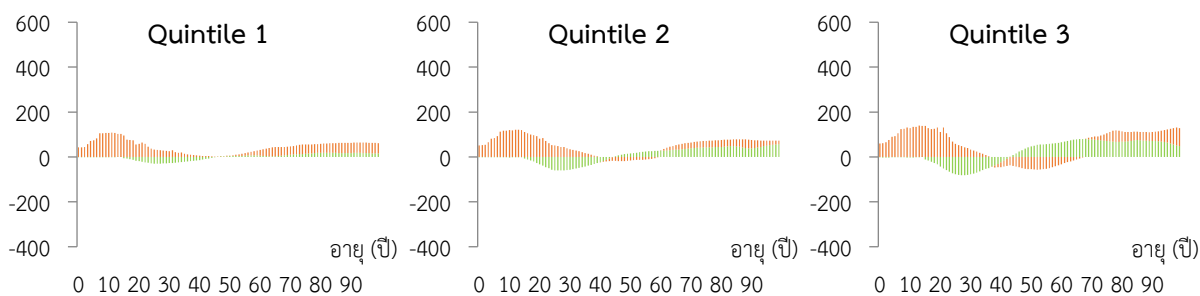
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สศช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

2. การจัดสรรระหว่างช่วงอายุ (Age Reallocations)

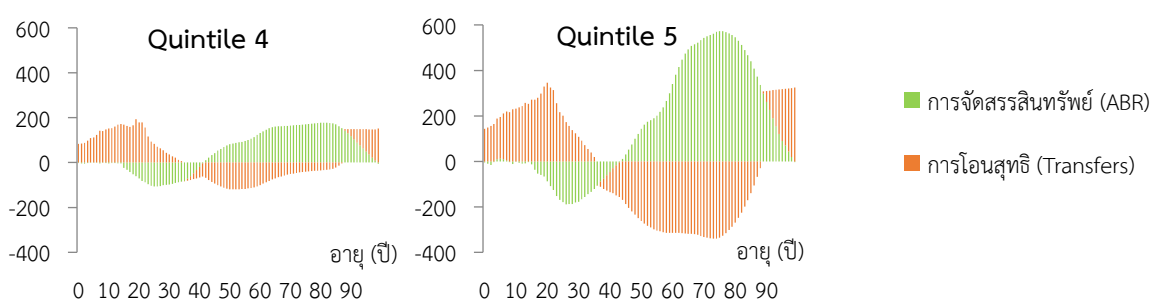
การจัดสรรระหว่างช่วงอายุโดยจำแนกตามกลุ่มประชากร 5 กลุ่มรายจ่าย เป็นการพิจารณา รูปแบบการชดเชยการขาดรายได้ของกลุ่มประชากรที่มีสถานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันตามช่วงอายุ โดยเฉพาะ การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างการจัดสรรสินทรัพย์ (ABR) และการโอนสุทธิระหว่างกลุ่มวัย (Net transfers) โดยจากผลการศึกษาในปี 2560 พบว่า ภาพรวมโครงสร้างการชดเชยการขาดดุลรายได้ของแต่ละกลุ่มรายจ่าย ค่อนข้างใกล้เคียงกันและสอดคล้องกับโครงสร้างการชดเชยการขาดดุลเฉลี่ยทั้งประเทศ อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกต ประการหนึ่ง คือ ในกลุ่มที่มีสถานะทางเศรษฐกิจดี การจัดสรรสินทรัพย์จะมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในการชดเชย การขาดดุลรายได้โดยเฉพาะในช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป ส่วนการโอนสุทธิของประชากรในช่วงอายุ 50 – 80 ปี ในกลุ่ม ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจดีมาก (กลุ่มรายจ่ายที่ 4 และกลุ่มรายจ่ายที่ 5) ส่วนใหญ่เป็นส่วนเกินหรือการโอนจ่ายไป ยังกลุ่มประชากรในช่วงวัยอื่นเป็นหลัก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ในกลุ่มที่มีสถานะทางเศรษฐกิจดีมาก ประชากรช่วง อายุระหว่าง 50 – 80 ปี รับภาระสำคัญในการช่วยกลุ่มประชากรในช่วงอื่น ๆ มีระดับรายได้ที่เพียงพอต่อการ บริโภค

แผนภาพ 3-9 เปรียบเทียบการจัดสรรสินทรัพย์และการโอนสุทธิระหว่างกลุ่มวัย มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย (Quintile by expenditure) ปี 2560

(หน่วย: พันบาทต่อคน)

(หน่วย: พันบาทต่อคน)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

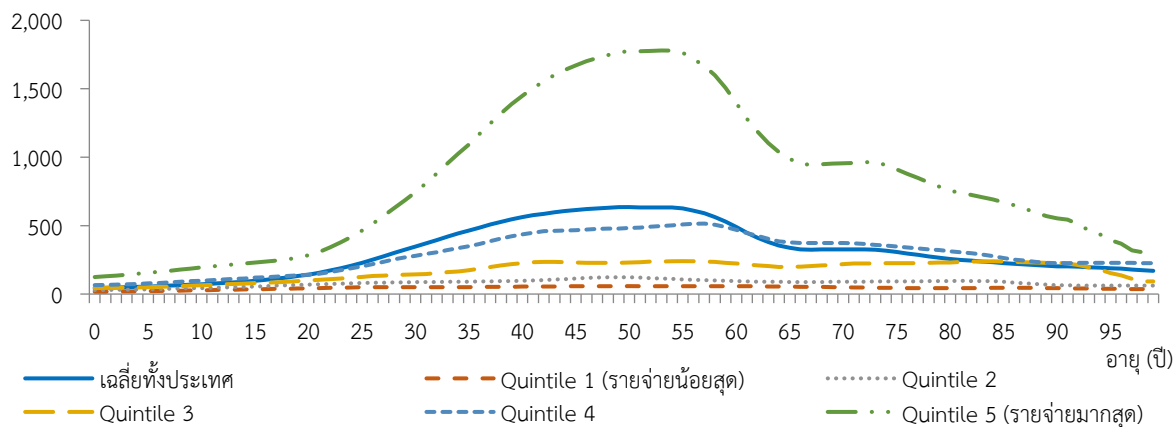
2.1 การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาครัฐ (Public Age Reallocation)

2.1.1 การจัดสรรสินทรัพย์โดยภาครัฐ (Public Asset-Based Reallocations)

หากพิจารณารายได้จากสินทรัพย์จริงของภาครัฐสุทธิ (Public Property Income) จำแนกเป็น 5 กลุ่มรายจ่าย พบว่า ภาครัฐมีรายรับจากประชากรในกลุ่มรายจ่ายที่ 5 (Quintile 5) มากที่สุดทุกช่วงอายุ โดยเฉพาะกลุ่มวัยแรงงานที่มีอายุประมาณ 50 ปี ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศราว 2.8 เท่า ในขณะที่ภาครัฐมีรายรับจากประชากรในกลุ่มรายจ่ายที่ 4 (Quintile 4) ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยประเทศมากที่สุด และประชากรในกลุ่มรายจ่ายอื่น ๆ อยู่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศทุกกลุ่ม

แผนภาพ 3-10 รายได้จากสินทรัพย์จริงของภาครัฐสุทธิ (Public Property Income) มูลค่าเฉลี่ย
จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

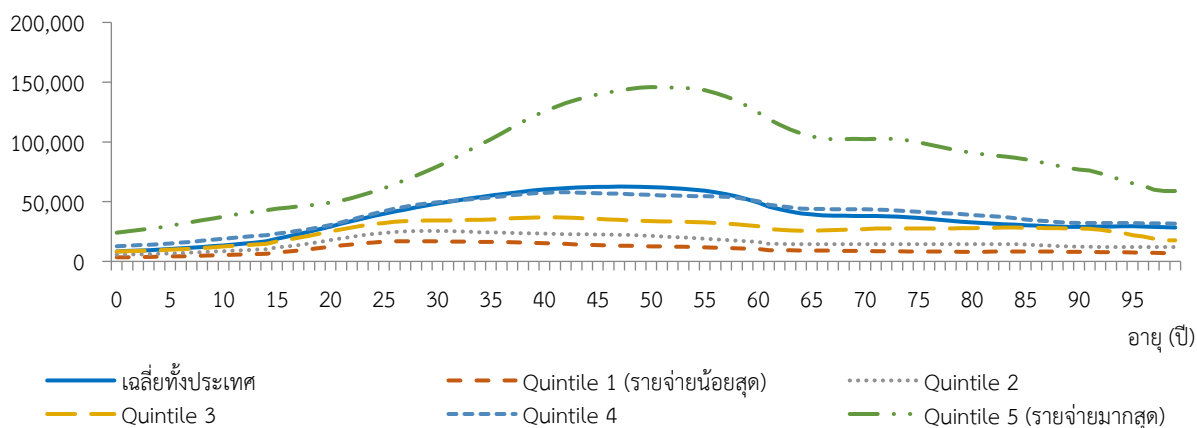
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

2.1.2 การโอนโดยภาครัฐ (Public Transfers)

เมื่อจำแนกเงินโอนจ่ายแก่ภาครัฐในส่วนของภาษีและอื่น ๆ ตามกลุ่มรายจ่าย พบว่า เงินโอนจ่ายฯ เฉลี่ยของทั้งประเทศจะมีมูลค่าใกล้เคียงกับเงินโอนจ่ายฯ ของประชากรกลุ่มรายจ่ายที่ 4 (Quintile 4) ในขณะที่กลุ่มรายจ่ายที่ 5 (Quintile 5) มีภาระการโอนจ่ายฯ สูงมากกว่ากลุ่มรายจ่ายอื่น ๆ อย่างชัดเจน หรือสูงกว่ากลุ่มรายจ่ายที่ 1 (Quintile 1) ถึง 8.5 เท่า ซึ่งสอดคล้องกับระดับรายได้จากการประกอบอาชีพของประชากร นอกจากนี้ เมื่อพิจารณารายอายุ พบว่า ประชากรที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไป หรือในช่วงวัยแรงงานจะมีระดับเงินโอนจ่ายฯ เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ และอยู่ในระดับสูงที่สุดในช่วงอายุ 50 – 55 ปี จากนั้นจึงลดลงอย่างต่อเนื่อง

แผนภาพ 3-11 เงินโอนจ่ายแก่ภาครัฐในส่วนของภาษีและอื่น ๆ มูลค่าเฉลี่ย
จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

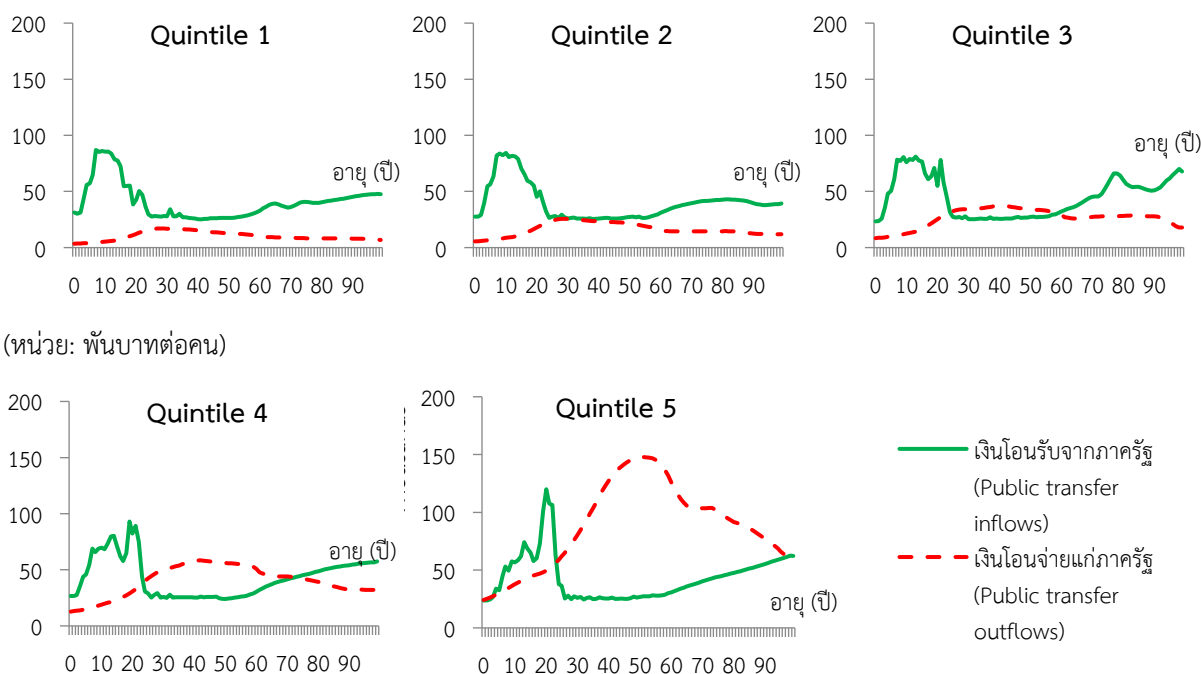
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแบบแผนเงินโอนที่ได้รับจากภาครัฐและเงินโอนจ่ายแก่ภาครัฐ จำแนกเป็น 5 กลุ่มรายจ่าย พบว่า กลุ่มประชากรที่มีรายจ่ายต่ำ (Quintile 1 และ Quintile 2) จะมีมูลค่าเงินโอนจ่ายแก่ภาครัฐต่ำกว่าเงินโอนรับฯ ในทุกช่วงอายุ ขณะที่กลุ่มประชากรที่มีรายจ่ายสูงหรือกลุ่มคนรวย (Quintile 3 ถึง Quintile 5) จะมีเงินโอนรับสูงกว่าเงินโอนจ่ายในช่วงวัยเรียน จากนั้นในช่วงวัยแรงงาน (อายุตั้งแต่ 24 – 26 ปีขึ้นไป) จะมีภาระการโอนจ่ายแก่ภาครัฐสูงกว่าเงินโอนรับฯ และจะกลับมารับโอนมากกว่าจ่ายอีกครั้งในช่วงวัยสูงอายุ ยกเว้นกลุ่มคนรวยที่สุด (Quintile 5) ที่มีมูลค่าเงินโอนจ่ายฯ มากกว่าเงินโอนรับฯ ตั้งแต่วัยแรงงานต่อเนื่องจนถึงช่วงปลายของชีวิต สอดคล้องกับระดับรายได้ที่สูงแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ อย่างชัดเจน ซึ่งประชากรกลุ่มนี้มักจะได้รับภาระเสียภาษีมากที่สุด

แผนภาพ 3-12 เปรียบเทียบเงินโอนรับจากภาครัฐและเงินโอนจ่ายแก่ภาครัฐ มูลค่าเฉลี่ย
จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560

(หน่วย: พันบาทต่อคน)

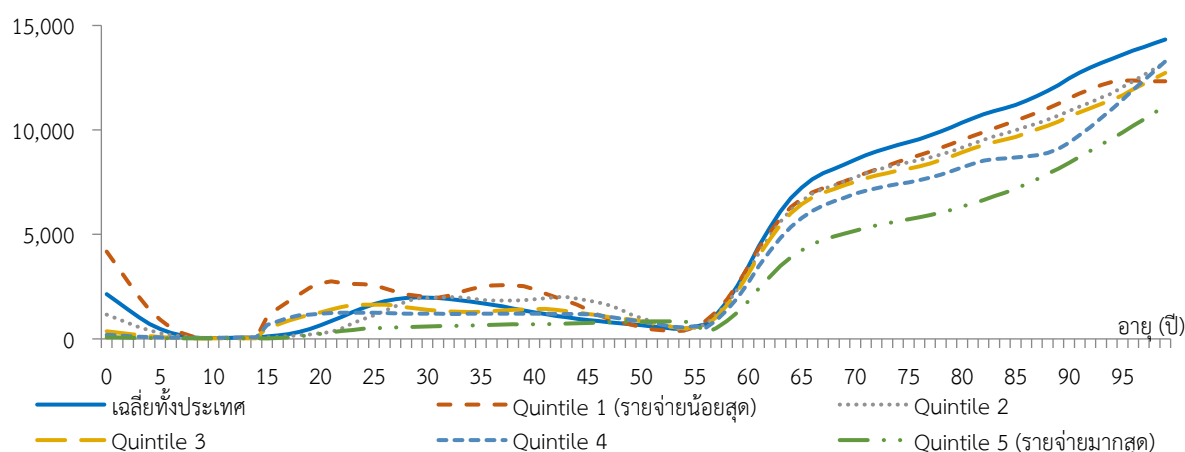
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

เมื่อพิจารณาการโอนรับจากภาครัฐ (public transfer inflows) ในรูปแบบตัวเงิน (cash) หากจำแนกตามกลุ่มรายจ่าย 5 กลุ่ม (Quintile) พบว่า ในช่วงอายุ 0 – 3 ปี กลุ่มประชากรที่มีรายจ่ายต่ำสุด (Quintile 1) มีการรับโอนในรูปแบบตัวเงินจากภาครัฐสูงที่สุดและมากกว่ากลุ่มรายจ่ายอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด ซึ่งเป็นผลจากมาตรการของรัฐในการจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดให้แก่เด็กแรกเกิด (0 - 3 ปี) ให้แก่ครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 36,000 บาทต่อคนต่อปี และการได้รับโอนในรูปแบบตัวเงินจากภาครัฐจะลดลงเรื่อย ๆ ในช่วงอายุที่เพิ่มขึ้นถึงอายุ 14 ปี (จบการศึกษาภาคบังคับ) จากนั้น การรับโอนในรูปแบบตัวเงินจะเริ่มเพิ่มขึ้นอีกครั้งในช่วงวัยทำงาน (15 ปีขึ้นไป) จากการชดเชยรายได้จากการว่างงานให้แก่แรงงานในระบบประกันสังคม และการรับโอนจากภาครัฐจะเริ่มสูงขึ้นมากขึ้นเรื่อย ๆ ในช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นผลจากการดำเนินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

การโอนรับจากภาครัฐในรูปแบบไม่ใช่ตัวเงิน (in-kind) โดยแบ่งออกเป็น เงินโอนเพื่อการศึกษา เงินโอนเพื่อการจัดบริการสาธารณสุข และเงินโอนเพื่อการทำงานด้านอื่น ๆ พบว่า ในแต่ละช่วงอายุค่อนข้างมีบทบาทที่แตกต่างกัน โดยช่วงวัยเด็กเล็กอายุ 0 - 2 ปี และช่วงวัยผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์จากการโอนรับที่ไม่ใช่ตัวเงินจากภาครัฐในด้านสาธารณสุขเป็นหลักและมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นตามระดับอายุที่เพิ่มสูงขึ้น ขณะที่ในช่วงวัยอายุ 3 - 22 ปี ซึ่งเป็นวัยเรียน การโอนรับที่ไม่ใช่ตัวเงินจากภาครัฐมีบทบาทหลักในการสนับสนุนด้านการศึกษา โดยกลุ่มประชากรที่มีรายจ่ายต่ำสุด (Quintile 1) ได้การรับโอนจากรัฐมากที่สุดในระดับการศึกษาภาคบังคับ (จนถึงอายุ 15 ปี) ขณะที่ระดับการศึกษาปริญญาตรี (18 - 22 ปี) กลุ่มประชากรที่มีรายจ่ายต่ำสุด (Quintile 1) กลับได้รับการโอนรับจากรัฐน้อยที่สุด และประชากรกลุ่มที่รวยที่สุด (Quintile 5) ได้รับการโอนรับจากรัฐมากที่สุดและมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างชัดเจน สะท้อนให้เห็นโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในระดับสูงของคนไทยที่ยังคงกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มคนรวย

แผนภาพ 3-13 เงินโอนรับจากภาครัฐในรูปแบบของตัวเงิน มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560

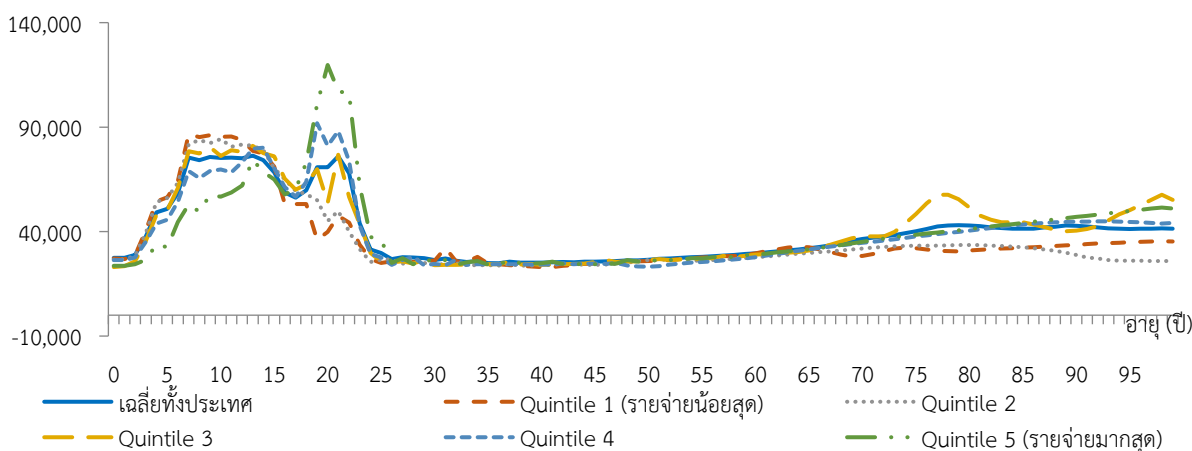
(หน่วย: บาทต่อคน)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดทางสังคม (กขส.)

แผนภาพ 3-14 เงินโอนรับจากภาครัฐในรูปแบบไม่ใช่ตัวเงิน มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดทางสังคม (กขส.)

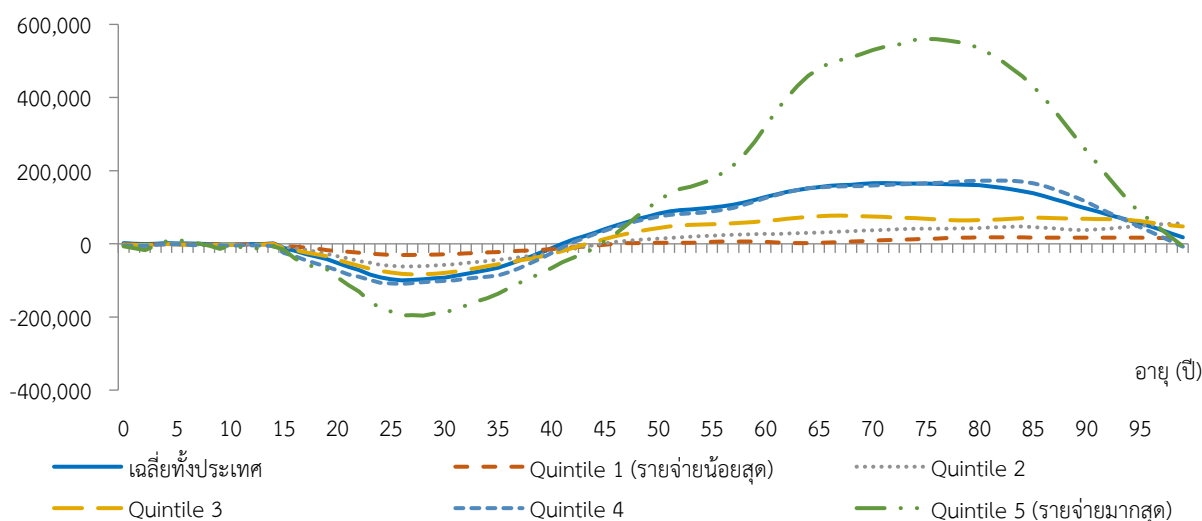
2.2 การถ่ายโอนระหว่างช่วงอายุโดยภาคเอกชน (Private Age Reallocation)

2.2.1 การจัดสรรสินทรัพย์โดยภาคเอกชน (Private Asset-Based Reallocations)

เมื่อพิจารณาการจัดสรรสินทรัพย์ภาคเอกชน โดยจำแนกตามกลุ่มรายจ่าย 5 กลุ่ม (Expenditure Quintiles) พบว่า ประชากรกลุ่มที่มีรายจ่ายสูงที่สุด (Quintile 5) มีมูลค่า (Absolute value) ของการจัดสรรสินทรัพย์ภาคเอกชนที่สูงกว่าค่าเฉลี่ย และกลุ่มอื่น ๆ มาก ทั้งในช่วงที่มีค่าเป็นลบ (อาทิ การจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ยืมหรือดอกเบี้ยจ่ายในการครอบครองสินทรัพย์ และการออม) และในช่วงที่มีค่าเป็นบวก ทั้งนี้ เนื่องจากประชากรกลุ่มที่มีรายได้สูงที่สุด (Quintile 5) มีรายได้สูง ทำให้มีการจัดสรรสินทรัพย์ทางการเงิน/ทุนของครัวเรือนและภาคเอกชนสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ มาก

แผนภาพ 3-15 การจัดสรรสินทรัพย์โดยภาคเอกชนจำแนกรายอายุ มูลค่าเฉลี่ย
จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

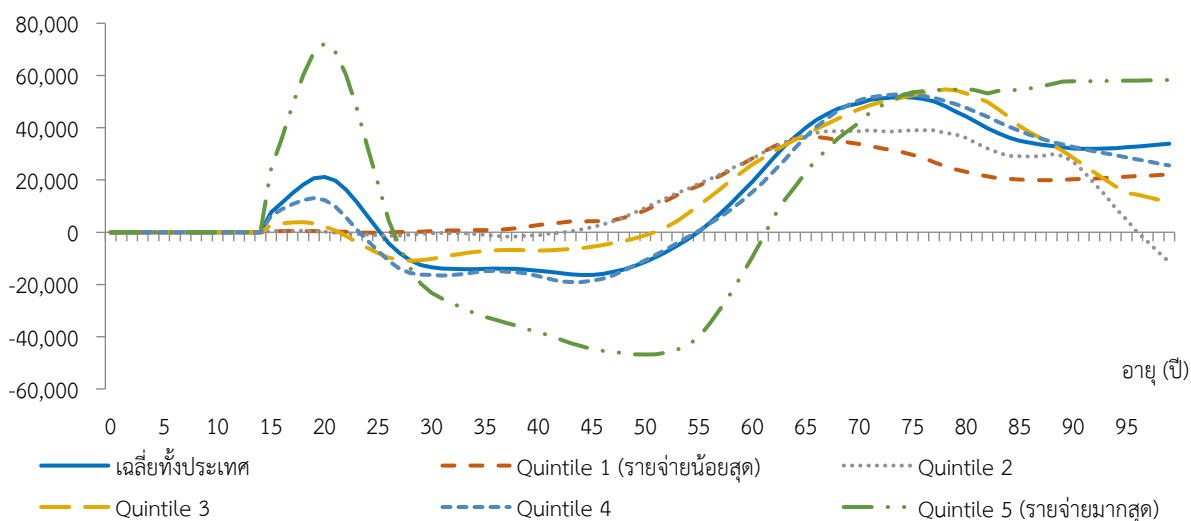
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

2.2.2 การโอนโดยภาคเอกชน (Private Transfers)

เมื่อพิจารณาการโอนระหว่างครัวเรือนสุทธิ จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย 5 กลุ่ม พบว่า ประชากรกลุ่มรายจ่ายที่ 1 และกลุ่มรายจ่ายที่ 2 เป็นผู้รับโอนสุทธิตลอดทุกช่วงอายุ ขณะที่ กลุ่มรายจ่ายที่ 3 จนถึงกลุ่มรายจ่ายที่ 5 มีการโอนออกสุทธิในช่วงวัยทำงาน ทั้งนี้ ในประชากรกลุ่มรายจ่ายที่ 5 ในช่วงก่อนเข้าสู่วัยที่เริ่มทำงาน มีการโอนระหว่างครัวเรือนสุทธิสูงกว่ากลุ่มประชากรอื่นมาก เนื่องจากมีการโอนรับ (Inflow) สูง อย่างไรก็ตาม ในประชากรกลุ่มรายจ่ายที่ 5 มีช่วงอายุที่มีการโอนระหว่างครัวเรือนเป็นลบ (net provider) ยาวนานกว่ากลุ่มอื่น และมีมูลค่าของการโอนมากกว่ากลุ่มรายจ่ายอื่น ซึ่งอาจสะท้อนถึงการเกื้อหนุนระหว่างครัวเรือนที่อยู่ในกลุ่มรายจ่ายต่างกัน

แผนภาพ 3-16 การโอนระหว่างครัวเรือนสุทธิต่อคน มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

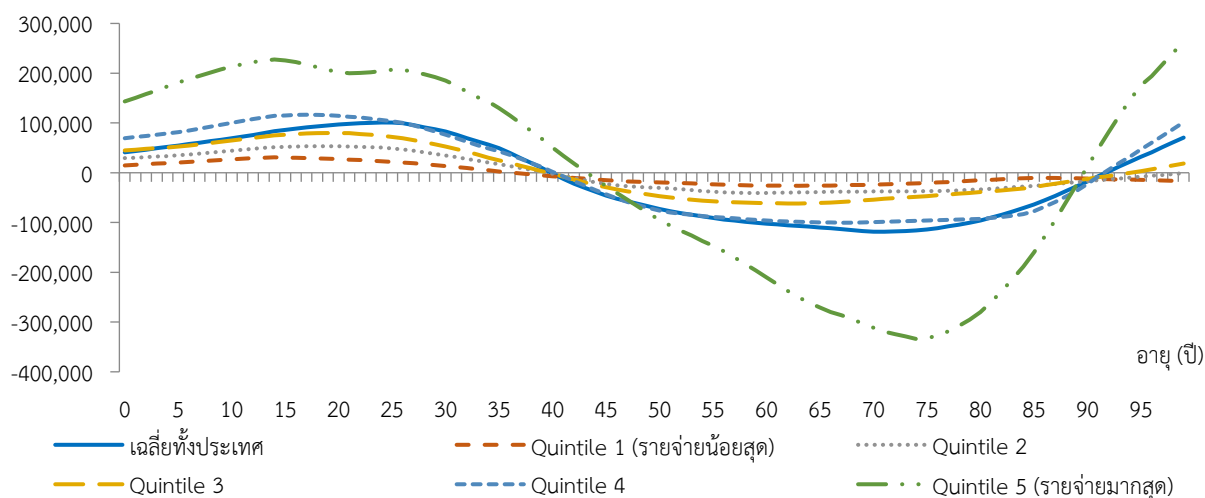

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

เมื่อพิจารณาการโอนภายในครัวเรือนสุทธิ โดยจำแนกตามกลุ่มรายจ่าย 5 กลุ่ม พบว่า ประชากรกลุ่มรายจ่ายที่ 5 เป็นกลุ่มที่มีระดับการโอนภายในครัวเรือนสูงกว่ากลุ่มสถานะทางเศรษฐกิจอื่นอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะอยู่ในช่วงอายุ 0 – 43 ปี และอายุ 90 ปีขึ้นไป ที่มีการโอนรับภายในครัวเรือนสูงกว่าการโอนจ่ายภายในครัวเรือน (เป็นกลุ่มที่ได้รับเงินโอนจากช่วงอายุอื่นเพราะรายได้จากการทำงานอยู่ในช่วงลดลง) หรือช่วงอายุ 44 – 90 ปี ที่มีการโอนจ่ายภายในครัวเรือนสูงกว่าการโอนรับภายในครัวเรือน (เป็นกลุ่มที่มีส่วนสำคัญในการช่วยชดเชยการขาดดุลของช่วงอายุอื่น)

แผนภาพ 3-17 การโอนภายในครัวเรือนสุทธิต่อคน มูลค่าเฉลี่ย จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย ปี 2560

(หน่วย: บาทต่อคน)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประมวลผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2560. สถิติการศึกษาของประเทศไทยปี 2559 - 2560, [http://www.reo2.moe.go.th/home/index.php/login/2018-10-30-03-59-47/485-2559 - 2560](http://www.reo2.moe.go.th/home/index.php/login/2018-10-30-03-59-47/485-2559-2560).
- มูลนิธิเพื่อการพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข. 2562. บัญชีรายจ่ายสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2559. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานประกันสังคม. 2563. ข้อมูลรายละเอียดผู้ประกันตนที่ขอรับประโยชน์ฯ กรณีว่างงาน รายอายุ (15 - 55 ปี บริบูรณ์). วันที่ใช้สิทธิ 1 มกราคม 2560 - 31 ธันวาคม 2560.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2560. การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2561. การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2560. งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษำแนกตามลักษณะงาน, <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/03.aspx>.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2560. รายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 - 2583.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2561. รายได้ประชาชาติของประเทศไทย พ.ศ. 2561 แบบปริมาณลูกโซ่.
- United Nations. 2013. National Transfer Accounts Manual: Measuring and Analysing the Generational Economy